

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Adam Šťastný

Podoba a soukromí člověka v médiích

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: prof. JUDr. PhDr. David Elischer, Ph.D.

Katedra občanského práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 23. 9. 2023

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracoval samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má **160 401** znaků včetně mezer.

V Praze dne 23. 9. 2023

.....
Adam Šťastný

Poděkování

Rád bych poděkoval profesoru Davidu Elischerovi za ochotu tuto diplomovou práci vést a za rozpravy nad jejím konceptem a později textem jejích jednotlivých kapitol, během nichž mi vždy poskytl obohacující zpětnou vazbu. Ať už se týkala práva českého nebo francouzského.

Také děkuji svým blízkým za podporu, které se mi od nich v průběhu studia bez ohledu na vzdálenosti dostávalo a díky níž jsem mohl tuto práci dokončit.

Obsah

Úvod.....	6
Předmět práce a metody výzkumu	10
Výzkumné otázky a hypotézy	10
Metody.....	11
1 Vybrané kapitoly z historie	12
1.1 Prvopočátky	12
1.2 Přirozenoprávní pojetí.....	12
1.3 Mezinárodní prameny.....	15
1.4 Česká rekodifikace dvacátého prvního století	16
2 Obecné výklady.....	18
2.1 Vymezení základních pojmů	18
2.1.1 Osobnost člověka	18
2.1.2 Podoba a podobizna.....	20
2.1.3 Soukromí	20
2.1.4 Všeobecné osobnostní právo	22
2.2 Ústavní východiska.....	22
2.2.1 Ústavní generální klauzule	23
2.2.2 Právo na soukromí, právo na soukromý život.....	24
2.2.3 Konstitucionalizace práva na soukromý život.....	25
2.2.4 Právo na informační sebeurčení	27
2.2.5 Omezení a kolize	29
2.3 Mezinárodněprávní úprava.....	31
2.3.1 Evropská úmluva o lidských právech.....	31
2.3.2 Mezinárodní pakt o politických a občanských právech	32
2.3.3 Listina základních práv Evropské unie	32
2.4 Generální klauzule ochrany osobnosti a dílčí předměty osobnostního práva	33
2.4.1 Pojetí monistické, či pluralistické?.....	33
2.4.2 Dílčí předměty	35
2.5 Vztah podoby a soukromí člověka	37
3 Podoba člověka	39
3.1 Právo na podobu.....	40
3.2 Zachycení a rozšiřování podoby člověka.....	41
3.2.1 Se svolením	42
3.2.2 Bez svolení	43
3.3 Podoba člověka v médiích a tzv. zpravodajská licence	45
4 Soukromí člověka	48
4.1 Právo na soukromí	48
4.2 Osoby veřejného zájmu.....	50

5	Možnosti právní obrany proti zásahům do osobnostního práva	54
5.1	Právní obrana na základě občanského zákoníku	55
5.2	Právní obrana na základě předpisů z oblasti mediálního práva	56
5.2.1	Právo na odpověď	56
5.2.2	Právo na dodatečné sdělení	60
6	Podoba a soukromí člověka v éře nových médií.....	61
6.1	Sharenting.....	61
6.2	Budoucnost práva na podobu a práva na soukromí – úvahy de lege ferenda	64
	Závěr.....	66
	Seznam použitých zkratk.....	69
	Seznam použitých zdrojů.....	70
	Odborná literatura	70
	Webové zdroje	71
	Právní předpisy.....	73
	Judikatura.....	74
	Ostatní zdroje	77
	Abstrakt.....	79
	Abstract.....	80

Úvod

Pořídit fotografii, zpracovat myšlenku nebo získat informaci a následně je sdílet kupříkladu prostřednictvím sociálních sítí se s existencí mobilních telefonů a internetu oproti dobovým očekáváním¹ stalo natolik dostupné, že bychom si zřejmě již dnes život bez takových technologií dokázali představit jen obtížně. Počet uživatelů sociálních sítí jako Facebook, Twitter či Instagram činil dle posledních statistik ČSÚ v České republice v roce 2022 lehce přes 5 milionů (58 % osob starších 16 let).² Zároveň platí, že oproti roku 2009, kdy ČSÚ zkoumal počet uživatelů sociálních sítí poprvé, došlo ke vzrůstu jejich podílu o 53 p. b.³ Uvedená čísla v kombinaci s tím, jak jednoduché je na sociálních sítích předat prakticky libovolnou zprávu nebo rozšířit fotografii, objasňují, že právní úprava ochrany osobnosti, blíže podoby i soukromí člověka, pokrývá s rozvojem technologií stále větší a „úrodnější“ pole lidské činnosti.

Přesto se domnívám, že o otázkách spojených se zachycováním podoby člověka i rozšiřováním vzniklých podobizen se v kontextu rozvoje moderních technologií a dnešních zvyklostí nediskutuje natolik, jak by se mohlo (a s ohledem na povědomí společnosti zřejmě i mělo). V přímé souvislosti s větší dostupností komunikačních technologií, jimiž dnes disponuje téměř každý,⁴ se zvyšuje také objem vytvářených a sdílených dat, která se téměř z principu dotýkají soukromí fyzických osob (a dalších složek jejich osobnosti), ale také jejich projevů osobní povahy. Lidé kromě svých vlastních životů často sdílí mnohé údaje o druhých, ve společnosti je naprosto běžné zachycovat i okamžitě sdílet na síti každodenní dění okolo sebe. Lze ale postupovat takto přímočaře? Český právní řád v tomto směru garantuje ochranu absolutních subjektivních

¹ 30 let internetu v Česku. „Že budeme mít internet doma, nás ani nenapadlo,“ vzpomíná otec českého internetu 14. 2. 2022. [online] [cit. 03-03-2022]

Dostupné z: <https://radiozurnal.rozhlas.cz/30-let-internetu-v-cesku-ze-budeme-mit-internet-doma-nas-ani-nenapadlo-vzpomina-8681220>.

² Využívání informačních a komunikačních technologií v domácnostech a mezi osobami – 2022. Tab. 6.1. Český statistický úřad. 22. 11. 2022. [online] [cit. 03-06-2023]

Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/164606768/0620042206t.pdf/50b326a9-3f13-47e5-8f94-3251c4aade18?version=1.1>.

³ V roce 2009 bylo na sociálních sítích aktivních 5 % osob. Viz Využívání informačních... Text: Sociální sítě. Český statistický úřad. 22. 11. 2022. [online] [cit. 03-06-2023]

Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/164606768/0620042206.pdf/b4473b75-0f3c-48c2-85eb-152726043667?version=1.1>.

⁴ V roce 2022 disponovalo tzv. chytrým mobilním telefonem 80,7 % osob starších 16 let. Více než čtyři pětiny (80,8 %) domácností měly počítač. Více z *Informační společnost v číslech – 2023. Kapitola B: Domácnosti a digitální technologie a Kapitola C: Osoby a digitální technologie*. Český statistický úřad. 22. 3. 2023. [online] [cit. 01-06-2023] Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/informacni-spolecnost-v-cislech-2023>.

práv osobního charakteru, a tak zachycení, rozšiřování a rozmnožování podoby, použití obrazových či zvukových záznamů ani další zásahy do soukromí jiného nejsou zcela určitě ponechány bez stanovení bližších zákonných podmínek. Nejen ty se práce snaží popsat.

Téma osobních práv osobnostních ale samozřejmě – i přes můj výše vyslovený názor o podobách a četnosti širokých diskusí – je předmětem zpracování v odborné literatuře. Třebaže by se při letném pohledu do občanského zákoníku mohlo zdát, že se nejedná o příliš rozsáhlou oblast pro vědecká bádání (příslušný oddíl s názvem „Osobnost člověka“ obsahuje 34 ustanovení), domnívám se, že rčení „zdání často klame“ je zde přiléhavým. Současná zákonná úprava (a v kontextu dále uvedeného se již na tomto místě hodí říci, že i některé dřívější) totiž otevírá dveře nejen akademickým debatám, ale také zvyšuje úlohu soudcovského práva.⁵ Sféra nemajetkových subjektivních práv je zejména v obecné rovině dlouhodobě oblíbenou a zpracovávanou. Tato skutečnost dle mého vyplývá mimo jiné z existence tzv. generální klauzule ochrany osobnosti,⁶ obsažené v ust. § 81 odst. 1 obč. zák.⁷ Imanentní vlastností generálních klauzulí je jejich všeobecnost⁸, jež v odborných kruzích vytváří prostor mnohým popisným i analytickým příspěvkům a polemikám s nimi⁹ a díky níž mohou v praxi vznikat rozličné případy z různých odvětví.

Avšak o vztah práva a médií¹⁰ zasazený do kontextu podoby a soukromí člověka ve smyslu § 84 a násl. obč. zák. dosud doktrína, zřejmě pro přílišnou konkretizaci, projevuje menší zájem. Sdělovací prostředky, které ze své podstaty pracují s informacemi různého typu a jsou vždy oním zprostředkovatelem, předávají často informace o určitých

⁵ Obdobně srov. ONDŘEJOVÁ, E. *Ochrana osobnosti v common law a českém právu*. Praha: Leges, 2016. Str. 185.

⁶ Obdobně srov. FÜHREROVÁ, J. *Ochrana osobnosti a stanovení přiměřeného zadostiučinění*. 16. 4. 2018. [online] [cit. 28-02-2022] Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/ochrana-osobnosti-a-stanoveni-primereneho-zadostiucineni>.

⁷ „Chráněna je osobnost člověka včetně všech jeho přirozených práv. Každý je povinen ctít svobodné rozhodnutí člověka žít podle svého.“

⁸ Ústav pro jazyk český. *Slovník spisovného jazyka českého*. [online] [cit. 09-03-2022] Dostupné z: https://ssjc.ujc.cas.cz/search.php?hledej=Hledat&heslo=gener%C3%A1ln%C3%AD&sti=EMPTY&w_here=hesla&hsubstr=no.

⁹ Srov. např. ŠERÁ, H. *Podmínky zachycení a šíření podoby člověka prostřednictvím fotografie*. Praha: 2020. Bulletin advokacie č. 1-2/2020. Str. 53. A polemiku: MALÍŠOVÁ, T. *K podmínkám pořízení a šíření obrazového záznamu člověka*. 18. 3. 2020. [online] [cit. 11-03-2022] Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2020/03/18/k-podminkam-porizeni-a-sireni-obrazoveho-zaznamu-cloveka/>.

¹⁰ Tento text užívá pojem „médiu“ (z lat. prostředník, zprostředkovatel) ve významu sdělovacího prostředku a označuje tak sdělovací prostředky „klasické“ (tisk, rozhlas, televize) i novodobé, někdy také označované jako tzv. nová média (zpravodajské či zájmové weby a další webové služby jako jsou sociální sítě nebo internetové vyhledávače). K pojmu média v judikatuře ESLP srov. také BOKOVÁ, T. Svoboda médií jako právní koncept: jak definuje ESLP „médiu“? Časopis pro právní vědu a praxi, roč. 30. č. 4/2022. Dostupné také online z <https://journals.muni.cz/cpvp/article/view/30887/28453>.

událostech a osobách dalším osobám, adresátům. Jak se média vyvíjejí, zvětšuje se také jejich „pole působnosti“ a zasahují čím dál více do našich životů. Již dávno navíc neplatí, že prostředky k šíření informací masovým způsobem mají jen institucionalizovaní vydavatelé. Naopak s příchodem sociálních sítí dnes obrovský dosah může mít téměř kdokoli. Také tyto skutečnosti přinášejí nové výkladové a aplikační problémy a někdy jsou živnou půdou úvah o potřebě legislativních změn.¹¹

Po stanovení výzkumné otázky a představení použitých metod se první kapitola práce stručně věnuje některým důležitým historickým okamžikům. Jejich představení považuji za důležité proto, že Francie je místem vzniku myšlení, na jejichž výsledcích jsou založeny nejen mezinárodní katalogy lidských práv, ale i současné právní principy používané v mnoha zemích (včetně České republiky)¹² a už v 18. století zde byly formulovány důležité lidskoprávní teze (Deklarace práv člověka a občana, 1789). V rámci kapitoly jsou krátce popsány i hlavní (historické) prameny právní úpravy.

Druhá kapitola začíná definováním hlavních pojmů užívaných v práci, popisuje ústavní a mezinárodněprávní východiska, obsahuje rozbor generální klauzule ochrany osobnosti a věnuje se tzv. dílčím předmětům absolutního osobnostního práva. Snaží se vyjádřit vztah podoby a soukromí člověka.

V následující kapitole, která se věnuje podobě člověka, našly své místo podmínky, za nichž lze pořídit fotografii člověka či jinak zdokumentovat jeho charakterové stránky. Je zde vyložena problematika udělování souhlasu osoby i tzv. zpravodajské zákonné licence.

Kapitola číslo čtyři potom obsahuje analýzu právní úpravy soukromí člověka jako jedné ze složek jeho osobnosti.

Mimo obecnou absolutní ochranu osobnosti se práce věnuje také úpravě obsažené ve zvláštních právních předpisech, proto kapitola pátá pojednává mimo jiné o relativních právech na odpověď a na dodatečné sdělení.

¹¹ Před několika lety byl ve Francii přijat nový zákon regulující vystupování dětí na sociálních sítích. Více z *Loi du 19 octobre 2020 visant à encadrer l'exploitation commerciale de l'image d'enfants de moins de seize ans sur les plateformes en ligne* [online]. Vie publique. 20. 10. 2020 [cit. 28-02-2022] Dostupné z: <https://www.vie-publique.fr/loi/273385-loi-19-octobre-2020-travail-enfants-youtubeurs-influenceurs-sur-internet>. (Zákon z 19. října 2020 týkající se rámce komerčního využití podoby dětí mladších šestnácti let na online platformách).

¹² „Francouzské národní právo tak v tomto ohledu obsahuje četná ustanovení, která jsou vzorem pro mnohé národní i mezinárodní úpravy,“ píše B. Teyssié. („*Le droit interne français comporte, à cet égard, nombre de dispositions qui servent de modèle à maintes réglementations nationales ou internationales.*“) Více viz TEYSSIÉ, B. *Droit des personnes*. Paříž: LexisNexis, 2022. 24. vydání. Str. 16.

Poslední, šestá kapitola poskytuje přehled o současných trendech a budoucích výzvách na poli ochrany podoby a soukromí člověka, popisuje recentní francouzské legislativní akty týkající se sociálních sítí a dává k úvaze čtenáři některé návrhy *de lege ferenda*.

Předmět práce a metody výzkumu

Název práce vychází z pojmenování pododdílu 2 oddílu 6 dílu 2 hlavy II části první občanského zákoníku, i když, jak bude dále v textu ukázáno, z hlediska systematiky se dle některých názorů nejedná o nejvhodnější označení. Občanskému zákoníku byla na poli osobních práv osobnostních svěřena konkretizace ústavou garantovaných základních práv a svobod. Právě výše uvedený pododdíl považuji za stěžejní co do vymezení pravidel zachycení podoby člověka a jejího případného užívání; rovněž mnohé otázky soukromí člověka lze zodpovědět na základě tamních ustanovení. Avšak přirozeně není možné izolovat určitou část kodexu a hodnotit ji mimo souvislosti dané právními předpisy stejné i různé právní síly. Práce se proto také věnuje ústavnímu rámci osobnostních práv (jejich uznání státem) a nepomíjí ani další souvislosti z mezinárodního práva. S ohledem na svůj možný rozsah práce a formulaci výzkumné otázky nemůže důkladně pojmut všechny aspekty této problematiky, a proto jejím předmětem nejsou třeba souvislosti obrazových záznamů s GDPR.

S příchodem dalších etap globalizace, kdy mají právní problémy často více působišť na různých územích, je dle mého názoru příhodné, aby se státy navzájem inspirovaly při hledání vhodných způsobů úpravy práv a povinností subjektů práva. Srovnání s francouzskou právní úpravou může dle mého zpřístupnit nejen další úhel pohledu na tuto oblast, ale snad také zprostředkovat zahraniční východiska i zkušenosti s jejími aktuálními otázkami.

Výzkumné otázky a hypotézy

Předkládaná diplomová práce má za cíl analyzovat právní úpravu podoby a soukromí člověka v České republice v kontextu jejich mediálního pokrytí a získané poznatky porovnat s právní úpravou francouzskou, rozklíčovat vzájemné podobnosti a rozdíly obou právních úprav a pokusit se objasnit jejich důvody i následky.

Výzkumná otázka, již si na začátku bádání pokládám, tedy zní: *co spojuje českou a francouzskou právní úpravu podoby a soukromí člověka a čím se od sebe naopak liší?* V návaznosti na to lze pak také zodpovědět otázku, *zda se má český zákonodárce v uvedené oblasti čím inspirovat u svého francouzského protějšku.*

Úvodem výzkumu jsem si rovněž stanovil tři hypotézy. Tyto hypotézy týkající se vztahu a obsahu porovnávaných právních řádů budu v průběhu práce ověřovat a v závěru

práce vyhodnotím jejich pravdivost či nepravdivost, resp. výsledky výzkumu tyto hypotézy potvrdí, nebo popřou. Jejich formulace jsou následující:

1. Způsoby ochrany a prostředky právní obrany fyzických osob se v Česku i Francii liší podle typu média, v němž byly informace¹³ publikovány.
2. Francouzská zákonná úprava stanovuje podmínky zachycení a šíření podoby detailněji než ta česká.
3. Český zákonodárce nezavádí v reakci na rozvoj tzv. nových médií rozsáhlejší změny v právní úpravě.

Metody

S ohledem na svůj předmět je tedy diplomová práce založena nejen na analýze těch ustanovení, která jsou spojena s ochranou osobnosti člověka (ve výše uvedeném výseku), v jejich jednotlivosti i celistvosti. Ve většině kapitol se také s užitím metody srovnávací objevuje komparace české právní úpravy s objektivním právem francouzským.

¹³ Pojem informace v tomto kontextu souhrnně označuje zachycení podoby – obrazové záznamy (pod něž spadají třeba fotografie nebo snímky pořízené prostřednictvím zobrazovacích metod (RTG) či dle kontextu informace o soukromém životě osoby (i zvukové záznamy).

1 Vybrané kapitoly z historie

Právo na podobu i právo na soukromí jsou dnes již poměrně etablovanými součástmi osobnostních práv. V porovnání s ostatními právy ze skupiny osobních práv osobnostních patří obě jmenovaná spíše k těm později garantovaným; důvodem může být zejména historická potřeba primárně zabezpečit jiná práva, jež normotvůrce považoval za nezbytnější.¹⁴

1.1 Prvopočátky

Základy práva na ochranu osobnosti obsahovalo již římské právo.¹⁵ Právo za dob republiky znalo 3 nejvýznamnější delikty v oblasti *ius civile*: kromě krádeže a poškození cizí věci se jednalo o urážku na cti (*iniuria*), jež byla zakotvena již v zákoně dvanácti desek. Právní úprava však nejprve pod urážlivé jednání podřazovala výlučně útoky proti tělesné integritě, teprve až praetorským ediktem byly zavedeny nové skutkové podstaty jako urážky slovními projevy nebo posunky. Výkladem bylo dovozeno, že za tento delikt lze považovat i případy, kdy se někomu brání ve výkonu jeho práv.¹⁶

1.2 Přirozenoprávní pojetí

Kontury osobnostního práva, jaké známe i dnes, se počínají rýsovat v sedmnáctém a osmnáctém století v souvislosti se vznikem přirozenoprávních teorií. Do té doby občanské právo mnoho prostředků k ochraně osobnosti na rozdíl od trestního nebo správního práva osobám neposkytovalo.¹⁷ Jedná se o důležitý milník vývoje ochrany osobnosti, neboť z povahy jmenovaných právních odvětví je zřejmý posun v náhledu na tuto problematiku. Zatímco trestnímu právu je svěřeno zejména upravit ochranu nejdůležitějších právních statků (třeba práv fyzických osob) před taxativně vypočtenými trestnými činy¹⁸ a správní právo zase upravuje vztahy při výkonu činností ve veřejném

¹⁴ K tomu obdobně srov. TEYSSIÉ, B. *Droit des personnes...* Str. 14–15: „*Pojem osobnostní práva (droits de la personnalité) který seskupuje všechna práva, jejichž předmětem jsou základní prvky osobnosti je nicméně širší než pojem lidská práva (droits de l'homme), některá práva, jež pokrývá, jako kupříkladu právo na podobu, nepředstavují tak prvořadá práva srovnatelná se svobodami deklarovanými v roce 1789.*“

¹⁵ ONDŘEJOVÁ, E. *Ochrana osobnosti v common law...* Str. 181.

¹⁶ KINCL, J. in KINCL, J.; URFUS, V.; SKŘEJPEK, M. *Římské právo*. Praha: C. H. Beck, 1995. Str. 264–265.

¹⁷ KNAP, K.; ŠVESTKA, J. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 4., podstatně přepracované a doplněné vydání. Praha: Linde, 2004. Str. 37–56.

¹⁸ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část*. 7. akt. a dopl. vyd. Praha: Leges, 2019. Str. 28.

zájmu, civilní úprava v rámci své širší působnosti¹⁹ na tomto úseku nejen komplexně upravuje způsoby výkonu subjektivních práv, ale i prostředky ochrany před zásahem do osobnosti člověka a potenciální nemajetkovou újmou. Občanské právo a jeho nejuniverzálnější prostředky jsou v tomto směru schopny poskytnout subjektům práva nejvyšší úroveň ochrany před neoprávněným zásahem do jejich osobnostních práv nebo jejich porušením.

Dokumentem s nejvyšší důležitostí nejen pro obě analyzované právní úpravy, ale i mnoho dalších z kontinentálního právního systému je Deklarace práv člověka a občana. Jak připomíná B. Teysié, ačkoliv již bezpochyby ztratila účinky „kupecké“, obchodní, neztratila naopak ničeho na síle v proklamacích o svobodném jednání, myšlení, víře, projevu, stejně jako v pasážích zabývajících se posílením rovnosti občanů v občanských a politických právech.²⁰ Tento lidskoprávní dokument, přijatý v Paříži v srpnu 1789 jako jeden z výsledků Velké francouzské revoluce, předurčil směřování nejen osobnostního práva v mnoha státech Evropy na dlouhá léta dopředu. Dokladem tohoto tvrzení budiž rakouský ABGB, obecný zákoník občanský z roku 1811, který byl na základě tzv. recepčního zákona č. 11/1918 Sb. z. a n. přejat i do právního řádu Československé republiky²¹ a jenž byl nahrazen až na přelomu let 1950 a 1951 tzv. středním občanským zákoníkem.²²

Ustanovení § 16 ABGB v souladu s uznáním přirozených práv člověka deklarovalo, že „každý člověk má vrozená, již rozumem poznatelná práva a nutno jej tudíž považovat za osobu“.²³ Ochrana konkrétních dílčích předmětů záležela v zaručení práva na život, zákazu otroctví a nevolnictví či ochraně rodiny. Zákonem č. 108/1933 Sb. z. a n., o ochraně cti, došlo ke zvláštní úpravě cti osob v rámci soukromého práva.²⁴

Vrátíme-li se zpět do Francie přelomu osmnáctého a devatenáctého století, nevyhneme se úvahám nad kodifikací civilního práva jako přímého důsledku Velké francouzské revoluce. S tvorbou francouzského občanského zákoníku je již neodmyslitelně spojena postava Napoleona, jenž ještě jako první konzul v roce 1800

¹⁹ ONDŘEJOVÁ, E. *Ochrana osobnosti v common law...* Str. 183.

²⁰ TEYSSIÉ, B. *Droit des personnes...* Str. 16.

²¹ Konkrétně byl účinný na území českých zemí, zatímco na Slovensku se řídili uherským právem. Mluvíme tak o právním dualismu.

²² TŮMA, P. in LAVICKÝ, P. a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář.* § 81 [online]. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022. Marg. č. 8.

²³ Cit. dle PAVLÍK, P. in ŠVESTKA, J.; DVOŘÁK, J.; FIALA, J. a kol. *Občanský zákoník: Komentář. Svazek I (§ 1 – § 654).* § 81. Wolters Kluwer [cit. 05-03-2022]. Dostupné v ASPI.

²⁴ TŮMA, P. in *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář...* § 81. Str. 289.

vyvolává práce čtyřčlenné tvůrčí komise.²⁵ Po letech odborných diskusí a složitých schvalovacích procesů byl zákoník schválen a v březnu 1804 vyhlášen pod názvem Code civil des Français (Občanský zákoník Francouzů).²⁶ Přes řadu novelizací je právně závazný doposud. O jeho dlouhověkosti byl koneckonců přesvědčen i sám Napoleon, když poněkud sebevědomě pronesl: „*Co se nikdy nevymaže, co bude žít věčně, to je můj občanský zákoník.*“²⁷

Code civil ve verzi z roku 1804 neobsahoval s jedinou výjimkou žádné ustanovení týkající se ochrany soukromého života. Touto výjimkou byla ustanovení o průhledech a otvorech mezi pozemky, týkající se zachování důvěrného prostředí v sousedských vztazích, která však byla spíše majetkové povahy. Doktrinární texty mající alespoň náznak toho, co bychom dnešní perspektivou mohli označit za ochranu osobnosti a ochranu soukromého života, se ve Francii objevily počátkem dvacátého století.²⁸ Tehdy se doktrína zajímala o právo zorganizovat si svůj život, což však nelze ztotožňovat s právem na respektování soukromého života, jež se objevilo až ve druhé polovině dvacátého století.²⁹

Zvyšující se zájem právních vědců o ochranu osobnosti člověka v tehdejších časech dává A. Lepage do souvislosti s tím, jak se různé přístroje a výtvarné lidské činnosti stávaly čím dál tím sofistikovanější, stejně jako se vzrůstajícím vlivem bulvárního tisku (*presse à scandales*), zajímajícího se o soukromí vybraných jednotlivců, celebrit.³⁰

²⁵ Vláda Republiky Francie (Le Gouvernement). *Zrození Code civil, jedné z napoleonských „žulových mas“ moderní Francie.* [online] [cit. 16-03-2022] Dostupné z: <https://www.gouvernement.fr/partage/9056-naissance-du-code-civil-des-francais>.

²⁶ CÍSAŘ, J. in SELTENREICH, R. a kol. *Dějiny evropského kontinentálního práva.* 3. vydání. Praha: Leges, 2010. Str. 328–332.

²⁷ Vláda Republiky Francie (Le Gouvernement). *Zrození Code civil...*

²⁸ A. Lepage uvádí jako první milník dílo V. H. Perreau Des droits de la personnalité (Osobnostní práva) z roku 1909.

²⁹ „...l'auteur évoquait notamment, en se fondant sur la jurisprudence, la liberté d'organiser sa vie privée – ce qui n'est pas tout à fait la même chose que le secret de la vie privée, qui découle du droit au respect de la vie privée“. LEPAGE, A. *Répertoire de droit civil. Droits de la personnalité* [online] [cit. 04-08-2023] Dostupné z: <https://www-dalloz-fr.budistant.univ-nantes.fr/documentation/Document?id=ENCY/CIV/RUB000206/2022-07/PLAN/0095>. Bod 35-37.

³⁰ A. Lepage také v této souvislosti připomíná Felliniho film *La dolce vita* z roku 1960, v němž se vyskytuje postava jménem Papparazzo, od něhož dodnes odvozujeme označení pro fotografa, jehož objektem zájmu je soukromí konkrétních osob. LEPAGE, A. *Répertoire de droit civil. Droits de la personnalité* [online] [cit. 04-08-2023]. Bod 38-39.

1.3 Mezinárodní prameny

Zatímco právníká dvouletka³¹ přináší do socialistického Československa již zmíněný zákon č. 141/1950 Sb., občanský zákoník (pro svou úlohu překlenutí mezi ABGB a obč. zák. 1964 také označovaný za střední), a spolu s ním opuštění konceptu přirozených osobnostních práv, Francie v únoru 1949 vyhlašuje ve věstníku (*Journal officiel*) Všeobecnou deklaraci lidských práv.³² Ač z formálního hlediska nejsou její ustanovení přímo vymahatelná,³³ vyhlášení deklarace neoddiskutovatelně stvrzuje cestu, po níž se země vydala směrem k naplňování ochrany garantovaných lidských práv. Navíc článek 12 VDLP výslovně uvádí, že nikomu nesmí být zasahováno do jeho soukromého života, rodiny, bydliště nebo korespondence,³⁴ a tak se dále rozšiřuje výčet chráněných dílčích předmětů.

O rok později Francie podepisuje také Úmluvu o ochraně lidských práv a základních svobod (EÚLP), jež kromě dalších obsahuje rovněž právo na důstojnost, na respektování soukromého a rodinného života, svobodu projevu a myšlení.³⁵ Úmluvou je také zřízen Evropský soud pro lidská práva (čl. 19), a proto co do vymahatelnosti jejich ustanovení je situace jiná než v případě VDLP: státy musejí zorganizovat svůj právní systém tak, aby byl v souladu s požadavky stanovené EÚLP, jejichž úroveň se navíc prostřednictvím ESLP pravidelně zvyšuje.³⁶

Česká (resp. československá) a francouzská právní úprava se vlivem rozdílných politických režimů, a tedy i politických rozhodnutí, během druhé poloviny dvacátého století neubíraly totožnou cestou, nelze však na druhou stranu ani konstatovat, že by neexistovalo žádné jejich pojiťko. Sice s rozdílnou rychlostí a následnou kvalitou plnění, přesto oba státy přijaly mezinárodní lidskoprávní instrumenty. Podpis EÚLP Francie

³¹ Právníká dvouletka je názvem pro období let 1948 – 1950, během něhož docházelo v návaznosti na změnu politického režimu v socialistickém Československu k rekonstrukcím hmotného práva různých odvětví.

³² Jedná se o rezoluci Valného shromáždění, jež má povahu doporučení v oblasti lidských práv. Francie hlasovala pro přijetí VDLP, zatímco Československo se zdrželo. Statistika viz United Nations. *Yearbook of the United Nations 1948-49* [online] [cit. 17-03-2022] Str. 535. Dostupné z: <https://www.ohchr.org/sites/default/files/Documents/Issues/Education/UNYearbook.pdf>.

³³ TEYSSIÉ, B. *Droit des personnes...* Str. 22–23. Blíže k VDLP viz ŠTURMA, P. *Mezinárodní a evropské kontrolní mechanismy v oblasti lidských práv*. Praha: C. H. Beck, 2010. Str. 6.

³⁴ Všeobecná deklarace lidských práv [online] [cit. 14-03-2022] V českém znění dostupné z: <https://www.osn.cz/wp-content/uploads/vseobecna-deklarace-lidskych-prav.pdf>.

³⁵ Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod [online]. [cit. 14-03-2022] V českém znění dostupné z: https://www.echr.coe.int/documents/convention_ces.pdf.

³⁶ TEYSSIÉ, B. *Droit des personnes...* Str. 22.

učinila 4. listopadu 1950 a ratifikovala ji v květnu 1974.³⁷ Pro Českou a Slovenskou Federativní Republiku se EÚLP stala závaznou až 18. března 1992, bezmála třicet devět let po jejím vstupu v platnost.³⁸ Pořadí bylo opačné u Mezinárodního paktu o občanských a politických právech. Tento dokument rozvíjející VDLP – a obsahující detailnější mechanismy kontroly smluvních států při přijímání opatření k zabezpečení uznaných práv – byl jménem Československé socialistické republiky podepsán 7. října 1968.³⁹ Naproti tomu Francie k němu přistoupila až v roce 1980.⁴⁰ Nakonec se tak cesty obou právních řádů protnulý.

Specifické postavení v právním řádu obou zemí má právo Evropské unie.⁴¹

1.4 Česká rekodifikace dvacátého prvního století

Stále kdesi na pomezí mezi historií a současností stojí zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník. Třebaže jeho nástupník, aktuálně účinný občanský zákoník v ustanovení § 3028 odst. 2 s výjimkami stanoví, že právní poměry týkající se práv osobních se řídí novou právní úpravou, i dřívější právní úprava má v teorii i praxi stále své místo. Je tomu tak především proto, že při rekodifikaci v této oblasti nedošlo ke koncepčním změnám, jako spíše k dalšímu přiblížení, dalšímu rozpracování a větší specifikaci některých aspektů ochrany osobnosti.⁴² I za účinnosti současného občanského zákoníku tak lze s přihlédnutím k soudobým zásadám soukromého práva přiměřeně přejímat starší judikatorní i doktrinární závěry v oblasti nemajetkových osobnostních práv.

³⁷ Chart of signatures and ratifications [online] [cit. 17-03-2022] Dostupné z: <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list?module=signatures-by-treaty&treatynum=005>.

Srov. k tomu také TEYSSIÉ, B. *Droit des personnes...* Str. 22.

³⁸ Sdělení č. 209/1992 Sb., o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokolů na tuto Úmluvu navazujících.

³⁹ Vyhláška č. 120/1976 Sb., o Mezinárodním paktu o občanských a politických právech a Mezinárodním paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech. Je však pro úplnost nutné uvést, že skutečné postoje státu nebyly zcela v souladu s obsahem MPOPP. Text Charty 77 např. některá práva označuje za „zcela iluzorní“. Znění Charty 77 je dostupné např. z: <https://pages.pedf.cuni.cz/kddd/files/2015/03/Prohlášen%C3%AD-Charty-77.pdf>.

⁴⁰ Viz databáze ratifikací a dalších způsobů nabytí postavení smluvních stran [online] [cit. 17-03-2022] Dostupná z:

https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/TreatyBodyExternal/Treaty.aspx?Treaty=CCPR&Lang=en.

⁴¹ Obecný přehled legislativy přijímané na supranacionální úrovni Evropskou unií je dostupný např. na webových stránkách Evropské komise: https://ec.europa.eu/info/law/law-making-process/types-eu-law_cs.

⁴² TŮMA, P. in LAVICKÝ, P. a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář...* § 81. Str. 290.

Iusnaturalistická východiska, že člověk má již od narození (resp. pro jisté účely i před narozením⁴³), rozumem seznatelná, a tedy přírodou vdechnutá práva, jež stát „pouze“ uznává a prostřednictvím svého právního řádu garantuje, spojují současné objektivní osobnostní právo české i francouzské. V převedení těchto principů do zákonné úpravy ale lze spatřovat jisté rozdíly, některé větší, ve sférách s celospolečenským dosahem, jindy se jedná spíše o nuance mající význam veskrze pro účely právní vědy.

⁴³ „Osobnost živě narozeného a životaschopného dítěte působí v jeho zájmu zpětně k datu jeho početí.“ Viz VOIRIN, P.; GOUBEAUX, G. *Droit civil. Tome I. Introduction au droit. Personnes – famille. Personnes protégées. Biens – obligations. Sûretés*. Paříž: Lextenso éditions, LGDJ, 2013. Str. 57.

2 Obecné výklady

2.1 Vymezení základních pojmů

Pojednáváme-li o ochraně osobnosti a právu člověka na podobu a na soukromí, jeví se jako patřičné definovat, co vlastně těmito pojmy rozumíme.

2.1.1 Osobnost člověka

Definovat pojem osobnost je obtížné a v historii se o to pokoušeli již mnozí odborníci. Jak už tomu tak bývá, výsledné definice se liší a neexistuje žádná jedna univerzální, na níž by se shodli všichni autoři. Zatímco některá vymezení akcentují spíše hmotnou, tělesnou stránku osobnosti, jiní autoři se soustředí na duševní aspekty osobnosti. P. Tůma k „pokusům o definici pojmu lidské osobnosti“ poznamenává, že podle účelu podávané definice nebo zaměření autora bývají zdůrazňovány vždy některé konkrétní hodnoty osobnosti.⁴⁴

Sám občanský zákoník se k obsahu pojmu osobnosti člověka blíže nevyjadřuje. V generální klauzuli obsažené v ust. § 81 odst. 1 jí vyjadřuje ochranu a ve druhém odstavci příkladmo vyjmenovává některé aspekty osobnosti. Jednu z definic nalezneme třeba v judikatuře Nejvyššího soudu: „*Ač mohou být definice rozličné, lze například konstatovat, že za osobnost je považován člověk jako jednotlivce, jako subjekt poznání, resp. poznávání, prožívání a jednání ve své společenské podstatě i individuálních zvláštěnostech, jako nejmenší sociální jednotka i určitá psychofyzická a sociálně psychická struktura (...)*“.⁴⁵ Třebaže J. Sivák citát z tohoto judikátu uvozuje větou, že „*vymezit osobnost člověka pak podstatným způsobem napomáhá definovat judikatura,*“⁴⁶ podle mého názoru není definice z citovaného rozhodnutí zcela v souladu s poznatky jurisprudence o předmětu ochrany poskytované osobnostním právem. Ztotožňovat pojem osobnost s pojmem člověka jako jednotlivce není možné, protože je to právě osobnost, která k člověku patří, je to soubor hodnot, které ho charakterizují. V tomto ohledu je navíc legislativa dlouhodobě konzistentní. Ust. § 11 obč. zák. 1964 obsahovalo mimo jiné tuto formulaci: „*Fyzická osoba má právo na ochranu své osobnosti*“.⁴⁷ Z toho je patrné, že pojmy člověk a osobnost nejsou synonyma. Lze proto přisvědčit P. Tůmovi, že je zapotřebí rozlišovat mezi pojmem osoba (subjekt, podmět soukromých práv) a osobnost

⁴⁴ TŮMA, P. in LAVICKÝ, P. a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář...* § 81. Marg. č. 17.

⁴⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 7. 2000, sp. zn. 30 Cdo 2304/99.

⁴⁶ SIVÁK, J. *Aspekty ochrany osobnosti lékaře a pacienta*. Praha: Wolters Kluwer, 2019. Str. 10–11.

⁴⁷ Ust. § 11 obč. zák. 1964: „Fyzická osoba má právo na ochranu své osobnosti, zejména života a zdraví, občanské cti a lidské důstojnosti, jakož i soukromí, svého jména a projevu osobní povahy.“

(objekt, předmět soukromoprávní ochrany). Také souhlasím s jeho názorem, že osobnost člověka má tři stránky, a to duchovní (schopnost víry, názorového sebeurčení), duševní (prožívání ve vztahu k sobě samému rozumem i citem, cítění) a tělesné (integrita, projevy lidské osobnosti apod.)⁴⁸

Vymezení osobnosti velmi kompaktním, akademickým způsobem nalezneme v komentáři k dřívějšímu občanskému zákoníku. Podle něj se jedná o „(...) *ke štěstí zacílený trvalý žijoucí duchovní, duševní a tělesný celek obsahující jedinečné (individuální) já (duchovní jádro), integrující duchovní, duševní a tělesná prožití, stavy a činnosti, a to vědomé i nevědomé, včetně nadání, sklonů, dědičných zátěží a zkušeností či jiných vrozených nebo nabytých vloh za účelem vlastního vývinu*“.⁴⁹ Jedná se o definici po mém soudu velmi abstraktní. Její výhodou však může být, že pokrývá zřejmě opravdu v celém rozsahu vše, co by se dalo pod pojem osobnost zařadit.

Osobnost je tedy interně diferencovaný soubor vnitřních i vnějších charakteristik člověka, který se částečně za jeho života může měnit v závislosti na prožitcích, získaných zkušenostech i dalších na vůli závislých i nezávislých okolních vlivech, jenž je na životě člověka relativně vázán.

Jak již bylo shora uvedeno, občanský zákoník,⁵⁰ vycházející z dlouhodobých poznatků právní vědy, vyjmenovává některé atributy, dílčí osobnostní práva, která ve svém souhrnu spoluutváří osobnost člověka. Již zde považuji za vhodné uvést, že se jedná o demonstrativní výčet (srov. „zejména“). Proto jak správně píše J. Sivák „nelze říci, že je zde *numerus clausus složek osobnosti člověka*“.⁵¹

Právní věda i za účinnosti dřívějšího občanského zákoníku zastávala názor, že existují jednotlivé stránky (někdy jsou také užívána označení jako složky či hodnoty), které představují součást jednoho celistvého osobnostního práva.⁵² Toto monistické pojetí setrvává v právním řádu i za účinnosti stávající právní úpravy a jeho předností je v první řadě to, že je tak účinně chráněna osobnost fyzické osoby v nejúplnějším celku, jak uvádí E. Ondřejová.⁵³

⁴⁸ TŮMA, P. in LAVICKÝ, P. a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář...* § 81. Marg. č. 13 a 19.

⁴⁹ TELEČ, I. in ELIÁŠ, K. a kol. *Občanský zákoník. Velký akademický komentář, 1. díl.* 1. vydání. Praha: Linde Praha, 2008. Str. 92–173.

⁵⁰ Ust. § 81 odst. 2: Ochrany požívají zejména život a důstojnost člověka, jeho zdraví a právo žít v příznivém životním prostředí, jeho vážnost, čest, soukromí a jeho projevy osobní povahy.

⁵¹ SIVÁK, J. *Aspekty ochrany osobnosti lékaře a pacienta.* Praha: Wolters Kluwer, 2019. Str. 10–11.

⁵² Např. MATEJKA, J. in FIALA, J. KINDL, M. a kol. *Občanský zákoník: Komentář.* Wolters Kluwer. § 81 [online] [cit. 19-03-2022]. Dostupné v ASPI.

⁵³ ONDŘEJOVÁ, E. *Ochrana osobnosti v common law...* Str. 185.

2.1.2 Podoba a podobizna

Jedním z nejvýznamnějších projevů osobní povahy člověka je jeho podoba. Tvoří ji vše to, jak se člověk projevuje navenek.⁵⁴ Netýká se pouze obličejů člověka, nýbrž všech částí lidského těla, jakékoli *součásti vzhledu jeho tělesné stránky*.⁵⁵

Podoba člověka může také být definována jako „*souhrn jeho charakteristických rysů, které znázorňují jeho individualizovaný tělesný vzhled, zejména jeho tvář, případně celou jeho postavu*.“⁵⁶ Takto formulované vymezení zdůrazňuje nutný distinktivní prvek, pro podobu člověka příznačný.⁵⁷

S. Dalet-Venot podobu (*image*) popisuje jako *vizuální zachycení* (nebo také *zobrazení*, doslova *vizuální reprezentaci*) *osoby, kterým se tato osoba v očích všech odlišuje od sobě podobných osob*. Dodává, že podle restriktivního výkladu je podoba totožná s fyziognomií.⁵⁸ Zatímco P. Tůma podobu řadí k projevům osobní povahy,⁵⁹ P. Pavlík o ní hovoří jako o jedné z definičních a identifikačních složek osobnosti člověka.⁶⁰ Blíže k dělení dílčích předmětů absolutního osobnostního práva viz kap. 2.4.2.

Oproti podobě člověka je zapotřebí rozlišovat jeho podobiznu, která označuje způsob zachycení podoby. E. Ondřejová ji charakterizuje jako *hmotný subjekt, na němž je podoba člověka zachycena*. Autoři učebnice pražské právnické fakulty uvádí, že podobizna je „*hmotné zobrazení člověka živého i zemřelého (obrazem, fotografií, karikaturou apod.) za předpokladu, že zobrazená osoba je identifikovatelná*“.⁶¹

2.1.3 Soukromí

Pro svou šíři a rychlou proměnnost je termín soukromí velmi obtížně vymežitelný a nutno říci, že uspokojivou, úplnou, všeobjímající, ale zároveň srozumitelnou definici

⁵⁴ Dle rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 11. 2. 2021, sp. zn. 25 Cdo 801/2020.

⁵⁵ TŮMA, P. in LAVICKÝ, P. a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář...* § 84. Marg. č. 5.

⁵⁶ DVOŘÁK, J.; ŠVESTKA, J.; ZUKLÍNOVÁ, M. a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek 1. 2., aktualizované a doplněné vydání*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Str. 261.

⁵⁷ J. Sivák připomíná, že „*identifikovatelnost nemusí spočívat jen ve vlastním zobrazení*“. Individualizace může vyplývat také „jen“ ze jména nebo jiných údajů připojených k obrazovému snímku. SIVÁK, J. *Pilíře a limity ochrany osobnosti nejen ve dvacátém prvním století*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2023. Str. 88.

⁵⁸ „*L'image, qui peut se définir comme la représentation visuelle d'une personne, est le symbole visible par lequel la personne se distingue, aux yeux de tous, de ses semblables. Selon une approche restrictive, l'image d'une personne correspond à sa physionomie*.“ DALET-VENOT, S. *Qu'est-ce que c'est le droit à l'image ?* Village de la Justice. 30. 9. 2016 [online] [cit. 18-03-2022]. Dostupné z: <https://www.village-justice.com/articles/est-que-droit-image,18187.html>.

⁵⁹ TŮMA, P. in LAVICKÝ, P. a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář...* § 84. Marg. č. 5.

⁶⁰ PAVLÍK, P. in ŠVESTKA, J.; DVOŘÁK, J.; FIALA, J. a kol. *Občanský zákoník: Komentář...* § 84.

⁶¹ DVOŘÁK, J.; ŠVESTKA, J.; ZUKLÍNOVÁ, M. a kol. *Občanské právo hmotné...* Str. 257.

těžko pohledat. Pokusím se proto spíše s ohledem na zaměření práce popsat kontext, v němž je pojem soukromí užíván.

Při pohledu na formulaci ust. § 86 obč. zák.⁶² lze pro účely bližšího určení významu slova soukromí, resp. pro pochopení toho, jak soukromí pojímá česká právní úprava, vyvodit následující terminologické vztahy: občanský zákoník používá označení soukromí jako slovo nadřazené pro další výrazy z uvedeného ustanovení. Za zásah do soukromí jiného považuje krom dalšího (srov. zejména) narušení jeho soukromých prostor, sledování jeho soukromého života nebo pořizování záznamu o něm či využívání takových záznamů a jiné nakládání s nimi.

Napomoci může také judikatura Ústavního soudu, která právo na soukromí vysvětluje jako *oprávnění člověka rozhodnout, zda, příp. v jakém rozsahu a jak mají být skutečnosti jeho soukromí zpřístupněny jiným osobám*. S tím se pojí také subjektivní právo daného jedince bránit se neoprávněným zásahům jiných lidí do této sféry. *„Součástí soukromého života je též rodinný život zahrnující i vztahy mezi blízkými příbuznými, když k rodinnému životu patří nejen sociální a morální vztahy, ale také zájmy materiální povahy (...)“*.⁶³

K obsahu pojmu *soukromý život* se vyjádřil také ESLP a konstatoval, že tento široký pojem nelze vyčerpávajícím způsobem definovat. V rámci své rozhodovací praxe ale utváří neuzavřený výčet hodnot tvořících osobní sféru (*personal sphere*) chráněnou podle čl. 8 EÚLP.⁶⁴ např. jméno, genderová identita a sexuální orientace, právo na identitu a osobní rozvoj,⁶⁵ fyzická a psychická integrita jedince, informace o jeho zdraví, etnická identita a právo na navazování a rozvoj vztahů s dalšími osobami, rodinný a sexuální život nebo rasa.⁶⁶

Z výše uvedeného je patrné, že se jedná o oblast velmi rozsáhlou, dotýkající se mnoha oborů lidské činnosti. Pro účely tohoto textu budu soukromí používat ve významu osobní sféry člověka, která zahrnuje informace osobní povahy o člověku samém, jeho

⁶² „Nikdo nesmí zasáhnout do soukromí jiného, nemá-li k tomu zákonný důvod. Zejména nelze bez svolení člověka narušit jeho soukromé prostory, sledovat jeho soukromý život nebo pořizovat o tom zvukový nebo obrazový záznam, využívat takové či jiné záznamy pořízené o soukromém životě člověka třetí osobou, nebo takové záznamy o jeho soukromém životě šířit. Ve stejném rozsahu jsou chráněny i soukromé písemnosti osobní povahy.“

⁶³ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 1. 3. 2000, sp. zn. II.ÚS 517/99.

⁶⁴ Čl. 8 odst. 1 EÚLP: Každý má právo na respektování svého soukromého a rodinného života, obydlí a korespondence.

⁶⁵ Rozhodnutí ESLP ze dne 28. 1. 2003 ve věci č. 44647/98, bod 57.

⁶⁶ Rozhodnutí ESLP ze dne 4. 12. 2008 ve věci č. 30562/04 a 30566/04, bod č. 66.

zdraví, sociálních vztazích, názorech a postojích, vzorcích chování a dalších skutečnostech, o nichž je zřejmé, že si nepřeje učinit je veřejnými.

2.1.4 Všeobecné osobnostní právo

Závěrem terminologického segmentu práce zbývá v krátkosti objasnit termín, s nímž se lze při studiu popisované problematiky také setkat. Ve snaze ukázat na typické vlastnosti určitého výseku objektivního práva mu bývají přiřazovány přívlastky *všeobecné* a *osobnostní*.

E. Ondřejová k tomu píše, že jako *osobnostní* je tento soubor norem označován opodstatněně proto, že jeho předmětem jsou nehmotné stránky lidské osobnosti „*v její fyzické (tělesné) a psychicko-morálně-sociální jednotě a celistvosti*“. Přídavné jméno *všeobecné* pak má v tomto kontextu vyjadřovat skutečnost, že takové právo se nerozlučně týká bez rozdílu všech fyzických osob jako jedinečných individualit, suverénů.⁶⁷

V subjektivním smyslu se pak jedná o oprávnění každého být suverénem ve vztahu k ostatním subjektům práva s rovným právním postavením, nakládat v mezích právního řádu co nejširě se svou osobností a jejími složkami podle vlastního uvážení za účelem seberealizace i ochrany svých zájmů a tomu odpovídající povinnost ostatních toto respektovat.⁶⁸

2.2 Ústavní východiska

Příznačnou pro demokratický právní stát je existence katalogu lidských práv, jehož prostřednictvím stát tato práva uznává a hlásí se k jejich ochraně (v případě přirozených práv), respektování a úctě k nim.⁶⁹ Dle M. Kokeše jsou některá další lidská práva (na rozdíl od inherentních přirozených) lidem propůjčována na základě lidskoprávních dokumentů (ve skrze tedy pozitivněprávně).⁷⁰

Podoba těchto katalogů může být různá. Česká republika zvolila cestu katalogu ve formě samostatného právního textu s právní silou na ústavní úrovni. Usnesením předsednictva České národní rady vydaným pod č. 2/1993 Sb. byla vyhlášena Listina základních práv a svobod jako součást ústavního pořádku.⁷¹

⁶⁷ ONDŘEJOVÁ, E. *Ochrana osobnosti v common law...* Str. 185.

⁶⁸ Tamtéž, str. 187.

⁶⁹ PREUSS, O. *Podstatné náležitosti demokratického právního státu v judikatuře českého Ústavního soudu* in GERLOCH, A.; KYSELA, J. a kol. *20 let Ústavy České republiky. Ohlédnutí zpět a pohled vpřed*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. Str. 129-137.

⁷⁰ KOKEŠ, M. in PETROV, J.; VÝTISK, M.; BERAN, V. a kol. *Občanský zákoník. 2. vydání (2. aktualizace)*. Komentář k § 19. Praha: C. H. Beck, 2023. Marg. č. 4.

⁷¹ Také ust. čl. 3 a čl. 112 odst. 1 Ústavy České republiky.

Co do ochrany soukromí hraje významnou roli její čl. 10. Obsahuje garanci hned několika subjektivních práv bezprostředně souvisejících se soukromím člověka, jako je ochrana osobní cti, dobrého jména, dále právo na soukromý a rodinný život a také tzv. právo na informační sebeurčení (odst. 3), jež spolu s rychlým vývojem digitálních technologií nabývá větší a větší důležitosti (viz dále).⁷²

2.2.1 Ústavní generální klauzule

Ustanovení čl. 10 LZPS bývá komentátory⁷³ označováno za základ práva na soukromí na ústavní úrovni (generální klauzuli), z čehož zároveň plyne, že v tomto směru nestojí v Listině osamoceno. Vybrané prvky tvořící právo na soukromí nalezneme v Listině na několikero místech: kromě čl. 10 je třeba zmínit kupř. čl. 12 (nedotknutelnost obydlí), jakož dále i čl. 7 odst. 1 (nedotknutelnost osoby a jejího soukromí) nebo čl. 32 odst. 1 (v něm Listina po čl. 10 odst. 2 opětovně chrání rodičovství a rodinu). Sdílím tedy názor E. Wagnerové i M. Kokeše, že právní úprava soukromí je v Listině roztržena – a navíc ne příliš přehledně rozepsána. E. Wagnerová tamní jednotlivé prvky doslova označuje za „*poměrně zvláště shlukuté*“.⁷⁴

Tak v čl. 10 odst. 1 LZPS nalezneme lidskou důstojnost, tedy hodnotu esenciální, v právním státě vysoko postavenou, požívající nadstandardní ochrany, neboť „*otázky lidské důstojnosti jsou chápány jako součást kvality člověka, součást jeho lidství*“.⁷⁵ Ústavní soud v citovaném nálezu označuje lidskou důstojnost za *bázi pro interpretaci všech základních práv*. V popisovaném ustanovení ale bezprostředně následuje výčet dalších hodnot, řazených jakoby na stejnou úroveň. Hodnoty tam uvedené bývají někdy judikatorně řazeny do tzv. osobní soukromé sféry. Koncept sfér popsal Ústavní soud ve svém nálezu⁷⁶ věnujícím se právu na čest: jedná se o zmíněnou sféru soukromou a dále o sféru sociální. V rámci druhé jmenované pak rozlišujeme ještě (i) sféru společenskou, (ii) občanskou a (iii) profesionální. To, co může být předmětem vnímání všech lidských

⁷² KOKEŠ, M. in HUSSEINI, F.; BARTOŇ, M.; KOPA, M. a kol. *Listina základních práv a svobod. Komentář*. 1. vydání (1. aktualizace). Čl. 10. Praha: C. H. Beck, 2021. Marg. č. 1.

⁷³ Např. KOKEŠ, M. in *Listina základních práv a svobod. Komentář...* Čl. 10. Marg. č. 1 či WAGNEROVÁ, E. in BAŇOUCH, H.; BAROŠ, J.; BOBEK, M. a kol. *Listina základních práv a svobod: Komentář*. Čl. 10. Wolters Kluwer [cit. 07-03-2023]. Dostupné v ASPI.

⁷⁴ WAGNEROVÁ, E. in *Listina základních práv a svobod: Komentář...* Čl. 10.

⁷⁵ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 29. 2. 2008, sp. zn. II. ÚS 2268/07; nález Ústavního soudu ČR ze dne 7. 12. 2005, sp. zn. IV. ÚS 412/04.

⁷⁶ Nález Ústavního soudu ze dne 17. 7. 2007, sp. zn. IV. ÚS 23/05, bod 33 a násl.; příp. také nález Ústavního soudu ze dne 11. 11. 2005, sp. zn. I. ÚS 453/03. Později též nález Ústavního soudu ze dne 11. 10. 2021, sp. zn. II. ÚS 1022/21, bod 33.

bytostí, tvoří pak sféru veřejnou – o ní bude více pojednáno v souvislosti s veřejně činnými osobami (kap. 4.2).

Výsledek rozlišování jednotlivých sfér se projevuje v tom, na kolik lze v rámci té které využít práva na informační sebeurčení, tj. nakolik může člověk ovlivňovat proud informací, které od něj a k němu přitékají. Dále pak v tom, v jaké míře může do nich zasahovat veřejná moc. Velkou roli hrají tyto sféry také v debatě o odlišení práva na soukromí a práva na soukromý život (o tom viz níže). Spíše na okraj poznamenejme, že názvy těchto sfér nebyly zvoleny příliš šťastně, jelikož slova společenský a sociální jsou synonyma,⁷⁷ pročez není vhodné pojmenovávat jednu z dílčích kategorií celku stejně jako celek samotný. Protiklad sféry soukromé (interní) bych tedy označil spíše za sféru externí.

E. Wagnerová podobu enumerace čl. 10 odst. 1 LZPS vysvětluje zkušenostmi tvůrců Listiny s porušováním práva na soukromí, jemuž bylo v historii nutno čelit.⁷⁸ Dalším důvodem zvoleného přístupu může podle mého být vůle tvůrců Listiny vyjádřit explicitně alespoň některé z aspektů práva na soukromí, jež shledávají v praxi jako nejčastěji ohrožované, aniž by cítili potřebu tyto hodnoty v psané podobě hierarchizovat. Tak či tak platí, že popisovaný výčet nelze rozhodně vnímat jako vyčerpávající, naopak je zapotřebí pamatovat na to, že právní ochrana soukromí a soukromého života je rozprostřena napříč Listinou, jak jsem již příkladmo zmínil výše. Ústavní soud v tomto směru používá pojem „deštník práva na soukromí“ a zdůrazňuje, že je zapotřebí *vždy o právu na soukromí uvažovat v jeho dobové celistvosti*.⁷⁹ Jinými slovy, podržíme-li se ještě chvíli použité terminologie, ústavní pořádek svým deštníkem chrání soukromí jednotlivce před rozličnými rozmary počasí (porušeními práva na soukromí) vyskytujícími se v různých obdobích. Soudy prostřednictvím takového deštníku chránit mohou a musí i aspekty výslovně písemně neupravené.

2.2.2 Právo na soukromí, právo na soukromý život

Článek 10 odst. 2 LZPS chrání každého před neoprávněným zasahováním do soukromého a rodinného života. Nelze se tak vyhnout krátké úvaze o tom, jaký je vlastně rozdíl mezi právem na soukromí a právem na soukromý život a zda je vlastně obvyklé tyto pojmy od sebe odlišovat.

⁷⁷ Ústav pro jazyk český. *Slovník spisovného jazyka českého*. [online] [cit. 07-03-2023] Dostupné z: <https://ssjc.ujc.cas.cz/search.php?hledaj=Hledat&heslo=sociáln%C3%AD&sti=EMPTY&where=hesla&hsubstr=no>.

⁷⁸ WAGNEROVÁ, E. in *Listina základních práv a svobod: Komentář...* Čl. 10.

⁷⁹ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 22. 3. 2011, sp. zn. Pl.ÚS 24/10, bod 31.

Na tomto místě považuji za vhodné vrátit se ke konceptu jednotlivých sfér, které Ústavní soud popsal ve výše citovaném nálezu, a s jejich pomocí rozdíl vystihnout. Hovoříme-li o právu na soukromí, máme tím na mysli onu sféru soukromou. Tu Ústavní soud charakterizuje jako *segment, v němž zpravidla platí naprosté informační sebeurčení*.⁸⁰ Tato sféra na sebe prakticky bere podobu identity jednotlivce (jeho rozhodování, vzezření, myšlenkové pochody či jakási osobní filozofie) a promítá se také v individuální svobodě.

Naproti tomu stojí právo na soukromý život vycházející ze sféry sociální. Ta „odráží fakt, že jednatel žije ve společenství (...) a ovlivňuje ostatní členy společenství.“⁸¹ Máme tedy na mysli hlavně privátní, osobní zónu člověka, v níž se nacházejí informace, o jejichž uveřejnění daný jedinec rozhoduje sám. Ať už je utají před valnou většinou ostatních osob, nebo nikoliv, tyto nepochybně i tak mají vliv na jedincovo okolí. Uvedené dělení označuje M. Kokeš⁸² za primárně teoretické, s čímž lze po mém soudu souhlasit.

Nadto je třeba uvést, že uvedené pojmy právo na soukromí a právo na soukromý život v judikatuře⁸³ i v praxi⁸⁴ splývají, jsou zaměňovány. Francouzské právo používá výrazu „*droit au respect de la vie privée*“, jenž bychom doslovně přeložili jako „právo na respektování soukromého života“.

2.2.3 Konstitucionalizace práva na soukromý život

Na tomto místě se na chvíli zastavme u historických pohledů odborné veřejnosti na právo na soukromí, resp. na soukromý život. Podoba toho, jak se vyvíjely názory francouzské doktríny na tuto ústavní hodnotu není bez zajímavosti.⁸⁵

V roce 1977 se francouzská Ústavní rada zabývala případem prohlídek automobilů a ve známém rozhodnutí zrušila ustanovení široce povolující takové prohlídky. Svě rozhodnutí přitom opřela o obecně formulovaný čl. 66 francouzské Ústavy. Ten označuje soudní moc za „*strážce osobní svobody, který v mezích zákona*

⁸⁰ Nález Ústavního soudu ze dne 17. 7. 2007, sp. zn. IV. ÚS 23/05, bod 34.

⁸¹ Tamtéž.

⁸² KOKEŠ, M. in *Listina základních práv a svobod. Komentář...* Čl. 10. Marg. č. 44.

⁸³ Např. nález Ústavního soudu ze dne 11. 10. 2021, sp. zn. II. ÚS 1022/21, bod 28.

⁸⁴ Srov. např. rozdíl titulku a textu na webových stránkách Rady Evropy. Viz Rada Evropy. *Right to privacy* [online] [cit. 07-03-2023] Dostupné z: <https://www.coe.int/en/web/impact-convention-human-rights/right-to-privacy>.

⁸⁵ Ke konstitucionalizaci a konkrétním příkladům v českých reáliích srov. též KINDLOVÁ, M. *Lidská práva a jejich ochrana* in RESCHOVÁ, J.; KINDLOVÁ, M.; GRINC, J. a kol. *Státověda. Stát. Jednotlivec. Konstitucionalismus*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019. Str. 127. Dále ONDŘEJEK, P. *Konstitucionalizace soukromého práva na příkladu limitů jednání právnických osob*. Jurisprudence, č. 4. Praha: Univerzita Karlova, 2016. Str. 32-41.

zajišťuje její respektování“.⁸⁶ V. Mazeaud označuje tento judikát za *první stopu konstitucionalizace práva na soukromý život*.⁸⁷ P. Kayser hovoří v souvislosti s touto myšlenkovou operací Ústavní rady o „*první etapě uznání práva na respektování soukromého života jako ústavního principu*“.⁸⁸

Třebaže v uvedeném rozhodnutí Ústavní rada odvodila právo na soukromý život z osobní svobody, ze svobody jednotlivce, nepoužila v textu ani samotný pojem „soukromý život“, natož aby jej blíže vystihla.⁸⁹ Skutečná povaha tohoto práva tak byla stále neobjasněná. Ani v pozdějších rozhodnutích se k jeho charakteristice neuchýlila.⁹⁰

Jistý průlom nastal až v roce 1995, kdy Ústavní rada v *plném světle uznala* právo na respektování soukromého života.⁹¹ „*Nedodržení práva na respektování soukromého života může narušit svobodu jednotlivce,*“ konstatovala Ústavní rada v rozhodnutí týkajícím se kamerového zabezpečení (ostraha).⁹² Právo na respektování soukromého života v sobě zahrnuje nejen možnost bránit se narušování soukromí ze strany třetích osob (negativní aspekt), ale rovněž také svobodu jednat v soukromé sféře (pozitivní aspekt). Jinak řečeno, i v tomto pojetí zůstává popisované právo odvozeno od svobody jednotlivce; V. Mazeaud jej v této fázi řadí mezi *aspekty osobní svobody*.⁹³

O čtyři roky později, v červenci 1999, již ale Ústavní rada zařadila právo na respektování soukromého života pod křídla čl. 2 Deklarace práv člověka a občana⁹⁴ a zahrнула jej pod pojem „svoboda“ jakožto jedno z *práv přirozených a nepromlčitelných*, která musí být vždy chráněna.⁹⁵

Předestřený vývoj kategorizace práva na respektování soukromého života na francouzské ústavní úrovni, kdy se nejprve odvozovalo z článku Ústavy obecně vyjadřující pravomoci soudní moci, a tak bylo možné jej soudně chránit, až k zahrnutí

⁸⁶ „(...) L'autorité judiciaire, gardienne de la liberté individuelle, assure le respect de ce principe dans les conditions prévues par la loi.“

⁸⁷ MAZEAUD, V. *La constitutionnalisation du droit au respect de la vie privée*. Nouveaux cahiers du Conseil constitutionnel N° 48 (Dossier : Vie privée). Paříž, 2015. Str. 7–20. Dostupné také z: <https://www.conseil-constitutionnel.fr/nouveaux-cahiers-du-conseil-constitutionnel/la-constitutionnalisation-du-droit-au-respect-de-la-vie-privee>.

⁸⁸ KAYSER, P. *La protection de la vie privée par le droit*. Paříž: Economica, 1995. Str. 124-126. Srov. také předmluvu od MAZEUD, H. tamtéž, str. III.

⁸⁹ Srov. odůvodnění rozhodnutí Ústavní rady ze dne 12. 1. 1977, n° 76-75 DC.

⁹⁰ MAZEAUD, V. *La constitutionnalisation...* Bod 6.

⁹¹ Tamtéž, bod 7.

⁹² Rozhodnutí Ústavní rady ze dne 18. 1. 1995, n° 94-352 DC, bod 3: „La méconnaissance du droit au respect de la vie privée peut être de nature à porter atteinte à la liberté individuelle.“

⁹³ MAZEAUD, V. *La constitutionnalisation...* Bod 7.

⁹⁴ „*Le but de toute association politique est la conservation des droits naturels et imprescriptibles de l'homme. Ces droits sont la liberté, la propriété, la sûreté, et la résistance à l'oppression.*“

⁹⁵ Rozhodnutí Ústavní rady ze dne 23. 7. 1999, n° 99-416 DC, bod 45.

pod pojem „svoboda“ v rámci DPČO („*constitutionnalisation*“, *konstitucionalizace*), popisuje V. Mazeaud jako *křivolaký*. Vysvětluje jej krom dalšího zejména snahou Ústavní rady o *autonomizaci* práva na soukromý život. Jinak řečeno, justice chtěla dle jeho názoru umožnit, aby toto *ústavní právo derivované od svobody* mohlo do budoucna působit svébytně, „*ve vlastním právním režimu*“. Teorie také začala řadit právo na respektování soukromého života k pojmu *liberté personnelle*,⁹⁶ jenž bývá často spojován se *svobodným rozvojem osobnosti* a vychází právě z DPČO.⁹⁷

Výše řečené však nic nemění na tom, že právo na respektování soukromého života není ve francouzské Ústavě ani v Deklaraci práv člověka a občana explicitně uvedeno a jeho ochrana je poskytována judikatorně.⁹⁸

2.2.4 Právo na informační sebeurčení

Pro soukromí člověka je krom výše popsaných hodnot z povahy věci důležité i to, v jakém rozsahu se o něm ostatní členové společnosti dozvídají různé informace, podmínky, za nichž se tak děje, dále také to, jakým způsobem k tomuto šíření dojde, ale také jaké informace se naopak vůbec nedozvídají. Protože si v našich poměrech o těchto záležitostech může každý rozhodnout sám, nazýváme tento koncept jako právo na informační sebeurčení. „*Je nezbytnou podmínkou nejen pro svobodný rozvoj a seberealizaci jednotlivce ve společnosti, nýbrž i pro ustavení svobodného a demokratického komunikačního řádu,*“ popisuje Ústavní soud v hojně citovaném plenárním nálezu s populárním názvem *Data retention I* (o shromažďování dat o telekomunikačním provozu) přejaté závěry německé judikatury.⁹⁹ V LZPS toto právo nalezneme v čl. 10 odst. 3.¹⁰⁰

Ve francouzských poměrech se právo na informační sebeurčení (*droit à l'autodétermination informationnelle*) objevilo v zákoně o informatice, počítačových souborech a svobodách¹⁰¹ roku 2016. Stalo se tak na základě debat o právní povaze osobních údajů a nakládání s nimi. Komise reflexe a návrhů pro právo a svobody

⁹⁶ MAZEAUD, V. *La constitutionnalisation...* Bod 8-9: „(...) *l'autonomisation de la protection constitutionnelle du droit au respect de la vie privée s'explique par la volonté de réduire le domaine de la liberté individuelle et s'est trouvée, en outre, accompagnée de l'apparition de la 'liberté personnelle' (liberté d'aller et venir, liberté du mariage)*“.

⁹⁷ K tomu např. ROUSSILLON, H.; BIOY X. *La liberté personnelle*. Toulouse: Presses de l'Université Toulouse 1 Capitole, LGDJ - Lextenso Editions, 2006.

⁹⁸ BAMDÉ, A. *De l'esprit de la loi informatique et libertés : l'article 1er*. [online] [cit. 30-03-2023] Dostupné z: <https://aurelienbamde.com/tag/autodetermination-informationnelle/>.

⁹⁹ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 22. 3. 2011, sp. zn. Pl.ÚS 24/10, bod 30.

¹⁰⁰ „Každý má právo na ochranu před neoprávněným shromažďováním, zveřejňováním nebo jiným zneužíváním údajů o své osobě.“

¹⁰¹ Loi n° 78-17 du 6 janvier 1978 relative à l'informatique, aux fichiers et aux libertés.

v digitálním věku působící při Národním shromáždění došla před několika lety k závěru, že „s tím, jak roste monetizace osobních údajů, přemýšlejí někteří o tom, že ochranu soukromí lze lépe zajistit uznáním práva jednotlivce své osobní údaje vlastnit a umožnit tak lidem své údaje zpeněžit“.¹⁰² Jak ale připomíná A. Bamdé, nebyl tento názor ani zdaleka přijímán jednotně a v odborných kruzích se začaly formovat protiargumenty. Mezi ně patří zejména ten, že učinění osobních údajů a informací o soukromí obchodovatelným statkem by vedlo ke *značné ztrátě vlivu jejich subjektů nad nimi* (I. Falque-Pierottin) či k *oslabení rámce, který v současnosti upravuje podmínky používání takových údajů* (M. Saint-Pulgent).¹⁰³ A. Bamdé uzavírá, že by takové vnímání osobních údajů bylo v rozporu s *personalistickým přístupem*, jenž francouzské právo na osobní údaje aplikuje, a považuje je za *nepřímou podporu (support indirect) základního práva, nikoli za hospodářský předmět*.¹⁰⁴

Francouzský zákonodárce zvolil nakonec cestu posílení práv osob k tomu, aby o nakládání s jejich osobními údaji mohly samy více rozhodovat, resp. měly v dané problematice větší vliv. Na tomto místě se opět české a francouzské řešení pomyslně setkávají v Německu. Totiž také dle důvodové zprávy k francouzskému zákonu, kterým byl novelizován § 1 výše citovaného zákona o informatice, počítačových souborech a svobodách, byly jeho inspirací závěry německého Spolkového ústavního soudu.¹⁰⁵

S pojetím, v jehož rámci chápe právo osobní údaje jako jedinečné atributy náležející konkrétním osobám, přiléhající k jejich svobodě, a nikoliv jako obchodovatelné (tedy zcizitelné) statky, lze dle mého názoru jen souhlasit.

Na rozdíl od české právní úpravy (čl. 10 odst. 3 LZPS) však ani právo na informační sebeurčení nenalezneme k dnešnímu dni výslovně upraveno v žádném francouzském právním předpise s právní silou ústavní úrovně. Tamní doktrína však již

¹⁰² „Comme relevé par la Commission de réflexion et de propositions sur le droit et les libertés à l'âge numérique la monétisation économique croissante dont font aujourd'hui l'objet les données personnelles a pu conduire certains à considérer que la protection de la vie privée à l'ère numérique serait mieux assurée par la reconnaissance d'un droit de propriété de l'individu sur ses données permettant de mieux concilier l'exigence de protection avec le souhait de nombreuses personnes de valoriser leurs informations personnelles, en échange d'une rémunération ou d'un service.“ BAMDÉ, A. *De l'esprit de la loi informatique...*

¹⁰³ Oboje citováno dle BAMDÉ, A. *De l'esprit de la loi informatique...*

¹⁰⁴ BAMDÉ, A. *De l'esprit de la loi informatique...*

¹⁰⁵ Srov. důvodovou zprávu k zákonu č. 2016-1321 ze 7. října 2016 pro digitální Republiku (article 26). [online] [cit. 30-03-2023] Dostupné z: https://www.legifrance.gouv.fr/dossierlegislatif/JORFDOLE000031589829/?detailType=EXPOSE_MOTIFS&detailId=.

zaznamenává názory o potřebě učinit v dnešní době právo na informační sebeurčení explicitně základním („*maticovým*“).¹⁰⁶

2.2.5 Omezení a kolize

Při běžném chodu věcí je nevyhnutelné, že čas od času dojde k jisté kolizi vícero základních práv. Není proto nikterak překvapivé zjištění, že ústavní právo zkoumá mj. mechanismy, s jejichž pomocí lze tyto kolize vyřešit. Krátce se zastavme u příkladu zřejmě nejtypičtějšího pro oblast médií: kolize práva na ochranu cti a dobrého jména či práva na ochranu soukromého života, soukromí (tj. práv na ochranu osobnosti) se svobodou projevu; prvně však obecněji k jejich omezení.

Z článku 10 LZPS nevyčteme, z jakých konkrétních důvodů je možné právo na ochranu cti a dobrého jména a právo na soukromý život omezit, nenalezneme v něm tzv. výhradu zákona. Proto zůstává jedině možné omezit jej pouze buď z důvodu ochrany jiných, tzv. veřejných statků (E. Wagnerová hovoří o ústavně imanentních statcích), nebo z důvodu ochrany jiných základních práv.¹⁰⁷ „*Rozdíl mezi nimi spočívá v jejich distributivnosti. Pro veřejné statky je typické, že prospěch z nich je nedělitelný a lidé nemohou být vyloučeni z jeho požívání,*“ zformuloval Ústavní soud v roce 1996.¹⁰⁸ Mezi veřejné statky, tedy hodnoty chráněné ústavním pořádkem, které ale nejsou základními právy, pak lze dle téhož nálezu řadit např. národní bezpečnost či veřejný pořádek.

Naproti tomu čl. 17 odst. 4 LZPS navíc výslovně stanoví, že „*svobodu projevu a právo vyhledávat a šířit informace lze omezit zákonem, jde-li o opatření v demokratické společnosti nezbytná pro ochranu práv a svobod druhých, bezpečnost státu, veřejnou bezpečnost, ochranu veřejného zdraví a mravnosti.*“ Z uvedeného tedy vyplývá, že ústavodárce zúžil rozsah důvodů, pro něž lze toto základní právo zákonnou cestou omezit, a to jen za současného sledování určitého legitimního cíle, je-li to nezbytné.

Co se týče kolize práva na ochranu osobnosti se svobodou projevu, zabýval se jí Ústavní soud již nespočetněkrát. Již v nálezu z roku 1998 vyslovil závěr, že nezávislé soudy mají vždy pečlivě zvážit, zda v jimi posuzovaném případě *nebyla jednomu základnímu právu nedůvodně dána přednost před druhým takovým*.¹⁰⁹ Nejvyšší soud pak uvedené dále rozvinul. Podle něj musí soudy při činění preferencí mezi uvedenými

¹⁰⁶ TÜRK, P. *L'autodétermination informationnelle : un droit fondamental émergent ?* Dalloz IP/IT 2020 [online] [cit. 31-03-2023]. Dostupné z: <https://www-dalloz-fr.budistant.univ-nantes.fr/documentation/Document?id=DIPIT/CHRON/2020/0652>.

¹⁰⁷ WAGNEROVÁ, E. in *Listina základních práv a svobod: Komentář...* Čl. 4. K odst. 1.

¹⁰⁸ Nález Ústavního soudu ze dne 9. 10. 1996, sp. zn. Pl.ÚS 15/96.

¹⁰⁹ Nález Ústavního soudu ze dne 9. 2. 1998, sp. zn. IV.ÚS 154/97.

základními právy vždy vzít v potaz, zda intenzita sporných výroků je natolik vysoká, že již je zasahováno do práva na ochranu osobnosti, nebo zda je výrok v dané situaci přiměřený.¹¹⁰ Další kritéria do úvahy byla Ústavním soudem zformulována v nálezu z roku 2014: jedná se kupř. o povahu, obsah a formu výroku, jakož i charakteru osoby výrok pronášející i té, vůči níž výrok směřuje.¹¹¹ Bez zajímavosti není ani judikatura Ústavního soudu vztahující se ke specifickým střetům práva na ochranu osobnosti soudců a soudkyň se svobodou projevu a obecněji ke kritice soudů.¹¹² V uvedených judikátech však nenalezneme výčty kritérií taxativní, konečné, ba naopak, jak tamtéž Ústavní soud připomíná, ve specifických případech mohou být důležité i jiné okolnosti.

V každém případě omezování základních práv se samozřejmě uplatní právní pravidlo z LZPS, že nejzazší hranice takového omezení je nastavena tak, aby bylo vždy šetřeno jejich podstaty a smyslu a Ústavním soudem je pravidelně posuzována přiměřenost, tj. proporcionalita, takových omezení.¹¹³

Francouzská doktrína řeší konflikt práv na ochranu osobnosti se svobodou projevu obdobně. Kasační soud (*Cour de cassation*)¹¹⁴ ve svém rozhodnutí z roku 2003 vyjádřil přesvědčení, že s ohledem na obdobný význam obou těchto základních práv soudci musí při své rozhodovací činnosti v obecnosti usilovat o nalezení jisté rovnováhy mezi nimi a v rámci konkrétních případů se pak přiklonit k jednomu z nich na základě stanovených kritérií. Ta vyplývají z judikatury samotného Kasačního soudu a jsou jimi např. přínos předmětného výroku pro veřejnost (tedy zda byl výrok pronesen ve veřejném zájmu), obsah a formu výroku, charakter osob, jichž se věc týká, nebo důsledky v rámci společnosti. V poslední době Kasační soud zdůrazňuje, že je také zapotřebí, aby předmětný výrok nejenže byl pronesen ve veřejném zájmu (*intérêt général*), ale rovněž aby byl schopen přinést do společenské debaty něco nového, něčím do ní přispět.¹¹⁵

¹¹⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 6. 2006, sp. zn. 30 Cdo 1437/2005. Ke vztahu svobody projevu a ochrany osobnosti srov. také rozsudek Nejvyššího soudu ve věci výroku premiéra o účastnících demonstrací ze dne 14. 2. 2022, sp. zn. 25 Cdo 231/2021.

¹¹¹ Nález Ústavního soudu ze dne 3. 2. 2015, sp. zn. II.ÚS 2051/14, bod 31; obdobně nález Ústavního soudu ze dne 11. 6. 2018, sp. zn. I.ÚS 4022/17, bod 37.

¹¹² Nález Ústavního soudu ze dne 19. 1. 2016, sp. zn. I.ÚS 750/15, bod 26, s četnými citacemi další (i zahraniční) judikatury, později také rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. 12. 2021, sp. zn. 25 Cdo 19/2020.

¹¹³ WAGNEROVÁ, E. in *Listina základních práv a svobod: Komentář...* Čl. 4. V intencích občanského zákoníku pak srov. KOKEŠ, M.; RYŠKA, M. in PETROV, J.; VÝTISK, M.; BERAN, V. a kol. *Občanský zákoník...* § 81. Marg. č. 22-24.

¹¹⁴ Jedná se o vrcholný orgán obecného soudnictví ve Francii. Blíže Evropská e-justice.cz *Obecné soudy – Francie*. 14. 4. 2020 [online] [cit. 26-08-2023] Dostupné z: https://e-justice.europa.eu/content_ordinary_courts-18-fr-cs.do?member=1.

¹¹⁵ LEPAGE, A. *Répertoire de droit civil. Droits de la personnalité...* Bod 334-366.

Z hlediska podoby člověka jsou významným kritériem rovněž podmínky, za nichž byla předmětná fotografie pořízena.¹¹⁶

I ve zdejší doktríně je zkoumána potřebnost a přiměřenost zkoumaných výroků.¹¹⁷

2.3 Mezinárodněprávní úprava

Hned několikero pramenů práva obsahujících normy důležité pro ochranu podoby a soukromí nalezneme v oblasti mezinárodního práva. Společným rysem těchto právních dokumentů je skutečnost, že jsou platné a účinné jak v České republice (činí zde na základě judikatury Ústavního soudu součást ústavního pořádku)¹¹⁸, tak ve Francii (kde mají na základě čl. 55 francouzské Ústavy vyšší právní sílu, použijí se přednostně (*autorité supérieure*)).¹¹⁹ Prvky historie těchto lidskoprávních instrumentů obsahuje kapitola 1.3.

2.3.1 Evropská úmluva o lidských právech

V článku 8 odst. 1 této mezinárodní smlouvy členů Rady Evropy se dočteme pojmu „*respektování soukromého a rodinného života*“ (*respect de la vie privée et familiale*), které dle ní náleží každému (ve francouzské verzi „každé osobě“). Explicitně je dále zmíněna ochrana obydlí a korespondence. Pole poskytované ochrany se na základě judikatury ESLP stále rozšiřuje, a v současné době tak výčet chráněných hodnot, resp. subjektivních práv jedince, pramení hlavně právě ze štrasburských soudních rozhodnutí. Jak jsem již popsal výše v textu, ESLP v minulosti dovodil z článku 8 ochranu například: jména (tj. osobního jména a příjmení), genderové identity a sexuální orientace, práva na identitu a osobní rozvoj,¹²⁰ fyzické integrity jedince, psychické integrity jedince; předmětem ochrany jsou dále informace o jeho zdraví, etnické identitě a jeho právo na navazování a rozvoj vztahů s dalšími osobami v rámci lidské společnosti, rasa či rodinný a sexuální život.¹²¹

Jak je tedy vlastně ochrana na základě EÚLP poskytována? Směrem vůči státní moci působí zákaz zásahů do výkonu práva na respektování soukromého a rodinného

¹¹⁶ Rozhodnutí Cour de cassation ze dne 21. 3. 2018, Civ. 1re, n° 16-28.741. Obdobně rozhodnutí Velkého senátu ESLP ze dne 10. 11. 2015 ve věci č. 40454/07, *Couderc et Hachette Filipacchi associés v. Francie*, bod 93.

¹¹⁷ LEPAGE, A. *Répertoire de droit civil. Droits de la personnalité...* Bod 353.

¹¹⁸ Nález Ústavního soudu ze dne 25. 6. 2002, sp. zn. Pl.ÚS 36/01 („Konkursní nález“).

¹¹⁹ Detailněji k přednosti mezinárodních smluv před zákonem srov. také rozhodnutí Ústavní rady ze dne 30. 10. 1981, n° 81-130 DC, bod 7-8; dále také rozhodnutí Ústavní rady ze dne 22. 1. 1999, n° 98-408 DC, zejm. bod 11-12.

¹²⁰ Rozhodnutí ESLP ze dne 28. 1. 2003 ve věci č. 44647/98, bod 57.

¹²¹ Rozhodnutí ESLP ze dne 4. 12. 2008 ve věci č. 30562/04 a 30566/04, bod č. 66.

života. Jsou však stanoveny zájmy, pro jejichž obranu se tento zákaz výjimečně neuplatní. Dle čl. 8 odst. 2 EÚLP se jedná o tyto zájmy: národní bezpečnost, veřejná bezpečnost, hospodářský blahobyt země, ochrana pořádku a předcházení nepokojům a zločinnosti, ochrana zdraví nebo morálky nebo ochrana práv a svobod jiných. Uvedené ale platí jen za předpokladu, že takový zásah je prováděn v souladu se zákonem (je jím předpokládán) a pro demokratickou společnost je nezbytný.¹²²

Na úrovni Rady Evropy nalezneme taktéž významné prameny týkající se ochrany soukromí tzv. osob veřejného zájmu, k nimž se blíže dostaneme v kap. 4.2.

2.3.2 Mezinárodní pakt o politických a občanských právech

V prosinci 1966 započaly některé státy světa (např. Izrael, Kolumbie, Filipíny)¹²³ v New Yorku podepisovat tento pakt, jenž se již ve své preambuli výslovně hlásí k přirozenoprávnímu pojetí lidských práv, odvozovaných od lidské důstojnosti, jež státy uznávají.¹²⁴ Česká republika i Francie se k jeho podpisu uchýlily později, jak je popsáno v kap. 1.3.

Jeho článek 17 stanoví, že „*nikdo nesmí být vystaven svévolnému zasahování do soukromého života, do rodiny, domova nebo korespondence ani útokům na svou čest a pověst.*“ Zároveň stanovuje právo každého na zákonnou ochranu před takovými zásahy. Dodržování závazků smluvních stran paktu je kontrolováno prostřednictvím Výboru pro lidská práva, jemuž jednotlivé signatářské státy zasílají zprávy o opatřeních, jež směrem k rozvoji lidských práv zavedly (čl. 40 MPOPP).¹²⁵

2.3.3 Listina základních práv Evropské unie

Rovněž při interpretaci a aplikaci evropského práva je nutno dbát na ochranu základních práv člověka. Proto i toto nadnárodní uskupení disponuje jejich katalogem, určeným pro jednotlivé instituce a další subjekty Evropské unie, jakož i jednotlivé členské státy, pokud právě aplikují unijní právo (čl. 51 LZPEU). Listina základních práv Evropské unie má podle čl. 6 Smlouvy o Evropské unii totožnou právní sílu jako zakládající smlouvy.

¹²² Z recentní judikatury ESLP týkající se ČR detailněji rozebírá uvedené předpoklady např. rozhodnutí ESLP ze dne 8. 4. 2021 ve věci č. 47621/13, *Vavříčka a další v. Česká republika*, bod 265 a násl.

¹²³ Databáze ratifikací a dalších způsobů nabytí postavení smluvních stran. [online] [cit. 04-04-2023] Dostupná z: https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/TreatyBodyExternal/Treaty.aspx?Treaty=CCPR&Lang=en.

¹²⁴ Preambule Mezinárodního paktu o občanských a politických právech. V právním řádu České republiky vyjádřen jako obsah vyhlášky ministra zahraničních věcí č. 120/1976 Sb.

¹²⁵ Konkrétní dokumenty související s touto procedurou týkající se České republiky jsou publikovány zde: <https://www.ohchr.org/en/hr-bodies/upr/cz-index>. Totéž pro Francii pak zde: <https://www.ohchr.org/en/hr-bodies/upr/fr-index>.

Z hlediska ochrany podoby a soukromí lze za stěžejní označit čl. 7 (respektování soukromého a rodinného života) a dále čl. 8 (ochrana osobních údajů) a čl. 3 (právo na nedotknutelnost lidské osobnosti).

2.4 Generální klauzule ochrany osobnosti a dílčí předměty osobnostního práva

2.4.1 Pojetí monistické, či pluralistické?

Přesuneme-li se v hledání dalších právních norem poskytujících ochranu osobnosti člověka v hierarchii právních předpisů na zákonnou úroveň, dostaneme se do kodexu obecného práva soukromého: občanského zákoníku. Ten v současnosti účinný zahrnuje v sobě tzv. generální klauzuli ochrany osobnosti, již nalezneme, o čemž už bylo v kap. 2.1.1 stručně pojednáno, v ust. § 81 odst. 1.¹²⁶ Odkazovaná kapitola se věnuje také pojmu *osobnost člověka*, proto na tomto místě se budeme zabývat spíše poskytovanou ochranou a jejím rozsahem.

Z citovaného ustanovení se podává, že zákon chrání celou osobnost člověka, přičemž ochrany požívají i všechna jeho přirozená práva. Iusnaturalistické pojetí občanského zákoníku vyplývá nejvíc z jeho ust. § 19, kde se mj. dočteme, že přirozená práva, jež jsou poznatelná již samotným rozumem a citem, má každý člověk. Zákon proto stanoví jen meze jejich uplatňování a způsob, jakým jim je poskytována ochrana, tedy *a contrario* nikoliv tato – přirozená – práva samotná (odst. 1). Takovými právy člověk totiž disponuje nezávisle na státu a jeho pozitivním právu; stát je toliko uznává.¹²⁷

Přirozených práv rovněž není možné se vzdát ani je zcizit, převést na jinou osobu. Takové právní jednání je zdánlivé (je-li učiněno, „*nepřihlíží se k tomu*“). Stejně je nakládáno s jejich omezením za současně splněného předpokladu, že toto omezení přesahuje míru odporující zákonu či případně dobrým mravům nebo veřejnému pořádku (§ 19 odst. 2). Pro úplnost je třeba zmínit také § 3 odst. 1 obč. zák., kde se hovoří o *přirozeném právu člověka brát se o vlastní štěstí a štěstí jeho rodiny*.

Nelze opomenout ani ust. § 3 odst. 2 písm. a) obč. zák., jež mezi zásady soukromého práva řadí ochranu života a zdraví, svobody, cti, důstojnosti a soukromí.

¹²⁶ Chráněna je osobnost člověka včetně všech jeho přirozených práv. Každý je povinen ctít svobodné rozhodnutí člověka žít podle svého.

¹²⁷ KINDLOVÁ, M. Lidská práva a jejich ochrana in RESCHOVÁ, J.; KINDLOVÁ, M.; GRINC, J. a kol. *Státověda*. (...) Str. 119-127. Ke garanci přirozených práv v kontextu § 81 obč. zák. srov. také PAVLÍK, P. in ŠVESTKA, J.; DVOŘÁK, J.; FIALA, J. a kol. *Občanský zákoník: Komentář...* § 81.

Právo na ochranu osobnosti vyplývající z generální klauzule působí proti všem, *erga omnes*. Co do své povahy je tedy právem absolutním. Uvedené lze dovodit z formulace § 81 odst. 1 věta druhá: „*každý je povinen (...)*“. Předmětem ochrany je tedy v obecné rovině celá osobnost člověka, tvořená mnoha neoddelitelně spojenými aspekty (dílními osobnostními právy). V této souvislosti zdůrazněme pojem „dílní“, neboť tento je přímým důsledkem monistického pojetí ochrany osobnosti člověka.

Tato „*jednotlivá dílní práva zabezpečují občanskoprávní ochranu jednotlivých hodnot (stránek) osobnosti fyzické osoby jako neoddelitelných součástí celkové fyzické a psychicko-morální integrity osobnosti,*“ vysvětlil monistické pojetí ochrany osobnosti Nejvyšší soud ve známém rozsudku v roce 2000.¹²⁸ Z procesního hlediska je dle Nejvyššího soudu nutné, aby návrh na zahájení řízení (žaloba) ve věci ochrany osobnosti obsahoval informace o tom, jakým skutkem byla osobnostní práva žalobce zasažena a rovněž to, které či kterých dílních složek (aspektů) jeho osobnosti se tento zásah týkal. Je zapotřebí při dokazování zásahů do jednotlivých těchto složek při právním posuzování tyto od sebe odlišovat, posuzovat je samostatně.¹²⁹

Ačkoliv byl citovaný judikát vydán za účinnosti předchozího občanského zákoníku, je dle mého názoru i v současnosti použitelný právní závěr Nejvyššího soudu o tom, že v občanském zákoníku (v rozsudku se jednalo o ust. § 11 – § 13 obč. zák. 1964; dnes obdobně zejm. ust. § 81 obč. zák.) nalezneme „*důležité rozvedení a konkretizaci článků 7, 8, 10, 13 a 14 LZPS*“.¹³⁰

Monistické pojetí ochrany osobnosti člověka, která je tak tvořena souhrnem jednotlivých atributů, nalézající svůj odraz v jednotlivých dílních právech osobnostních, nepůsobí v české akademické debatě větších problémů a autoři komentářové literatury se v tomto směru (patrně i na základě jednoznačně formulované důvodové zprávy)¹³¹ shodují.¹³² Užíváme-li již v našich debatách množného čísla („osobnostní práva“),

¹²⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 7. 2000, sp. zn. 30 Cdo 2304/99, ve věci manželů Havlových a reklamy na obuv.

¹²⁹ Tamtéž.

¹³⁰ Tamtéž.

¹³¹ Důvodová zpráva k § 81 – § 83: „*(...) vzhledem k integritě člověka jako přirozené osobnosti nelze mluvit o ‚několika‘ osobnostních právech, ježto z jednoty lidské osobnosti plyne, že to je jediné právo (...)*“. Tamtéž se hovoří také o „*některých dílních oprávněních*“, která právě z jediného práva na ochranu osobnosti plynou.

¹³² Např. PAVLÍK, P.; HOLČAPEK, T.; ŠUSTEK, P. in ŠVESTKA, J.; DVOŘÁK, J.; FIALA, J. a kol. *Občanský zákoník: Komentář...* § 91 či KOKES, M.; RYŠKA, M. in PETROV, J.; VÝTISK, M.; BERAN, V. a kol. *Občanský zákoník...* § 81. Marg. č. 35.

nazýváme tím spíše souhrn dílčích práv, než že bychom tím vyjadřovali pluralistické pojetí.¹³³

Naproti tomu francouzská debata o povaze osobnostního práva (či zde osobnostních práv) tak jednotvárně nepůsobí. Zatímco někteří tamní autoři vnímají osobnostní právo nade vši pochybnost jako jediné (*conception unitaire*), v sobě zahrnující jednotlivá práva dílčí (B. Beignier, E. Dreyer), jiní (A. Lepage) hovoří o pluralitě osobnostních práv, která *způsobuje problémy při kvalifikaci a deskripci obsahu této kategorie práv (conception pluraliste)*.¹³⁴ Dle A. Lepage došlo v souvislosti s touto pluralitou v rámci doktríny k rozštěpení práva (*scissiparité du droit*), při němž jediné právo se postupně rozdělilo ve svazek práv od sebe odlišných. Následně se tak začaly užívat pojmy *bipartite*, rozlišující mezi právy na tělesnou integritu a integritu duševní, a *tripartite*, v jejímž rámci ke dvěma dříve jmenovaným přibývá ještě právo na soukromý život.¹³⁵

J.-M. Bruguière a B. Gleize podle svých slov sice v kontextu pluralitního pojetí práv(a) na ochranu osobnosti používají množné číslo (užili jej i přímo v názvu své monografie), na druhou stranu ale (podle mého poněkud vnitřně rozporně) přidávají, že tak činí s vidinou budoucího zakotvení unitárního pojetí osobnostního práva, až se na tom teorie usnese. Sami pak při charakteristice francouzského pojetí osobnostních práv užívají označení „*velmi singulární plurál*“.¹³⁶ Je tedy patrné, že pojem „osobnostní práva“ v množném čísle je v obou porovnávaných zemích vnímán odlišně, neboť francouzská právní věda jím někdy označuje také konkrétní subjektivní (nedílčí) práva, vyplývající z pluralistického pojetí.

2.4.2 Dílčí předměty

Co se týče aspektů osobnosti člověka, které požívají ochrany, ty přibližuje ust. § 81 odst. 2:¹³⁷ společně se životem, zdravím a důstojností člověka jsou chráněny také jeho vážnost, čest, soukromí a jeho projevy osobní povahy. K uvedenému je zapotřebí zdůraznit, že popisované ustanovení obsahuje výčet toliko demonstrativní. Rovnou tedy

¹³³ Obdobně také KOKEŠ, M.; RYŠKA, M. in PETROV, J.; VÝTISK, M.; BERAN, V. a kol. *Občanský zákoník...* § 81. Marg. č. 35.

¹³⁴ LEPAGE, A. *Répertoire de droit civil. Droits de la personnalité...* Bod 10: „(...) Il existe cependant, à notre sens, une pluralité de droits de la personnalité, ce qui pose d'ailleurs la difficulté de déterminer le contenu de cette catégorie de droits.“

¹³⁵ LEPAGE, A. *Répertoire de droit civil. Droits de la personnalité...* Bod 24.

¹³⁶ BRUGUIÈRE, J.-M.; GLEIZE, B. *Droits de la personnalité*. Paříž: Ellipses, 2015. Str. 18. Částečně dostupné také online z: <https://excerpts.numilog.com/books/9782340003859.pdf>.

¹³⁷ Ust. § 81 odst. 2: Ochrany požívají zejména život a důstojnost člověka, jeho zdraví a právo žít v příznivém životním prostředí, jeho vážnost, čest, soukromí a jeho projevy osobní povahy.

dodejme, že k dalším těmto aspektům řadí judikatura a doktrína kupř. jméno člověka (§ 77 a násl.), právo na duševní a tělesnou integritu (§ 91 a násl.)¹³⁸ či právo na osobní svobodu.¹³⁹

Na základě doposud řečeného tak lze shrnout, že je možné kategorizovat dílčí předměty osobnostního práva na (i) jednotlivé složky či jinak řečeno atributy osobnosti a (ii) projevy osobní povahy. Toto dělení vyplývá implicitně jak z občanského zákoníku samotného (srov. dikci ust. § 81 odst. 2), tak i z komentářové literatury, doktríny.¹⁴⁰

Ad (i) složky osobnosti připomeňme, že se jedná kupř. o soukromí, vážnost, čest, důstojnost nebo zdraví člověka.¹⁴¹

Ad (ii) projevy osobní povahy řadíme třeba podobu, hlas, písemnosti (korespondence, poznámky), obsahy rozhovorů, podpis,¹⁴² popř. další způsoby, jakými se lze o člověku dozvědět víc, jak seznat jeho charakter (srov. pojem „osobní povahy“), příkladmo obsah jeho deníku.

Rozdíl mezi oběma uvedenými pak dle P. Tůmy spočívá v tom, že zatímco složky osobnosti utvářejí ve svém souhrnu jedinečnou osobnost člověka, z čehož plyne, že jsou s existencí takové osobnosti neoddělitelně spjaty, projevy osobní povahy naproti tomu mohou existovat – a ze své povahy také existují – i nezávisle na člověku.¹⁴³

Uzavřeme tedy, že v českém právním prostředí je právo na ochranu osobnosti pojato monistickým způsobem, avšak zahrnuje v sobě jednotlivá dílčí subjektivní práva daného člověka. Dílčí předměty tohoto jednotného práva pak dělíme na složky osobnosti a projevy osobní povahy. Oproti tomu ve francouzském právním prostředí se o kvalitách osobnostního, resp. osobnostních práv doktrína neustálila.

¹³⁸ KOKEŠ, M.; RYŠKA, M. in PETROV, J.; VÝTISK, M.; BERAN, V. *Občanský zákoník... § 81. Marg. č. 31-34.*

¹³⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 1. 2009, sp. zn. 30 Cdo 2925/2006: „Právo na osobní svobodu je vedle práva na tělesnou integritu fyzické osoby dalším z významných dílčích osobnostních práv, a to přes to, že je občanský zákoník v příkladném výčtu obsaženém v ustanovení § 11 výslovně neuvádí.“

¹⁴⁰ Explicitně např. TŮMA, P. in LAVICKÝ, P. a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář... § 81. Marg. č. 22.* Naproti tomu M. Kokeš sice systematicky řadí projevy osobní povahy k osobnostním atributům (srov. jeho užití slova „včetně“), avšak z toho samého také plyne, že právě tyto dvě kategorie odlišuje rovněž, byť je zařazuje jinak než P. Tůma. Viz KOKEŠ, M. in PETROV, J.; VÝTISK, M.; BERAN, V. *Občanský zákoník... § 86. Marg. č. 9.*

¹⁴¹ Viz zdroje cit. sub 136.

¹⁴² Tamtéž.

¹⁴³ TŮMA, P. in LAVICKÝ, P. a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář... Marg. č. 264.*

2.5 Vztah podoby a soukromí člověka

S ohledem na to, že tyto dva pojmy jsou obsaženy v názvu samotné práce, považuji za vhodné pokusit se popsat vztah mezi nimi. Jak jsem již v první kapitole uvedl, tvoří sousloví „Podoba a soukromí“ název pododílu 2 oddílu 6 dílu 2 hlavy II části první občanského zákoníku. Je tomu tak přesto, že každý z těchto pojmů jinak dle převažujícího názoru řadíme do jiné kategorie dílčích předmětů osobnostního práva: soukromí mezi složky osobnosti a podobu mezi projevy osobní povahy (viz výše).¹⁴⁴

Opozitní názor, tj. že podoba je jednou ze složek osobnosti, podle mého názoru není zcela v souladu již se samotnou definicí podoby. Pakliže jedna z definic, v tomto případě dokonce judikatorně převzatá (viz kap. 2.1.2), vystihuje podobu jako „*vše, jak se člověk vzhledově vyjevuje okolí navenek*“,“¹⁴⁵ nelze přitom nevnímat důraz kladený na projevení jeho osobních rysů a dalších součástí jeho vzhledu. Podle mého posouzení přitom platí, že člověk svou podobu (a to s vývojem společnosti s větší a větší intenzitou) může do určité míry sám ovlivňovat, tj. určovat, jak se svému okolí projevuje. Přikláním se proto k systematickému řazení podoby člověka k projevům osobní povahy.

Odlišnosti se v praxi mohou projevovat také tak, že zatímco v souvislosti s podobou člověka hovoříme o jejím zachycení (v podobiznu), vnímání, zobrazení, jejím rozšiřování nebo rozmnožování, v případě soukromí se uchylujeme k jiným způsobům. Soukromí jakožto složku osobnosti člověka (v ideálním případě) respektujeme a nemá obecně na třetí osoby přímý vliv, ba nepředpokládá interakci; tedy soukromí (stejně jako svou čest nebo zdraví) právě člověk nikterak neprojevuje, je mu totiž (příp. není) vlastní.

Názor P. Kaysera, formulovaný v devadesátých letech minulého století, je takový, že někdy je (sice) právo na respektování soukromého života zcela odlišné od práva na podobu, avšak ve chvíli, kdy právo na podobu chrání také soukromí daného člověka, *připoutá se k právu na respektování soukromého života*.¹⁴⁶

V českém kontextu zmiňme rovněž důvodovou zprávu k občanskému zákoníku, která rozdíl mezi právem na podobu a právem na soukromí formuluje tak, že „*podoba člověka nepožívá ochrany jen v soukromí*“.¹⁴⁷ Z toho podle mého vyplývá, že podobu chráníme i v situacích, které nejsou kryty právem na respektování soukromého života. Tedy zatímco P. Kayser zdůrazňuje spíše jakýsi afinitní prvek mezi oběma právy,

¹⁴⁴ Viz zdroje cit. sub 136.

¹⁴⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. 2. 2021, sp. zn. 25 Cdo 801/2020.

¹⁴⁶ KAYSER, P. *La protection de la vie privée (...)*. Str. 196-198.

¹⁴⁷ Srov. důvodová zpráva k zák. č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

důvodová zpráva definuje stručně rozdíl mezi nimi, aniž by však přiblížila důvody vedoucí ke zvolené systematice daného oddílu, resp. pododdílu.¹⁴⁸

P. Tůma spatřuje rozdíl mezi oběma také v tom, že podoba člověka nemusí být nutně prostředkem k zásahu jedině do jeho soukromí, ale také do jiných složek jeho osobnosti, jako jsou čest, vážnost nebo důstojnost.¹⁴⁹ S tímto názorem se ztotožňuji.

Podle judikatury francouzských soudů se rozdíl mezi podobou a soukromím, projevuje také v tom, že zatímco každé další – opakované – šíření (*reprise*) podobizny fyzické osoby vyžaduje její nový souhlas, u opakovaného uveřejnění informací o soukromém životě člověka (*redivulgateion*) se takové svolení již nevyžaduje (tím spíše, když sama tato osoba takové informace sděluje).¹⁵⁰

Co je naopak podle A. Lepage těmto dvěma fenoménům společné, je skutečnost, že patří mezi (dílní) předměty osobnostního práva, které jsou nejvíce zkoumány občanským právem. Její optikou viděno, konkurují v rámci francouzské doktríny jiná právní odvětví občanskému právu ve zkoumání některých dalších práv majících za cíl ochranu osobnosti: např. (relativní) právo na odpověď tak spadá do oblasti mediálního práva, zatímco presumpce nevinny je předmětem práva trestního.¹⁵¹ Přísně vzato může být podle mého tento názor sdílen i v našich poměrech, avšak se zdůrazněním komplementárního pojetí ochrany osobnosti¹⁵², v jehož rámci je taková kategorizace spíše teoretickým konceptem.¹⁵³

¹⁴⁸ Systematikou uvedeného se zabývá v komentářové literatuře např. P. Pavlík. Blíže srov. PAVLÍK, P. in ŠVESTKA, J.; DVORÁK, J.; FIALA, J. a kol. *Občanský zákoník: Komentář (...)* § 84.

¹⁴⁹ TŮMA, P. in LAVICKÝ, P. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář (...)* § 84. Marg. č. 3.

¹⁵⁰ Rozhodnutí Cour de cassation ze dne 3. 4. 2002, sp. zn. n° 99-19.852.

¹⁵¹ LEPAGE, A. *Répertoire de droit civil. Droits de la personnalité...* Bod 34: „(...) que l'étude des droits de la personnalité prene pour objet principal deux d'entre eux, le droit au respect de la vie privée et le droit sur l'image (...) Diverses branches du droit font concurrence au droit civil pour tirer vers elles l'étude de certains droits de la personnalité qui se rattachent à des domaines spécialisés.“

¹⁵² KOKEŠ, M.; RYŠKA, M. in PETROV, J.; VÝTISK, M.; BERAN, V. *Občanský zákoník...* § 81. Marg. č. 5 a tam citované zdroje.

¹⁵³ K ochraně osobnosti a presumpci nevinny srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 6. 2020, sp. zn. 25 Cdo 1304/2019, v jehož rámci je propojení právních odvětví patrné.

3 Podoba člověka

Třebaže zřejmě nejrozšířenější vzhledovou stránkou člověka je obličej, a tedy i jedním z nejčastějších způsobů, jak od sebe fyzické osoby odlišit, bude zobrazení podoby jejich obličejů (srov. např. koncept průkazů totožnosti), nelze rozhodně podobu člověka ztotožňovat s jeho obličejem.

Pojem „podoba“ je širší: připomeňme, že v sobě zahrnuje všechno to, jak se člověk projevuje navenek, jedná se o zrakem vnímatelné projevy člověka, které jej umožňují identifikovat, které mu dodávají jeho ráz, přičemž jsou v čase samozřejmě proměnlivé.¹⁵⁴ Jejich nositel je může (do určité míry) ovlivňovat.

Zákonnou úpravu podoby člověka nalezneme v ust. § 84 obč. zák., přičemž právě podoba člověka tvoří jednu z částí názvu daného pododdílu. To je velký rozdíl oproti Francii, neboť tamní občanský zákoník se podobě člověka takto explicitním způsobem vůbec nevěnuje. Spokojil se se široce formulovaným obecným ust. § 9, který poskytuje každému ochranu jeho soukromého života. Dále pak stanovil konkrétní možnosti toho, jak se porušování tohoto pravidla bránit.¹⁵⁵ Právo na podobu nebylo ve Francii nikdy legislativně ukotveno; snahy z počátku tisíciletí doplnit zmiňovaný paragraf 9 o druhý odstavec ve znění: „*Každý má právo na podobu. Je to právo, kterým každý disponuje ve vztahu k použití nebo rozšiřování své podoby. Podoba člověka může být použita nebo rozšiřována pouze, nepramení-li z toho žádná újma,*“ nebyly úspěšné.¹⁵⁶ I o dvacet let později Code civil mlčí¹⁵⁷ a ochrana je právu na podobu poskytována judikaturou, která k němu dospěla extenzivním výkladem současného znění paragrafu 9 Code civil.¹⁵⁸

¹⁵⁴ RYŠKA, M. in PETROV, J.; VÝTISK, M.; BERAN, V. *Občanský zákoník... § 84.* Marg. č. 2.

¹⁵⁵ Ust. § 9 Code civil: „Každý má právo na respektování jeho soukromého života. // Soudci mohou nařídít všechna taková opatření, jako jsou obstavení, zabavení a další, aby zabránili zásahům do soukromí nebo je zastavili; tím není dotčeno právo na náhradu škody: tato opatření mohou být v případě naléhavosti nařízena ve zkráceném řízení (tj. jakoby předběžným opatřením – pozn.)“

„*Chacun a droit au respect de sa vie privée.*

Les juges peuvent, sans préjudice de la réparation du dommage subi, prescrire toutes mesures, telles que séquestre, saisie et autres, propres à empêcher ou faire cesser une atteinte à l'intimité de la vie privée : ces mesures peuvent, s'il y a urgence, être ordonnées en référé.“

¹⁵⁶ Navrhované znění nového ust. § 9 odst. 2 Code civil bylo: „*Chacun a un droit à l'image sur sa personne. Le droit à l'image d'une personne est le droit que chacun possède sur la reproduction ou l'utilisation de sa propre image. L'image d'une personne peut toutefois être reproduite ou utilisée dès lors qu'il n'en résulte aucun préjudice réel et sérieux pour celle-ci.*“ Viz návrh zákona č. 1029 z 16. 7. 2003, kterým se mění Code civil. [online] [cit. 14-08-2023] Dostupné z: <https://www.assemblee-nationale.fr/12/propositions/pion1029.asp>.

¹⁵⁷ LEPAGE, A. *Répertoire de droit civil. Droits de la personnalité...* Bod 133.

¹⁵⁸ LEPAGE, A. *Répertoire de droit civil. Droits de la personnalité...* Bod 132-134. Obdobně BLOCHE, P.; AYRAULT, J.-M. a kol. Návrh zákona č. 1029 z 16. 7. 2003, kterým se mění Code civil. [online] [cit. 15-08-2023] Dostupné z: <https://www.assemblee-nationale.fr/12/propositions/pion1029.asp>.

3.1 Právo na podobu

Právo na podobu znamená mimo právo osobovat si svoji podobu¹⁵⁹ také oprávnění člověka rozhodnout o tom, jak bude s jeho podobou naloženo, jak se bude užívat (užívací a dispoziční právo ohledně jejího zachycení). Tedy nejen možnost zachytit svou podobu či svolit k zachycení třetí osobou, ale také bránit se proti takovým zachycením, jež jsou neoprávněná. Prvně řečené vystihuje pozitivní smysl práva na podobu, druhé řečené pak jeho smysl negativní.¹⁶⁰

A. Lepage jako další oprávnění z práva na podobu (mluví o „výhodách práva na podobu“) definuje právo na kontrolu své podoby a podobizny (*droit de contrôler son image*), jež zmiňuje v souvislosti s případem političky, jejíž dokladová fotografie byla uveřejněna namísto jiné, kterou ona sama určila k použití a na níž „se mnohem více usmívala“. ¹⁶¹ Také judikatorně tak bylo dovozeno, že součástí práva na podobu je i právo určit, která z fotografií bude uveřejněna, resp. která uveřejněna nebude.¹⁶²

Výše citovaný P. Kayser formuloval také teze o majetkovém charakteru práva na podobu. Ten podle něj vyplývá z dvojí právní povahy podoby člověka, tedy že tato nechrání pouze projev osobní povahy člověka v imateriální, nemajetkové, sféře (ochrana před neoprávněným zachycováním etc.), ale zajišťuje rovněž, že jeho podoba nebude nijak „využívána“ (*exploitée*) bez svolení (tedy má monopolní postavení ohledně majetkového využití své podoby).¹⁶³ Popsaný názor je však jen jedním z mnoha příspěvků do „vášnivé“ diskuse o připuštění majetkového charakteru osobnostních práv vedené v rámci francouzské doktríny. Zatímco autoři jako např. G. Loiseau majetkový charakter práva na podobu uznávají s odkazem na komerční využití podoby, protože „je pokrytecké a paradoxní opírat se při výkonu smluvní ryze majetkové operace o právo nemajetkové povahy,“¹⁶⁴ opozitní názory poukazují na skutečnost, že majetkové vlivy na osobnostní práva jsou nanejvýš nepřímé a předmětem smluv není nikdy sama osobnost člověka, ale pouze služba či jiné plnění ve vztahu k ní. Debaty uvnitř doktríny ani

¹⁵⁹ TŮMA, P. in LAVICKÝ, P. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář...* § 84. Marg. č. 9. Obdobně DOLEŽAL, T. § 84 in MELZER, F.; TÉGL, P. a kol. *Občanský zákoník § 1-117. Velký komentář.* Praha: Leges, 2013. Str. 548. Marg. č. 5.

¹⁶⁰ RYŠKA, M. in PETROV, J.; VÝTISK, M.; BERAN, V. *Občanský zákoník...* § 84. Marg. č. 3.

¹⁶¹ LEPAGE, A. *Répertoire de droit civil. Droits de la personnalité...* Bod 144.

¹⁶² Rozhodnutí soudu ve Versailles ze 30. 11. 2011, RG n° 10/06742, CCE 2012. Citováno dle LEPAGE, A. *Répertoire de droit civil. Droits de la personnalité...* Bod 144.

¹⁶³ KAYSER, P. *La protection de la vie privée...* Str. 196-198.

¹⁶⁴ LOISEAU, G. Komentář k rozhodnutí Cour de cassation ze dne 11. 12. 2008, sp. zn. n° 07-19.494. Cit. dle LEPAGE, A. *Répertoire de droit civil. Droits de la personnalité...* Bod 153. Mezi dalšími autory zastávající tentýž názor vyjmenovává autorka např. J.-M. Bruguière či Ch. Caron. K opozitním názorům se řadí např. E. Dreyer nebo T. Revet.

judikatury nedospěly zatím k jednoznačnému závěru, ostatně ani judikatura Cour de cassation není zatím ustálená. Jak připomíná A. Lepage, kontrapunkt na jistá místa právního řádu umístil zákonodárce, když například v roce 2017 zákonem upravil podmínky pro komerční využití podoby sportovců při uzavírání smluv se sportovními svazy.¹⁶⁵ Nelze však rozhodně hovořit o obecném a jednoznačném pojetí této problematiky.¹⁶⁶

Dostáváme se nyní zpět do českého zákonného rámce práva na podobu, v němž je běžně je vztah všeobecného osobnostního práva (nemajetkového) a práv majetkových zkoumán. Pomůže ho vystihnout například koncept občanskoprávní odpovědnosti, v němž nemajetková újma je za určitých okolností odčínována v penězích (§ 2951 odst. 2 obč. zák.). Jinak řečeno, majetková a nemajetková práva neexistují neprodyšně oddělená od sebe.¹⁶⁷

Také v českých poměrech platí, že vykonávat absolutní osobnostní právo může člověk buď sám (tj. vlastním využitím podoby) či může svolit k tomu, aby do práva k jeho osobnosti zasáhla třetí osoba, a tím mohla využít jeho podoby ona.¹⁶⁸ Svolením a jeho právní povahou se zabývá další podkapitola, na tomto místě však ve vztahu k výše zmíněným francouzským debatám připomeňme, že takové svolení může být třetím osobám uděleno též za úplatu. K tomu dochází zřejmě nejčastěji při komerčním užití těchto práv v médiích, resp. právem chráněných osobnostních hodnot a projevů.¹⁶⁹

3.2 Zachycení a rozšiřování podoby člověka

Co se zachycení podoby člověka týče, na základě obecného pravidla v ust. § 84 obč. zák. je možno tak učinit pouze s jeho svolením. Stejně tak o rozšiřování, tedy vlastně použití, podoby (či spíše podobizny) člověka platí, že jej lze provádět výlučně s jeho svolením (§ 85 odst. 1 obč. zák.). Toto pravidlo se uplatní za předpokladu, že je z takového zobrazení možné určit totožnost osoby.

¹⁶⁵ Jedná se o ust. § D222-50 Code du sport (Sportovního zákoníku).

¹⁶⁶ LEPAGE, A. *Répertoire de droit civil. Droits de la personnalité...* Bod 151-158.

¹⁶⁷ Např. v oblasti zdravotnického práva srov. Metodiku k náhradě nemajetkové újmy na zdraví, vydanou Nejvyšším soudem pod sp. zn. Cpjn 14/2014, jež přímo ze své povahy mezi jednotlivými těmito právy přechází.

¹⁶⁸ TUMA, P. in LAVICKÝ, P. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář...* § 81. Marg. č. 50-51.

¹⁶⁹ Spory z takových úplatných svolení, udělených v rámci smluv, vyvstaly např. v případě fotbalisty a jeho smlouvy o obchodním využití práva na podobu a o řízení vztahů s veřejností (PR), rozsuzovaný před soudem v Aix-en-Provence: rozsudek ze dne 28. 7. 2023, sp. zn. RG n° 19/18185. Z dalších pak např. případ herečky a komediantky, jejíž obličej podle smlouvy zaměstnavatel dále šířil na propagačních materiálech, a to přesto, že s ní údajně z důvodu těhotenství předtím ukončil spolupráci, rozsuzovaný před soudem v Paříži: rozsudek ze dne 17. 5. 2023, sp. zn. RG n°19/09470.

S uvedeným pravidlem se ale také pojí několik výjimek, kdy takového svolení není zapotřebí, neboť zákonný důvod zásahu do projevů osobní povahy vyplývá ze zákona, *ex lege*. Pro tyto výjimky lze použít souhrnné označení „zákoně licence“ a je o nich pojednáno dále.¹⁷⁰

3.2.1 Se svolením

Svolením rozumíme jednostranné právní jednání, představující obecně způsob výkonu absolutního osobnostního práva, přičemž občanský zákoník jej uvádí konkrétně až právě v souvislosti se zachycením podoby člověka (§ 84 obč. zák.). Svolení je projevem zásady autonomie vůle, jednoho z vůdčích principů občanského práva.¹⁷¹

Co se právní povahy svolení týče, nemůže toto být právním titulem pro vznik závazku – to je dáno tím, že se vždy jedná o jednostranné právní jednání neobsažené v uzavřeném výčtu jednostranných závazků (§ 2884 a násl. obč. zák.) –, naopak se (nejen) podle P. Tůmy jedná o okolnost vylučující protiprávnost.¹⁷² Tedy osoba, která svolení udělila, se bez dalšího nemůže úspěšně bránit proti využití své podoby, jelikož absentuje znak protiprávnosti.

Forma takového svolení není zákonem předepsána. Je tedy možné udělit svolení i ústně, případně konkludentně (příkladem takového souhlasu může dle odborné literatury být kupř. pózování, resp. zaujetí pozice před fotoaparátem).¹⁷³ Konkrétní formu udělení souhlasu je tak podle mého názoru vhodné určit s ohledem na okolnosti, za nichž je souhlas udělován. Tedy svoluje-li například člověk k pořízení fotografie své osoby na dovolené rodinným příslušníkem, jsou nároky co do formy svolení s vysokou pravděpodobností nižší, než je-li člověk fotografován v komerční oblasti při výkonu své práce, jak tomu bude třeba v oblasti modelingu.

Udělené svolení je odvolatelné, a to i v případě, že bylo uděleno na určitou dobu.¹⁷⁴ Tím se podtrhuje ráz práva na podobu jakožto práva absolutního, osobnostního, tedy toto právo (a jeho výkon) je prioritizováno.¹⁷⁵ Zároveň však není možné ponechat odvolání svolení bez dalších následků, pročež osobám, které na základě uděleného svolení měly legitimní očekávání (např. že souhlas odvolán nebude, a tak vynaložily za

¹⁷⁰ DVOŘÁK, J.; ŠVESTKA, J.; ZUKLÍNOVÁ, M. a kol. *Občanské právo hmotné...* Str. 262.

¹⁷¹ TŮMA, P. in LAVICKÝ, P. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář...* § 84. Marg. č. 13-15.

¹⁷² TŮMA, P. in LAVICKÝ, P. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář...* § 81. Marg. č. 50-52.

¹⁷³ VALOUŠEK, M. *Fotografie a právo*. Praha: Leges, 2022. 2. vyd. Str. 84-85.

¹⁷⁴ Ust. § 87 odst. 1 obč. zák.

¹⁷⁵ Důvodová zpráva k § 84 až § 90 charakterizuje osobnostní právo jako nejvyšší hodnotu, již prioritizuje. Proto umožňuje popisované odvolání svolení.

nějakým účelem v této souvislosti finanční prostředky), přiznává právo na náhradu škody. Zde musíme zdůraznit hned několik momentů, vyplývajících z ust. § 87 odst. 2 obč. zák.: předně toto pravidlo o náhradě škody platí jen v případě souhlasu uděleného na dobu určitou, dočasně. Dále odvolání souhlasu bez dalšího je možné jen pro podstatnou změnou okolností nebo jiným rozumný důvod. Konečně se pak jedná výlučně o škodu (majetkovou újmu), tedy nikoliv újmu nemajetkovou.¹⁷⁶

V ust. § 85 odst. 2 obč. zák. najdeme nevyvratitelnou domněnku (srov. „platí“) svolení uděleného k rozšiřování a rozmnožování zobrazení podoby člověka za předpokladu, že při zachycení jeho podoby bylo zřejmé, že toto bude následně – obvyklým způsobem – šířeno. Důležitým korektivem tohoto svolení je však „rozumný předpoklad“ takového rozšiřování či rozmnožování založený na okolnostech zachycování. Tyto okolnosti je nutné posuzovat *ex ante*, tzn. „*tak, jak existovaly v situaci, kdy osoba poskytovala souhlas se zachycením své podoby.*“¹⁷⁷ Zobecněně lze v souvislosti s tímto předpokladem na základě judikatury¹⁷⁸ odkázat na osobu průměrného rozumu (§ 4 obč. zák.) a její kvality.¹⁷⁹ Je rovněž dobré zdůraznit, že popisované ustanovení se vztahuje výlučně k podobě člověka, tedy *a contrario* jej nelze aplikovat na další projevy osobní povahy.¹⁸⁰

3.2.2 Bez svolení

Jak jsem již výše uvedl, obsahuje občanský zákoník tzv. „zákonné licence“ (částí odborné veřejnosti bývají také nazývány jako „mimosmluvní licence“), jež umožňují, aby v některých předvídaných případech (za užití restriktivního výkladu)¹⁸¹ byla podoba člověka, resp. jeho projevy osobní povahy, zachyceny a dále s nimi nakládáno bez jeho svolení. Jedná se o licenci (i) zájmovou, (ii) úřední, (iii) vědeckou a uměleckou a (iv) zpravodajskou, které nalezneme v ust. § 88 a § 89 obč. zák.

Prvně není svolení zapotřebí tehdy, jsou-li podobizna nebo obrazový nebo zvukový záznam pořizovány či používány za účelem ochrany jiných práv, výkonu takových práv anebo právem chráněných zájmů třetích osob (ust. § 88 odst. 1 obč. zák.).

¹⁷⁶ Vyloučení odčinění nemajetkové újmy vyplývá i z důvodové zprávy k § 84 až § 90 obč. zák.

¹⁷⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. 2. 2021, sp. zn. 25 Cdo 801/2020, zejm. bod 12.

¹⁷⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. 2. 2021, sp. zn. 25 Cdo 801/2020. Obdobně také komentář PĚNKAVA, J. *Limity presumpce souhlasu s rozšiřováním podoby člověka v médiích*. Ius Focus č. 5/2021. Dostupné v beck-online.cz.

¹⁷⁹ § 4 odst. 1 obč. zák.: „Má se za to, že každá svéprávná osoba má rozum průměrného člověka i schopnost užívat jej s běžnou péčí a opatrností a že to každý od ní může v právním styku důvodně očekávat.“

¹⁸⁰ Srov. dikci cit. ustanovení. Obdobně srov. TŮMA, P. in LAVICKÝ, P. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář...* § 85. Marg. č. 10-11.

¹⁸¹ PAVLÍK, P. in ŠVESTKA, J.; DVOŘÁK, J.; FIALA, J. a kol. *Občanský zákoník: Komentář...* § 88.

Odtud plyne označení „zájmová“ licence. Vždy je třeba vážit, zda takové právo či zájem mají „vyšší mravní hodnotu než právo dotčené“, tedy omezované.¹⁸²

Další situací, v níž není svolení třeba, je ta, kdy se podobizna nebo záznamy či písemnosti osobní povahy pořizují nebo používají za úředním účelem, a to na základě zákona, případně pakliže někdo na veřejnosti vystoupí v záležitosti veřejného zájmu (ust. § 88 odst. 2 obč. zák.). Příkladem první části může podle mého být např. pořizování fotografií podezřelého pro účely trestního řízení (rekognice aj.), druhou část může ilustrovat třeba projev na protestním shromáždění.

Pro účely vědeckého bádání i umělecké tvorby slouží další z licencí, již nalezneme v ust. § 89 obč. zák. spolu s licencí zpravodajskou, o níž je vzhledem k tématu práce pojednáno v následující podkapitole širěji.

Společné pravidlo pro všechny vypsané zákonné licence je obsaženo v ust. § 90 obč. zák., které důsledně chrání subjekt, jehož osobnostní práva mohou právě těmito licencemi být dotčena: zákonný důvod pro zásah do jeho osobnostních práv nesmí být využit nepřiměřeným způsobem v rozporu s jeho oprávněnými zájmy. Jedná se o obecné výkladové pravidlo týkající se ochrany podoby a soukromí člověka a požadavku proporcionality na zásahy do nich.¹⁸³

Jakýmsi zvláštním případem bude situace, v níž osoba pořizuje fotografie „plenérové“ (*en plein air*), přičemž dochází k zachycení podoby velkého počtu osob. Z povahy věci pak leckdy ani nebude prakticky možné souhlas všech těchto osob pořídit.¹⁸⁴ Nebo situace, kdy se v záběru při fotografování historické památky, panoramat či svolivší osoby ocitne někdo jiný, kdo svolení předem neudělil. Převažující názor z francouzské doktríny i judikatury je ten, že pokud je *obrazově zaznamenána celá skupina osob (neizolovaných) bez záměru zaměřit se na konkrétního člověka (cliché d'information)*, není třeba svolení členů skupiny. To je považováno za konkludentně udělené.¹⁸⁵ Pokud však později dochází k oddělení části fotografie od celku (výřez obličeje), je již svolení potřeba.¹⁸⁶

¹⁸² DVOŘÁK, J.; ŠVESTKA, J.; ZUKLÍNOVÁ, M. a kol. *Občanské právo hmotné...* Str. 263.

¹⁸³ PAVLÍK, P. in ŠVESTKA, J.; DVOŘÁK, J.; FIALA, J. a kol. *Občanský zákoník: Komentář...* § 90.

¹⁸⁴ PAVLÍK, P. in ŠVESTKA, J.; DVOŘÁK, J.; FIALA, J. a kol. *Občanský zákoník: Komentář...* § 84.

¹⁸⁵ FEYDEAU, M. T.; LACABARATS, A. *Images d'actualité et protection de la personnalité : le point de la jurisprudence*. LEGICOM 1999/4, no°20. [online] [cit. 03-09-2023] Str. 77-81. Body 18-19. Dostupné z: <https://www.cairn.info/revue-legicom-1999-4-page-77.htm#no290>.

¹⁸⁶ Rozhodnutí Cour de cassation ze dne 15. 1. 2015, n°13-25.634. Srov. k tomu také VENANDET, G.; ANCEL, P.; HENRY, X. a kol. *Code civil annoté (komentář)*. § 9. Paříž: Dalloz, 2022. Str. 106-107.

Debata v českém právním prostředí obsahuje jak názor, že „i pouhou přítomnost potenciálně fotografované osoby na veřejně přístupném místě,“ je možné považovat za konkludentní jednání.¹⁸⁷ Tak ale i jiný názor, podle něhož náhodné zachycení, které tedy nebylo cílené, *nepřeváží nad tím, že je na takovém obrazovém záznamu zachycená také jiná identifikovatelná osoba.*¹⁸⁸ Podle mého názoru je zapotřebí tyto situace posuzovat vždy individuálně, protože tyto dva názory nemusí být nutně v rozporu. V případě, kdy se na snímku např. historické budovy objeví několik jasně identifikovatelných osob, aniž to původně bylo záměrem fotografa, bude zřejmě potřebné svolení dodatečně opatřit, nebo výsledný obrazový záznam odstranit. Pokud ale při fotografování zaplněného náměstí dojde k zachycení podoby velkého počtu osob, jež jsou vzhledem k měřítku navíc identifikovatelné stěží, bude velmi složité, ba nemožné, souhlasy všech těchto osob opatřit. Pokud bychom ale na svolení všech zachycených bezvýhradně trvali, bylo by skoro nemožné pořídit za takových podmínek fotografii např. městské zástavby pro článek do architektonického časopisu. Myslím, že tehdy se jako možné východisko jeví právě konkludentní souhlas přítomnosti na veřejnosti, uvedené M. Valouškem i používané ve Francii.¹⁸⁹ Nutno dodat, že jde podle mě o problematiku složitou, s na tomto místě nejednoznačným správným závěrem.

K neoprávněnému zásahu do práva na podobu fyzické osoby může podle francouzské judikatury dojít také jen uveřejněním hypertextového odkazu na blog, jehož prostřednictvím je uživatel internetu přesměrován na záběry daňové kontroly u ní prováděné.¹⁹⁰

3.3 Podoba člověka v médiích a tzv. zpravodajská licence

Pokud jsou podoba nebo zvukové či audiovizuální záznamy člověka zachycovány a používány pro zpravodajské účely, nepotřebuje subjekt, který tak činí, svolení (§ 89 obč. zák.). Z dikce ust. § 89 obč. zák. vyplývá, že kromě výše popsaného pravidla obsaženého v ust. § 90 obč. zák., tedy zákazu využití této výjimky z pravidla v rozporu s oprávněnými zájmy člověka a s nepřiměřenou intenzitou, je při využití této zákonné

¹⁸⁷ VALOUŠEK, M. *Fotografie a právo...* Str. 84. Podle M. Valouška by již však takovou fotografií nešlo použít pro reklamní účely a tam by se souhlas vyžadoval, jak uvádí na str. 89.

¹⁸⁸ DOLEŽAL, T. in MELZER, F.; TÉGL, P. a kol. *Občanský zákoník § 1-117. Velký komentář...* Str. 548. Marg. č. 5. Srov. také MALÍŠOVÁ, T. *K podmínkám pořízení a šíření obrazového záznamu člověka...*

¹⁸⁹ *Droit à l'image et respect de la vie privée.* Le site officiel de l'administration française. République française. 6. 5. 2022 [online] [cit. 26-08-2023] Dostupné z: <https://www.service-public.fr/particuliers/vosdroits/F32103>.

¹⁹⁰ Rozhodnutí Cour de cassation ze dne 12. 12. 2000, n°98-21.311.

licence rovněž zapotřebí uvažovat nad tím, zda osoba zachycující či uveřejňující tyto projevy osobní povahy skutečně působí jako „zpravodaj“. Tedy zda činnost této osoby, při jejímž výkonu dochází k využití podoby člověka, lze opravdu označit za zpravodajství, přičemž toto je charakterizováno zejména svou schopností *informovat veřejnost o věcech oprávněného veřejného zájmu, včetně jejich kritického hodnocení*.¹⁹¹ Myslím, že je rovněž nutné pamatovat na to, že jistě osoba povoláním zpravodaj nebude vždy jednat v postavení, v němž by za všech okolností mohla využívat zpravodajské licence. Rozhoduje účel.

Přitom je třeba brát v úvahu, že na rozdíl od předchozí právní úpravy (ust. § 12 odst. 3 obč. zák. 1964) nestanovuje současná právní úprava druhy médií, které mohou zpravodajské licence využít, taxativně. Naopak, účinný občanský zákoník reflektuje nová média tím, že zpravodajskou licenci poskytuje pro „*tiskové, rozhlasové, televizní nebo obdobné zpravodajství*“ (srov. hypotézu č. 3).

Demonstrativní výčet tak umožňuje pružněji reagovat na vývoj, kterým média procházejí. Proto dnes již bezpochyby zařadíme pod možné uživatele popisované licence kupř. internetová média¹⁹². Koneckonců pole působnosti některých médií dnes již dávno není omezeno jednotlivými technickými prostředky, příkladem čehož může být část zpravodajství veřejnoprávní televize připravovaná speciálně pro její profily na sociálních sítích.¹⁹³

Lze také konstatovat, že při posuzování (ne)zpravodajského atributu zachycující či používající osoby budou značnou roli hrát pravidelnost a intenzita, s jakými se zpravodajství věnuje.¹⁹⁴ Je zřejmé, že nejvíce budou tzv. zpravodajské licence využívat média při výkonu své hlavní činnosti, ale podle mého názoru z okruhu jejich uživatelů nelze vyloučit ani jednotlivce; typicky může jít o pravidelné zpravování o událostech

¹⁹¹ Tuto vlastnost zpravodajství v kontextu oprávněnosti zásahu do osobnostních práv zdůrazňuje judikatura Nejvyššího soudu mj. v rozsudku ze dne 20. 7. 2011, sp. zn. 28 Cdo 4755/2009, body 11-13, v němž cituje komentářovou literaturu ŠKÁROVÁ, M. in ŠVESTKA, J., SPÁČIL, J., ŠKÁROVÁ, M. a kol. *Občanský zákoník I. § 1-459. Komentář. 2. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2009, str. 181. Obdobně z novějších pak PAVLÍK, P. in ŠVESTKA, J.; DVOŘÁK, J.; FIALA, J. a kol. *Občanský zákoník: Komentář...* § 89 nebo TŮMA, P. in LAVICKÝ, P. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1-654). Komentář...* § 89. Marg. č. 12. [vše cit. 07-08-2023].

¹⁹² TŮMA, P. in LAVICKÝ, P. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1-654). Komentář...* § 89. Marg. č. 17-18.

¹⁹³ Pořad #ČT24 vydávaný na profilu zpravodajského kanálu veřejnoprávní televize dvakrát denně: za všechny ten z 6. 9. 2023 [online] [cit. 07-09-2023] Dostupné z: <https://www.facebook.com/CT24.cz/videos/171803072606534>.

¹⁹⁴ TŮMA, P. in LAVICKÝ, P. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1-654). Komentář...* § 89. Marg. č. 12.

místního významu osobou, která tím však nevykonává svou práci, nejedná se o hlavní zdroj jejích příjmů.

Obecné pravidlo o proporcionalitě, resp. zákaz využití nepřiměřeným způsobem, týkající se všech zákonných licencí, z ust. § 90 obč. zák. (viz výše) je v případě licencí plynoucích z ust. § 89 (vědecký nebo umělecký účel a zpravodajská licence) výslovně doplněno dalším – zdůrazňujícím – požadavkem na přiměřenost. Domnívám se, že tomu tak může být mj. proto, že právě zpravodajská licence v mnoha případech bude tou s největším dopadem na člověka, o jehož podobu či jiné projevy osobní povahy se jedná. Využití této licence je spojeno s vysokým potenciálem zásahu do osobnostních práv člověka, proto zákonodárce nutnost přiměřenosti na tomto místě připomíná.

Z judikatury vyplývá, že součástí zpravodajské licence je také oprávnění vydavatele periodika jej přiměřeně propagovat i s využitím např. vyobrazení titulní strany, na níž je umístěna podobizna jisté osoby. Tomu je tak proto, že aby mohlo být dosaženo výše citovaného účelu zpravodajství, tedy podání informací veřejnosti, musí se nejprve veřejnost o existenci takového periodika a článků v něm dozvědět. I v takovém případě je ale nutné nepřekračovat míru potřebnou pro propagaci (požadavek přiměřenosti).¹⁹⁵

Od výše uvedeného je však nutné důsledně odlišit využívání podobizen ad. pro reklamní účely obecně. Popsaná propagace konkrétního média je totiž na základě výše uvedeného pouze speciálním případem. Jinak platí pravidlo přesně opačné: podobiznu osoby získanou díky zpravodajské licenci není možné dále použít pro účely reklamy, neboť ta není charakterizována veřejným zájmem, ba naopak předně zájmem soukromým (upozornit na svůj produkt a tím získat majetkový prospěch).¹⁹⁶

Stejně tak z uveřejněné profilové fotografie na sociální síti nelze automaticky vyvozovat svolení k jejímu dalšímu použití ani splnění kritérií zpravodajské licence.¹⁹⁷

¹⁹⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 7. 2011, sp. zn. 28 Cdo 4755/2009, body 11-13.

¹⁹⁶ Tamtéž, bod 12.

¹⁹⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 10. 2019, sp. zn. 25 Cdo 1778/2019.

4 Soukromí člověka

Kromě výše popsaného práva na podobu člověka se pododdíl vymezený ust. § 84 až 90 obč. zák. zabývá též jeho soukromím. Jedná se tak o další dílčí osobnostní právo, které zákonodárce upravil poměrně výrazně podrobněji, než jak je tomu u jiných.

Připomeňme úvodem této kapitoly, že soukromí člověka představuje oblast, která v dnešní době s rozmachem nových médií, tzv. „chytrých“ spotřebičů připojených k internetu a umělé inteligence čelí bez ustání novým a náročnějším výzvám.¹⁹⁸ Děje se tak skoro paradoxně činností lidí samých, přičemž bez zajímavosti není ani fakt, že leckdy svou činností narušuje své soukromí konkrétní fyzická osoba sama a dobrovolně.

Soukromí jako sféru člověka složenou z informací ryze osobní povahy přímo o něm, jeho zdraví, o jeho vztazích v rámci společnosti, názorech, způsobech chování a dalších skutečnostech, ale také o jeho rodině i práci (viz dále), charakterizuje také z jazykového hlediska ta vlastnost, že tato sféra jednoduše není veřejná.¹⁹⁹

4.1 Právo na soukromí

Zasáhnout do soukromí jiné osoby bez zákonného důvodu je zakázáno (ust. § 86 věta první obč. zák.). V příkladném výčtu zakázaných jednání v oblasti lidského soukromí je obsaženo sledování soukromých prostor (to je někdy teorií označováno za tzv. prostorový aspekt²⁰⁰), sledovat soukromý život a pořizovat o něm záznamy, takové záznamy využívat anebo je šířit (ust. § 86 věta druhá obč. zák.; teorie někdy užívá pojmu obsahový aspekt²⁰¹). Vzhledem k demonstrativnímu charakteru výčtu se je nutno zdržet i dalších zásahů do soukromí.

Tutéž ochranu poskytuje občanské právo na tomtéž místě i soukromým písemnostem osobní povahy (ust. § 86 věta třetí obč. zák.), přičemž tím se má zřejmě na mysli spíše samotný obsah těchto písemností a poznatky o dané osobě z nich plynoucí, které patří do jejího soukromí.²⁰² Písemnosti osobní povahy jinak teoreticky řadíme mezi

¹⁹⁸ PAVLÍK, P. in ŠVESTKA, J.; DVOŘÁK, J.; FIALA, J. a kol. *Občanský zákoník: Komentář...* § 86 [cit. 17-08-2023].

¹⁹⁹ MELZER, F.; RONOVSÁ, K.; ŠLAJS, J. *Úvod do soukromého práva* (podcast Katedry občanského práva Masarykovy univerzity) #3 Osoby v právním smyslu. 13. 1. 2022 [online] [cit. 17-08-2023]. Blíže ke snahám o definici pojmu soukromí srov. kap. 2.1.3.

²⁰⁰ TŮMA, P. in LAVICKÝ, P. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář...* § 86. Marg. č. 16–23.

²⁰¹ Tamtéž, marg. č. 15.

²⁰² Tamtéž, marg. č. 48.

jiné druhy dílčích předmětů osobnostního práva (jedná se o projevy osobní povahy, kteréžto dělení blíže popisuje kap. 2.4.2.).

Z judikatury Ústavního soudu plyne, že stejně jako právo na podobu, také právo na soukromí zahrnuje v sobě vícero oprávnění. Prvně spočívá v tom, že člověk může sám rozhodnout o tom, k jakým skutečnostem z jeho soukromého života a v jakém rozsahu mají mít další osoby přístup (pozitivní složka). Stejně tak se může proti neoprávněným zásahům do svého soukromí bránit (negativní složka). Jak Ústavní soud zdůrazňuje, není však možné právo na soukromí „neadekvátně zužovat“. Jeho důležitou součástí je totiž také možnost v určité míře vytvářet a rozvíjet vztahy s dalšími osobami. Proto nelze opomenout ani rodinné vztahy osobní i majetkové povahy.²⁰³ Citovaný judikát se opírá také o rozhodovací činnost ESLP.²⁰⁴

Ustanovení § 86 obč. zák. nevýslovně počítá s tím, že se svolením člověka můžou třetí osoby do jeho soukromí oprávněně zasáhnout, plyne to z jeho dikce.²⁰⁵ Člověk tak může např. svolit, aby někdo jiný vstoupil do jeho obydlí a pořídil o tom obrazový záznam.²⁰⁶

Častým případem, kdy je zásah do soukromí jedince oprávněný a navíc nevyhnutelný, je řádný výkon subjektivního práva či povinnosti třetí osoby. Komentářová literatura jako příklad uvádí postup bezpečnostních sborů při odhalování trestné činnosti či výkon soudnictví²⁰⁷, tj. činnosti státu, kterými vykonává své povinnosti vůči občanům.

Na mediální půdě lze očekávat zásahy do práva na soukromí zejm. co se týče zachycování a šíření audiovizuálních záznamů nebo fotografií o soukromém životě, jakož i další zásahy, které se mohou souběžně dotýkat vícero složek osobnosti nebo projevů osobní povahy. To ostatně vyplývá z povahy všeobecného osobnostního práva. Jak uvádí Nejvyšší soud, „*k porušení práva na soukromí může dojít jak nepravdivými skutkovými tvrzeními difamačního charakteru, tak zveřejněním nepřipustných hodnotících úsudků*

²⁰³ Nález Ústavního soudu ze dne 1. 3. 2000, sp. zn. II.ÚS 517/99. K sociálnímu a psychologickému aspektu zásahu do soukromí VOSTOUPAL, J. *Lloyd vs. Google aneb spočívá v prostém zásahu do informačního soukromí člověka škodlivý následek a musí být takový zásah vždy škodlivý?* Právník, č. 6/2022. Str. 550-560.

²⁰⁴ K pojetí práva na soukromí zastávanému ESLP viz také *Guide sur l'article 8 de la Convention (Průvodce článkem 8 EÚLP)*. 31. 8. 2022 [online] [cit. 24-08-2023] Dostupné z: https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/Guide_Art_8_FRA#page26. Str. 26-30.

²⁰⁵ Ust. § 86 obč. zák.: „Nikdo nesmí zasáhnout do soukromí jiného, nemá-li k tomu zákonný důvod. Zejména nelze bez svolení člověka narušit jeho soukromé prostory (...).“

²⁰⁶ ZUKLÍNOVÁ, M.; ŠUSTEK, P. in DVOŘÁK, J.; ŠVESTKA, J.; ZUKLÍNOVÁ, M. a kol. *Občanské právo hmotné...* Str. 262.

²⁰⁷ TŮMA, P. in LAVICKÝ, P. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář...* § 86. Marg. č. 53-58.

o této osobě“. Zatímco u skutkových tvrzení je v případě úvah o oprávněnosti jejich uveřejňování zásadní jejich ověřitelnost a pravdivost – původ takových tvrzení v realitě –, hodnotící soudy se zakládají na subjektivním názoru svého autora, a proto u nich ověřování pravdivosti nepřipadá v úvahu. Naproti tomu je u hodnotících soudů nutné zabývat se tím, zda se na pravdivé informaci zakládají, zda jsou veřejnosti podávány přiměřeným způsobem a zda s nimi spojený zásah do osobnostního práva je nevyhnutelným důsledkem publikované kritiky, jinými slovy, zda je možné vyloučit hanobení nebo zneuctění kritizované osoby prostřednictvím těchto hodnotících úsudků.²⁰⁸

Ústavní soud pak ohledně intenzity výroků obsahujících hodnotící úsudky opakovaně konstatoval, že ústavní ochrany požívají i výroky *nadnesené a přehánějící, dokonce i názory někoho urážející*, za předpokladu, že jsou proneseny ve veřejné nebo politické debatě.²⁰⁹ Dle téhož nálezu naopak nemohou být připuštěny ty výroky, jež se vůbec nezakládají na realitě („*postrádají skutkový základ*“), anebo ty, jejichž pronesení nebylo v souladu s demokratickými principy (jako příklady uvádí soud pochybnosti autora výroku ohledně jeho legitimacy nebo vybočení z mezí slušnosti).

Rozhodnutí obsahuje také přesnější vymezení toho, co musí případně v řízení před soudem autor vyřčeného skutkového tvrzení prokázat, mezi což lze zařadit kupř. existenci rozumných důvodů, kvůli nimž byl výrok pronesen, či v jisté míře ověření pravdivosti tvrzení, než jej pronesl.²¹⁰

Procesní význam tohoto rozlišování je pak ten, že skutková tvrzení jsou předmětem dokazování a je tedy u nich přípustný i důkaz opaku, ale u hodnotících soudů tomu tak není.²¹¹

4.2 Osoby veřejného zájmu

Výše uvedená pravidla ochrany soukromí se týkají každého člověka. Přeci jen však pro zásahy do soukromí určité skupiny lidí, jejichž aktivity působí směrem

²⁰⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 10. 2022, sp. zn. 25 Cdo 2849/2020.

²⁰⁹ Nález Ústavního soudu ze dne 11. 6. 2018, sp. zn. I.ÚS 4022/17, bod 38. Srov. také tam citovanou judikaturu, mj. nález ze dne 15. 3. 2005, sp. zn. I. ÚS 367/03; nález ze dne 23. 3. 2010, sp. zn. I. ÚS 1990/08, bod 32; dále nález ze dne 6. 3. 2012, sp. zn. I. ÚS 823/11, bod 24; také rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 7. 12. 1976 ve věci č. 5493/72, *Handyside v. Spojené království*, bod 49.

²¹⁰ Blíže k tomu srov. nález Ústavního soudu ze dne 11. 6. 2018, sp. zn. I.ÚS 4022/17, bod 39.

²¹¹ MELZER, F.; RONOVSÁ, K.; ŠLAJS, J. *Úvod do soukromého práva (...)* #3 Osoby v právním smyslu... Obdobně také rozsudek Nejvyššího soudu cit. sub. 197. K pohledu ESLP pak srov. HANYCH, M. *Svoboda projevu a nenávistné projevy v online prostoru* in KONŮPKA, P. a kol. *Evropská úmluva o lidských právech. Praktický průvodce*. Praha: Právnická fakulta UK, 2022. Str. 86.

k veřejnosti, dovodily soudy drobné odchylky. Následující problematika velmi úzce souvisí s médií, neboť jsou to právě ona, kdo do soukromí takových osob často zasahují. Tuto skupinu nazýváme jako osoby veřejného zájmu a jak již z tohoto označení vyplývá, jejich vlastností, pro kterou je tímto způsobem právo diferencuje, je vystupování na veřejnosti, publicita – jejich činnost má jakýsi „veřejný prvek“:

Podle Rady Evropy lze za takovou osobu (*personne publique*) označit toho, *kdo vykonává veřejnou funkci anebo využívá veřejné zdroje*. Obecněji řečeno jsou to *všichni ti, kdo hrají nějakou roli ve veřejném životě, ať už v politice, ekonomice, umění, sociální sféře, sportu nebo jiné oblasti*.²¹² ESLP tuto definici přijal za svou a v rozhodovací praxi ji pak rozšířil o tzv. *osoby veřejného zájmu na základě chování*, což jsou ty, které na sebe přitáhnou pozornost určitým kontroverzním činem, aby se pak k němu mediálně vyjadřovaly.²¹³

Nejvyšší soud používá metaforu pyramidy, na jejíž vrcholek, představující místo pro osoby s největší přípustnou mírou kritiky a zásahů do práva na soukromí, umístil politiky a veřejné činitele (hledisko postavení ve společnosti). Z pohledu jejich mezilidských vztahů pak dále do skupiny veřejných osob řadí umělce, neboť přímo z povahy jejich práce plyne potřeba v rámci společnosti interagovat a jinak „postrádá smysl“. Zájem veřejnosti na tom, aby se mohla informovat o rozličných skutečnostech týkajících se života takových osob, má ale své hranice. Ty jsou odvozeny od rozsahu veřejně vykonávané činnosti. Nejvyšší soud v případě práva na soukromí umělců zastává názor, že tyto hranice může také prakticky umělec nastavit sám tím, jak rozsáhle se veřejně ke skutečnostem ze svého života vyjadřuje. Neposunuje-li dobrovolně meze své ochrany, může být předmětem oprávněného zájmu veřejnosti striktně jen to, co má potenciál přispět k „objektivnímu hodnocení činnosti umělce“. V tomto nedávno vyneseném rozsudku²¹⁴ se Nejvyšší soud znovu přihlásil k osmikrokovému testu poměrování v kolizi stojících práv na svobodu projevu a na ochranu osobnosti, který

²¹² Rezoluce Parlamentního shromáždění Rady Evropy č. 1165 (1998) ze dne 26. 6. 1998, bod 7 [online] [cit. 18-08-2023]. Dostupné z: <https://pace.coe.int/fr/files/16641/html>. Tato rezoluce hned v úvodu připomíná jeden z nejnámějších případů mimořádně intenzivních zásahů médií do soukromí člověka, a sice Diany, Princezny z Walesu.

²¹³ Rozhodnutí ESLP ze dne 13. 12. 2005 ve věci č. 66298/01, *Wirtschafts-Trend Zeitschriften-Verlagsgesellschaft m. b. H. v. Rakousko* a také rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. 12. 2012, sp. zn. 30 Cdo 3770/2011.

²¹⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 10. 2022, sp. zn. 25 Cdo 2849/2020. Z judikatury dovolacího soudu k osobám veřejného zájmu srov. dále např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 6. 2011, sp. zn. 30 Cdo 3063/2009.

používá judikatura Ústavního soudu a který byl popsán výše²¹⁵, jakož i k rozhodovací praxi ESLP.

K zásahům do osobnostního práva nezletilých, jejichž rodiči jsou osoby veřejného zájmu, uvedl Nejvyšší soud i s ohledem na zásadu zvýšené ochrany dětí a definovaný okruh osob veřejného zájmu, že také podobizny „*nezletilého dítěte*, *celebrit*“ zachycující jeho každodenní a soukromou činnost, na jejichž zveřejnění není dán obecný zájem,“ požívají ochrany podle občanského zákoníku. „*Dítě*, *celebrit*“ není ipso facto *celebritou*“.²¹⁶

Jedním z případů, při jejichž řešení se k ochraně soukromí osob veřejného zájmu vyjádřil právě ESLP, byla kauza příslušnice rodiny monackého knížete. Ta však žádnou oficiální nebo úřední funkci nezastávala. Fotografie zachycující její soukromý život (např. jak tráví volný čas s dětmi či partnerem) v podstatě pravidelně zveřejňovaly německé bulvární časopisy. V tomto rámci ESLP mj. zdůraznil potřebu striktně oddělovat informace týkající se práce politiků, jež mohou být podkladem pro diskusi, a informace o soukromém životě lidí, kteří žádnou oficiální funkci nevykonávají. ESLP konstatoval porušení čl. 8 EÚLP²¹⁷ a v tomto rozhodnutí zmínil rovněž výše uvedenou rezoluci Rady Evropy. Upozornil tím na nepřipustnou interpretaci práva na informace, svobody projevu a svobody tisku zastávanou některými médii, podle nichž má údajně veřejnost vědět o veřejných osobách vše.²¹⁸

Z judikatury ESLP je důležité zmínit také šestistupňový test vyvinutý v rozhodnutí *Axel Springer v. Německo*.²¹⁹ Vyjmenoval kritéria pro rozhodnutí, zda v konkrétním případě upřednostnit svobodu projevu, či ochranu soukromí. Jsou jimi: (i) míra, kterou informace přispívá do debaty ve veřejném zájmu, (ii) předmět sdělení a známost osoby, (iii) její předchozí chování, (iv) způsob získání zveřejněných informací a jejich věrohodnost, (v) obsah sdělení, jeho forma a následky, (vi) intenzita hrozících sankcí.

Shora uvedené platí obdobně i pro Francii. Tamní doktrína i judikatura zdůrazňují právo každého na soukromí, i když se jedná o osobu veřejně známou z důvodu jejich

²¹⁵ Nález Ústavního soudu ze dne 3. 2. 2015, sp. zn. II.ÚS 2051/14, bod 31; obdobně nález Ústavního soudu ze dne 11. 6. 2018, sp. zn. I.ÚS 4022/17, bod 37. Více k tomu také v kap. 2.2.5.

²¹⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. 12. 2012, sp. zn. 30 Cdo 3770/2011. K ochraně nezletilých srov. také kap. 6.1.

²¹⁷ Čl. 8 odst. 1 EÚLP: Každý má právo na respektování svého soukromého a rodinného života, obydlí a korespondence.

²¹⁸ Rozhodnutí ESLP ze dne 24. 6. 2004 ve věci č. 59320/00, *von Hannover v. Německo*.

²¹⁹ Rozhodnutí ESLP ze dne 7. 2. 2012 ve věci č. 39954/08, *Axel Springer v. Německo*. Jedná se o rozhodnutí ve sporu herce a mediálním domem.

aktivit směřující k veřejnosti nebo pro výkon veřejné funkce. Tyto skutečnosti však přirozeně mohou přitahovat veřejnost, a proto některé určité a přísně vymezené informace související s veřejnou činností mohou být předmětem oprávněného veřejného zájmu. Obecně vzato však veřejné vystupování nemá vliv na vymezení oblasti soukromého života.²²⁰

²²⁰ Rozhodnutí prvního civilního senátu Cour de cassation ze dne 11. 7. 2018, n° 17-22.381. Blíže k tomu také LEPAGE, A. *Répertoire de droit civil. Droits de la personnalité*.. Bod 165.

5 Možnosti právní obrany proti zásahům do osobnostního práva

Dojde-li k neoprávněnému zásahu do osobnostního práva člověka, vzniká mu újma na jeho přirozených právech.²²¹ Způsobů obrany poskytované při zásazích mj. do práva na podobu i práva na soukromí (soukromý a rodinný život), které nemají oporu v objektivním právu, je vícero. Z hlediska právní oblasti, do které převážně spadají různé zákonné podklady obrany, můžeme tyto prostředky, kterými se člověk může neoprávněným zásahům vzepřít a vyřešit jejich důsledky, dělit také následovně:

Předně má dotčená osoba práva vyplývající z občanského zákoníku: (i) domáhat se, aby bylo od neoprávněného zásahu upuštěno, (ii) domáhat se odstranění následku takového zásahu a konečně (iii) právo na náhradu při újmě na přirozených právech člověka (odčinění újmy). První dvě plynou z obecných ustanovení o osobnosti člověka (ust. § 82 odst. 1 obč. zák.),²²² třetí z ustanovení o náhradě (odčinění) nemajetkové újmy (ust. § 2956 a násl. obč. zák.).

Dále je možné opřít ochranu svých dotčených práv o ustanovení právních předpisů z oblasti mediálního práva, tj. výšece objektivního práva zabývající se sdělovacími prostředky a jejich právní povahou, činností, způsobem financování či jejich odpovědností.²²³ Konkrétně se jedná o právo na odpověď a právo na dodatečné sdělení, přičemž ohledně periodického tisku jejich úpravu nalezneme v tiskovém zákoně. Na vlnách a poli rozhlasu a televize je v tomto směru důležitý tzv. vysílací zákon (byť tento název není v zákoně oficiálně obsažen).

Újma může vyvěrat buď z porušení práva na ochranu osobnosti, nebo z jeho ohrožení, a to v závislosti na tom, zda k dokonání následku došlo (porušení), či nedošlo (ohrožení).²²⁴

Ke vztahu relativních práv na odpověď a na dodatečné sdělení s právy vyplývajícími ze zásahu do osobnosti člověka podle občanského zákoníku se vyjadřuje tiskový zákon (ust. § 10 odst. 5, § 11 odst. 3) stejně jako vysílací zákon (ust. § 35 odst. 5, ust. § 36 odst. 3). Ty stanoví, že ustanovení „zvláštního právního předpisu“ o ochraně

²²¹ ZUKLÍNOVÁ, M.; ŠUSTEK, P. in DVOŘÁK, J.; ŠVESTKA, J.; ZUKLÍNOVÁ, M. a kol. *Občanské právo hmotné...* Str. 264.

²²² Ust. § 82 odst. 1 obč. zák.: „Člověk, jehož osobnost byla dotčena, má právo domáhat se toho, aby bylo od neoprávněného zásahu upuštěno nebo aby byl odstraněn jeho následek.“

²²³ K povaze mediálního práva jako právního odvětví ROZEHNAL, A. *Mediální právo*. 2. rozš. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015. Str. 7.

²²⁴ ZUKLÍNOVÁ, M.; ŠUSTEK, P. in DVOŘÁK, J.; ŠVESTKA, J.; ZUKLÍNOVÁ, M. a kol. *Občanské právo hmotné...* Str. 264.

osobnosti a dobrého jména nejsou dotčena. Tímto „zvláštním právním předpisem“ se má na mysli právní předpis vlastně obecný – občanský zákoník. Tedy ochrana je v souběhu a navzájem se doplňuje.²²⁵ Učebnice pražské právnické fakulty naproti tomu uvádí, že je-li újma dotčené osoby odčiněna na základě zvláštních právních předpisů (tedy tiskového nebo vysílacího zákona), není pak již možné použít ochranu poskytovanou občanskoprávními předpisy (tedy občanským zákoníkem).²²⁶ Podle mého názoru míří každá z těchto ochran na jiný cíl: zatímco právo na odpověď a právo na dodatečné sdělení mohou upřesnit nebo jinak uvést na pravou míru sdělení publikované v médiích, a to způsobem poměrně časově i finančně nenáročným, navíc směřujícím zejména směrem k veřejnosti, přiměřené zadostiučinění přisouzené za zásah do soukromí oproti tomu může dotčenému člověku odčinit nemajetkovou újmu vzniklou již jen samotným zásahem do jeho soukromí. Tedy bez ohledu na zveřejnění zásahem získané informace v médiích. Pokud by například člověk prostřednictvím práva na odpověď úspěšně upřesnil mediálně šířenou (třeba v reportáži) informaci o svém soukromí, není tento způsob ochrany s to mu odčinit fakt, že médium v reportáži odvysílalo bez jeho svolení např. záběry z jeho soukromí nezařaditelné pod tzv. zpravodajskou licenci.

5.1 Právní obrana na základě občanského zákoníku

Jak jsem výše uvedl, práva člověka, do jehož osobnostního práva zasáhla jiná osoba („*jeho osobnost byla dotčena*“), nalezneme jednak v ust. § 82 odst. 1 obč. zák.

Zprvce může prostřednictvím tzv. zdržovací žaloby požadovat, aby rušitel zanechal neoprávněných zásahů, upustil od nich a pro příště se jich tedy zdržel. Z logiky věci plyne, že předpokladem pro úspěch zde je skutečnost, že neoprávněné zásahy (doposud) trvají, či alespoň reálně hrozí.²²⁷

Zadruhé je možné se domáhat odstranění následků takových zásahů. V tomto případě jde o to, obnovit předchozí stav tím, že stále trvajícím následek je odstraněn. Musí proto být objektivně možné jej odstranit²²⁸ (kupř. odstranit vyvěšený plakát nebo smazat status na sociální síti).

Konečně lze požadovat přiměřené zadostiučinění za újmu způsobenou na přirozených právech. Podotkněme, že ve stávajícím občanském zákoníku je toto

²²⁵ ROZEHNAL, A. *Tiskový zákon: Komentář*. § 10. K odst. 5 [online] [cit. 28-08-2023]. Dostupné v ASPI.

²²⁶ DVOŘÁK, J.; ŠVESTKA, J.; ZUKLÍNOVÁ, M. a kol. *Občanské právo hmotné...* Str. 256.

²²⁷ Tamtéž, str. 264.

²²⁸ Tamtéž, str. 264-265.

subjektivní právo systematicky řazeno jinak, než jak tomu bylo v občanském zákoníku z r. 1964 – tam byla všechna tři oprávnění uvedena v ust. § 13 odst. 1.²²⁹

Tato práva dotčené fyzické osoby totiž vyplývají z povahy zásahu do přirozených práv jako závazku z deliktu, proto je najdeme v ust. § 2956 a násl. obč. zák., tedy příslušném poddodílu s názvem „Náhrada při újmě na přirozených právech člověka“: je stanovena povinnost škůdce nahradit, resp. odčinit, spolu se škodou rovněž nemajetkovou újmu včetně duševních útrap, přičemž způsob a výše soudem přiznávaného přiměřeného zadostiučinění musejí zohledňovat i *okolnosti zvláštního zřetele hodné*, jako je např. úmysl při působení újmy či *násobení účinků zásahu jeho uváděním ve veřejnou známost*.²³⁰

V Code civil najdeme široce formulované ustanovení s neuzavřeným výčtem postupů soudce k tomu, aby zabránil zásahům do soukromí člověka či je zastavil.²³¹ Doktrína z něj vyvozuje nároky zdržovací a odstraňovací, soudce může také nařídit uveřejnění doplňující informace (např. před projekcí filmu) či zničení věci (např. negativu). Souběžně lze uplatnit (srov. „není dotčeno“) také právo na náhradu škody za využití obecných předpisů o civilní odpovědnosti, jak konstatuje A. Lepage.²³²

5.2 Právní obrana na základě předpisů z oblasti mediálního práva

Další prostředky sloužící k obraně před zásahy do osobnostního práva se vztahují přímo ke sdělovacím prostředkům, které jsou k jejich působení ze své povahy způsobilé.

5.2.1 Právo na odpověď

Vyjde-li v periodickém tisku sdělení obsahující nějaké skutkové tvrzení dotýkající se cti, důstojnosti nebo soukromí člověka (příp. jména či dobré pověsti právnické osoby), dává dotčené osobě²³³ právní řád možnost požadovat, aby na tomtéž místě byla uveřejněna její odpověď. Vydavatel média má *ex lege* povinnost tuto odpověď uveřejnit,

²²⁹ PAVLÍK, P. in ŠVESTKA, J.; DVOŘÁK, J.; FIALA, J. a kol. *Občanský zákoník: Komentář...* § 82 [online] [cit. 23-08-2023].

²³⁰ Blíže k tomu v kontextu ochrany před pořízením a šířením intimních snímků ŠIPULOVÁ, K.; HANYCH, M. *Ukradená intimita: sexuální obtěžování v online prostoru* in: ŠIMÁČKOVÁ, K.; HAVELKOVÁ, B.; ŠPONDROVÁ, P. (eds.) *Mužské právo. Jsou právní pravidla neutrální?* Praha: Wolters Kluwer ČR, 2020. Str. 369-372.

²³¹ Ust. § 9 Code civil: „(...) Soudci mohou nařídit všechna taková opatření, jako jsou obstavení, zabavení a další, aby zabránili zásahům do soukromí nebo je zastavili; tím není dotčeno právo na náhradu škody: tato opatření mohou být v případě naléhavosti nařízena ve zkráceném řízení.“

²³² LEPAGE, A. *Répertoire de droit civil. Droits de la personnalité...* Bod 218-260.

²³³ Na základě ust. § 10 odst. 4 tiskového zákona, resp. ust. § 35 odst. 4 vysílacího zákona, přísluší toto právo i některým rodinným příslušníkům v rámci tzv. postmortální ochrany obdobně, jako je tomu u obecné právní úpravy v ust. § 82 odst. 2 obč. zák. – tam se ovšem právo poskytuje osobám blízkým.

může-li požadovaná odpověď uvést publikovaná tvrzení na pravou míru nebo pokud může doplnit či zpřesnit tvrzení neúplné nebo jinak pravdu zkreslující (ust. § 10 odst. 1 a 2 věta druhá tiskového zákona). Požadovat uveřejnění odpovědi může dotčená osoba jen pod svým jménem, resp. tak, aby bylo patrné, kdo na sdělení odpovídá (ust. § 10 odst. 2 věta druhá za středníkem).

V případě soudního sporu v situaci, kdy navrhované znění odpovědi nemá potenciál splnit tento účel práva na odpověď, žaloba bude zamítnuta.²³⁴ Příkladem toho může být forma odpovědi, která obsahuje obecné úvahy nevztahující se konkrétně k publikovanému sdělení, nebo která postrádá logickou kompozici textu.²³⁵

Již historicky je smyslem práva na odpověď – kromě výše popsané obrany osoby, o níž bylo publikováno sdělení nepřesné či neúplné, – také zajistit přístup veřejnosti k informacím v co nejširším rozsahu, aby si mohla udělat svůj názor založený na všech dostupných faktech.²³⁶

Dalším zákonným požadavkem na to, jak má taková odpověď vypadat, je její rozsah: text odpovědi musí být proporční ve vztahu k publikovanému sdělení a pokud reaguje jen na jistou jeho část, musí se srovnatelně co do délky omezit (ust. § 10 odst. věta druhá tiskového zákona). To však neznamená, že odpověď nemůže být kratší – pokud chce dotčená osoba své právo na odpověď „zúžit“, může tak učinit. Není ani povinná reagovat na všechna původní sdělení, výběr je na ní.²³⁷

Žalobě o uveřejnění odpovědi může soud vyhovět i jen částečně, když je možné tyto části od zbytku textu oddělit. Zároveň ale musí odůvodnit, proč v nepřisouzených pasážích textu žalobce nesplnil kritéria potřebná k úspěšnému uplatnění práva na odpověď.²³⁸

Lze se setkat také s názory, že *pokud lze oddělit část, jež obsahově naplní požadavky na odpověď kladené zákonem, může také vydavatel žádosti o odpověď vyhovět pouze zčásti, aniž by v takto publikované části prováděl úpravy.*²³⁹ Domnívám se, že ze zákonné formulace²⁴⁰ možnost jakési moderace vydavatele dovodit nelze. Možnost soudu

²³⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2021, sp. zn. 25 Cdo 4322/2019.

²³⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. 12. 2009, sp. zn. 30 Cdo 2159/2008.

²³⁶ Rezoluce Výboru ministrů Rady Evropy č. (74) 26 ze dne 2. 7. 1974 *k právu na odpověď – situace jednotlivce z hlediska tisku* [online] [cit. 30-08-2023] Dostupné z: <https://rm.coe.int/090000168050537a>.

²³⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 12. 2006, sp. zn. 30 Cdo 2636/2006, a dále ve stejné kauze rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 2008, sp. zn. 30 Cdo 4629/2007.

²³⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. 1. 2017, sp. zn. 30 Cdo 3312/2016.

²³⁹ CHALOUPKOVÁ, H.; HOLÝ, P.; URBÁNEK, J. *Mediální právo*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018. § 10. Marg. č. 16.

²⁴⁰ Ust. § 10 odst. 1 tiskového zákona: „(...) Vydavatel je povinen na žádost této osoby odpověď uveřejnit.“

vyhovět žalobě zčásti byla judikaturou dovozena na základě procesních předpisů (zák. č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád), ne tiskového zákona. Je dále otázkou, zda a na jakém místě (pokud ne až přímo v soudním řízení, k němuž by stejně zřejmě došlo) by pak měl vydavatel odůvodnit (obdobně jako tak musí činit soud), proč ty které části požadované odpovědi dle jeho názoru nesplňují zákonná kritéria práva na odpověď.

Aby bylo zabráněno situaci, v níž by se chronologicky řetězily odpovědi vztahující se k jednomu a témuž, stanovuje tiskový zákon výslovně, že požadovat uveřejnění další odpovědi na odpověď není možné (ust. § 10 odst. 3). Podle A. Rozehnal by tím mohlo docházet k „*dlouhotrvajícím názorovým střetům, které by mijely vlastní účel institutu odpovědi,*“ s čímž lze podle mého názoru jen souhlasit.²⁴¹

Co se týče rozhlasu a televize, je právní úprava ve vysílacím zákoně obdobná (ust. § 35 vysílacího zákona).

Z dikce zákona plyne, že tato ochrana se týká – krom dalších – zásahů do soukromí, ale nikoliv do práva na podobu. Tak praví i Nejvyšší soud, podle něhož „*sdělením obsahujícím skutkové tvrzení ve smyslu tiskového zákona není obrazový snímek*“.²⁴²

Vzhledem k definici periodického tisku (ust. § 3 písm. a) tiskového zákona), jakož i k samému názvu onoho zákona, se může zdát, že popisovaná právní úprava nedopadá na internetové zpravodajství. Nejvyšší soud upozornil, že je v této souvislosti mj. nutné brát v potaz skutečnost, že uveřejněním článku na internetu do jisté míry ztrácí jeho vydavatel možnost kontroly nad jeho dalším osudem. Dále argumentoval právě definicí periodického tisku a zamítl tak poskytnutí práva na odpověď na článek uveřejněný na internetovém zpravodajském portálu.²⁴³

Rozsudek Nejvyššího soudu však zrušil Ústavní soud a v nálezu *zkonstruoval, nikoli vytvořil*²⁴⁴ právní normu, kterou vyplnil mezeru v mediálním právu z hlediska čl. 10 a 17 Ústavy (o nich viz výše). I s ohledem na dopady, jaké má šíření informací nejen ze soukromí člověka prostřednictvím internetu (okruh lidí, rychlost), by bylo nemístné, *aby stát „zavíral oči“ před dehonestací osob v internetovém prostředí a nemohl ji postihovat jen proto, že k ní nedošlo formou vydávané tiskoviny nebo v televizním či rozhlasovém pořadu.* Ústavní soud v nálezu pro lepší ilustraci používá

²⁴¹ ROZEHNAL, A. *Tiskový zákon: Komentář...* § 10. K odst. 3.

²⁴² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 2. 2003, sp. zn. 28 Cdo 1969/2002.

²⁴³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 3. 2018, sp. zn. 30 Cdo 1870/2017.

²⁴⁴ Nález Ústavního soudu ze dne 23. 6. 2020, sp. zn. IV.ÚS 2257/18, bod 51.

příklad kočky a psa, které lze z hlediska poplatkového práva vnímat odlišně, ale naproti tomu trestněprávními předpisy jsou oba tyto druhy chráněny stejně.²⁴⁵

Podle mého názoru je rozhodnutí Ústavního soudu správné a poplatné současnosti. Interpretace Nejvyššího soudu by totiž s ohledem na skutečnost, že některá periodika vycházející v České republice jsou *de facto* tištěnou verzí vybraných článků uveřejněných na webové mutaci těchto (tý)deníků²⁴⁶ o několik dní dříve, mohla vést k poněkud nekonzistentním situacím. V nich by nebylo možné nějaké sdělení upřesňovat v okamžiku jeho uveřejnění na webové stránce periodika, ale naopak s několikadenním zpožděním by teoreticky možné bylo využít práva na odpověď k jeho vytištěné verzi.

Obdobný problém není již zapotřebí překlenovat judikatorně ve Francii, neboť tamní *zákon pro důvěru v digitální ekonomiku* explicitně stanovil právo na odpověď na poli internetu.²⁴⁷ Ta tedy doplňuje i českému právu známé právo na odpověď v oblasti tiskovin (francouzský zákon o svobodě tisku z roku 1881 je dosud účinný)²⁴⁸ i audiovize²⁴⁹. Ust. § 6 odst. 4 zákona pro důvěru v digitální ekonomiku poskytuje každé osobě jmenované či popsané v online prostředcích komunikace s veřejností (*service de communication au public en ligne*)²⁵⁰ právo na odpověď, aniž by tím byly dotčeny nástroje obrany jako úprava nebo odstranění publikované informace.

Ve výše uvedeném nálezu z r. 2020 odkazuje Ústavní soud jako na potenciální zdroj inspirace na německou povinnost uveřejnit odpověď, již má „*provozovatel telekomunikačního média s novinářsko-redakčně vytvářenou nabídkou v níž se reprodukuje celý nebo částečný obsah periodických tiskovin textem nebo obrazem*“.²⁵¹

²⁴⁵ Nález Ústavního soudu ze dne 23. 6. 2020, sp. zn. IV.ÚS 2257/18, zejm. body 50-63.

²⁴⁶ Typickým příkladem je *Deník N*, tato praxe je ale běžná i u mnoha dalších médií, jako je deník *PRÁVO* a *novinky.cz* nebo *MF DNES* a *idnes.cz*; z oblasti týdeníků jmenujme třeba *Respekt*, jehož digitální verze je dostupná o den dřív než tištěná.

²⁴⁷ Loi n° 2004-575 du 21 juin 2004 pour la confiance dans l'économie numérique.

²⁴⁸ Ust. § 13 zákona z 29. 7. 1881 o svobodě tisku. Na okraj poznamenejme některé zajímavosti spojené s právem na odpověď podle francouzské legislativy: v době voleb se *ex lege* zkracují všechny lhůty pro uveřejnění odpovědi. Neuveřejnění odpovědi, již soud rozhodl uveřejnit, může pro odpovědnou osobu (*directeur de la publication*) mít i trestněprávní následky, neboť zákon o svobodě tisku pro tento případ stanoví mj. i trest odnětí svobody v délce 3 měsíců. Z judikatury k právu na odpověď viz např. rozhodnutí Cour de cassation ze dne 19. 6. 2018, n° 17-80.527, k odmítnutí uveřejnit odpověď pak rozhodnutí Cour de cassation ze dne 3. 11. 2020, sp. zn. n° 19-85.276.

²⁴⁹ Ust. § 6 zákona č. 82-652 z 29. 7. 1982 o audiovizuální komunikaci.

²⁵⁰ Online prostředkem komunikace s veřejností se podle čl. 1 téhož zákona rozumí „jakýkoli přenos digitálních dat, která nepředstavují soukromou korespondenci, na žádost jednotlivce prostřednictvím elektronického komunikačního procesu umožňujícího výměnu informací mezi odesílatelem a příjemcem.“ (*On entend par communication au public en ligne toute transmission, sur demande individuelle, de données numériques n'ayant pas un caractère de correspondance privée, par un procédé de communication électronique permettant un échange réciproque d'informations entre l'émetteur et le récepteur.*)

²⁵¹ Nález Ústavního soudu ze dne 23. 6. 2020, sp. zn. IV.ÚS 2257/18, bod 63, překlad citován dle textu nálezu Ústavního soudu.

Tedy ve srovnání s francouzským právem je okruh povinných osob užší a podle mého názoru výstižněji definovaný.

Obě zahraniční úpravy mohou napomoci překonat problémy s definicí okruhu osob povinných k uveřejnění odpovědi v oblasti internetu, jež nelze pominout a na něž také upozornily obecné soudy, které vydaly nálezem zrušená rozhodnutí.²⁵²

5.2.2 Právo na dodatečné sdělení

Podstatou dodatečného sdělení je oprávnění osoby, proti níž je vedeno zatím pravomocně neukončené trestní řízení nebo řízení o přestupku, aby v případě, kdy periodický tisk, rozhlas nebo televize uveřejní sdělení o jeho průběhu, byl také později uveřejněn výsledek takového řízení. Stát se tak může jen, když z publikovaného sdělení bylo možné danou osobu identifikovat (ust. § 11 odst. 1 tiskového zákona, ust. § 36 odst. 1 vysílacího zákona).

Obdobně jako u práva na odpověď se ochrana poskytuje také postmortálně (ust. § 11 odst. 2 tiskového zákona, ust. § 36 odst. 2 vysílacího zákona).

Jinou koncepcí bychom našli v Code civil, jenž v ust. § 9-1 zdůrazňuje spíše respektování presumpce nevinny, také ale zabezpečuje možnost osoby, která byla před pravomocným skončením trestního stíhání veřejně prezentována jako vinná, bránit se takovému porušování presumpce nevinny. Soud může (také předběžným opatřením) nařídít např. vložení opravy nebo rozeslání tiskového prohlášení na náklady toho, kdo je za šíření původních informací odpovědný. Není přitom dotčena náhrada škody, resp. odčinění újmy.²⁵³

²⁵² Nález Ústavního soudu ze dne 23. 6. 2020, sp. zn. IV.ÚS 2257/18, bod 19.

²⁵³ Ust. § 9-1 Code civil: „Chacun a droit au respect de la présomption d'innocence. // Lorsqu'une personne est, avant toute condamnation, présentée publiquement comme étant coupable de faits faisant l'objet d'une enquête ou d'une instruction judiciaire, le juge peut, même en référé, sans préjudice de la réparation du dommage subi, prescrire toutes mesures, telles que l'insertion d'une rectification ou la diffusion d'un communiqué, aux fins de faire cesser l'atteinte à la présomption d'innocence, et ce aux frais de la personne, physique ou morale, responsable de cette atteinte.“

6 Podoba a soukromí člověka v éře nových médií

Poslední kapitola je věnována současnosti, ale hlavně budoucnosti právní úpravy podoby a soukromí člověka, šířeji ochraně jeho osobnosti. Nejprve blíže popisuje trend sdílení fotografií a videí nezletilých dětí svými rodiči a reakci francouzského zákonodárce a poté nastiňuje některé návrhy *de lege ferenda*.

6.1 Sharenting

Statistiky uvádějí, že 69 % českých rodičů sdílí informace o svých dětech na internetu, přičemž 64,7 % jich běžně rozšiřují fotografie s rozpoznatelným obličejem dítěte, umožňujícím tedy jeho snadnou identifikaci.²⁵⁴ Podobizny člověka se dnes objevují na internetu mnohdy v době, kdy je teprve nenarozeným dítětem v děloze matky.²⁵⁵

Pouhá pětina rodičů sdílí fotografie svých dětí s jejich svolením, zatímco 10 % až 15 % rodičů o svolení nežádá a podobizny tak šíří bez něj. Navíc zhruba 33 % rodičů sdílí fotografie nebo audiovizuální záznamy cizích dětí bez souhlasu jejich rodičů, kteří tak o tom, že je šířena podobizna jejich potomků, podle výzkumníků někdy ani neví.²⁵⁶

Tato reálná data ukazují, že problematika zachycování a rozšiřování podoby (děti) je nejen vysoce aktuální, ale hlavně zasahuje výraznou část společnosti. Vyvolávají otázku, zda je – právní i společenská – ochrana nezletilých na sítích dostatečná. V této souvislosti se tak v kontextu „sdílení rodiči“ začala pro tento fenomén někdy používat složenina tvarů slov „share“ a „parent“, *sharenting*.

V roce 2020 byl přijat francouzský zákon, jehož účelem je reagovat na vysoký zájem nezletilých mladších 16 let o sociální sítě a prudký vzestup počtu jejich uživatelů snažících se na nich vydělat finanční prostředky (komerčně je využít).²⁵⁷ Podle webu odboru právních a administrativních informací kabinetu předsedy francouzské vlády

²⁵⁴ Výzkumná zpráva Sharenting u českých rodičů, 2022. Centrum prevence rizikové virtuální komunikace. Pedagogická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci [online] [cit. 31-08-2023]. Dostupné z: <https://www.e-bezpecni.cz/index.php/ke-stazeni/vyzkumne-zpravy/158-sharenting-u-ceskych-rodicu-2022/file>.

²⁵⁵ KOPECKÝ, K. *K problematice prenatálních profilů v rámci sociální sítě Facebook*. Centrum prevence rizikové virtuální komunikace. Pedagogická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci [online] [cit. 31-08-2023] Dostupné z: <https://www.e-bezpecni.cz/index.php/rizikove-jevy-spojene-s-online-komunikaci/dalsi-temata/454-prenatalni>.

²⁵⁶ Slovní komentář k výzkumné zprávě Sharenting u českých rodičů. 23. 10. 2022 [online] [cit. 24-08-2023] Dostupný z: <https://www.e-bezpecni.cz/index.php/pohledem-vedy/2841-sharenting-u-ceskych-rodicu-2022>.

²⁵⁷ Loi n° 2020-1266 du 19 octobre 2020 visant à encadrer l'exploitation commerciale de l'image d'enfants de moins de seize ans sur les plateformes en ligne.

tento právní předpis „zaplňuje mezeru v právu, jelikož pro ochranu těchto ‚dětských influencerů‘ nebylo do té doby nic stanoveno“.²⁵⁸

V případě, že jsou aktivity nezletilého mladšího 16 let považovány za práci, předně platí zákonná povinnost – obou²⁵⁹ – rodičů dítěte, aby u orgánu veřejné správy získali souhlas s výkonem takové práce. Ten je zároveň poučí o právech dítěte a o následcích šíření podobizny dětí na internetu. Novou povinností je část takto získaných příjmů dítěte (*le pécule*, srov. k tomu také hist. *peculium* známé z římského práva) vložit do Peněžního ústavu depozit (*Caisse des dépôts et consignations*) až do okamžiku nabytí jejich plné svéprávnosti; v opačném případě jim hrozí sankce.²⁶⁰

Obdobně i „šedé zóny internetu“, přičemž tento pojem doslova průvodce novým zákonem používá pro označení těch činností nezletilých, které za výkon práce považovány nejsou, mají své mantinely. Překročí-li intenzita (kvantita) aktivity na sociálních sítích hranice stanovené podzákonným právním předpisem, pak je nutné oznámit to správním orgánům. Ty rovněž rodiče poučí jak o právech dítěte, tak o následcích vystupování na internetu, a rodiče jsou taktéž povinni část příjmů uchovat v Peněžním ústavu depozit.²⁶¹

Nezletilí jsou dle tohoto zákona také oprávněni využít práva na výmaz údajů (práva být zapomenut) směrem k videotékám. K výkonu tohoto subjektivního práva nepotřebují souhlas svých rodičů a mohou v této věci jednat podle svého.²⁶²

Úmluva o právech dítěte, pramen práva společný České republice i Francii,²⁶³ stanoví, že dítě nesmí být vystaveno svévolným zásahům do soukromého života, rodiny, domova nebo korespondence ani nezákonným útokům na svou čest a pověst (čl. 16 odst. 1) a má právo, aby bylo proti takovým zásahům zákonem chráněno (čl. 16 odst. 2).

²⁵⁸ *Loi du 19 octobre 2020 visant à encadrer l'exploitation commerciale de l'image d'enfants de moins de seize ans sur les plateformes en ligne* [online]. Vie publique. 20. 10. 2020 [cit. 01-09-2023] Dostupné z: <https://www.vie-publique.fr/loi/273385-loi-19-octobre-2020-travail-enfants-youtubeurs-influenceurs-sur-internet>. (Zákon z 19. října 2020 týkající se rámce komerčního využití podoby dětí mladších šestnácti let na online platformách).

²⁵⁹ Tyto závěry byly v judikatuře ještě před přijetím nového zákona: např. rozsudek soudu ve Versailles ze dne 25. 6. 2015, sp. zn. RG n° 13/08349. K věci srov. také rozhodnutí ESLP ze dne 15. 1. 2009 ve věci č. 1234/05, *Reklos a Davourlis v. Řecko*, týkající se porušení práva na respektování soukromého života podle čl. 8 EÚLP pořízením snímků novorozence personálem kliniky bez svolení jeho rodičů.

²⁶⁰ *Loi du 19 octobre 2020 visant (...)* Vie publique. [cit. 01-09-2023].

²⁶¹ Tamtéž.

²⁶² Ust. § 4 až § 6 zákona týkajícího se rámce komerčního využití podoby dětí mladších šestnácti let na online platformách.

²⁶³ Organizace spojených národů. Úřad vysokého komisaře pro lidská práva. Status ratifikací [online] [cit. 02-09-2023] Dostupné z: <https://indicators.ohchr.org>.

I na nezletilé dítě se samozřejmě vztahují ustanovení občanského zákoníku o ochraně osobnosti. Český právní řád tak dítě chrání i před těmi zásahy do osobnostního práva, které přicházejí od jeho rodičů, nositelů rodičovské odpovědnosti. Ochrana dítěte jakožto „slabší strany“ (srov. ust. § 3 odst. 2 písm. c) obč. zák.) je navíc intenzivnější, dítě potřebuje zvláštní ochranu. To pramení mj. z faktu, že se teprve vyvíjí v osobu odpovědnou za sebe samu a že zájem médií i konzumentů jejich obsahu (čtenářů, diváků) může vývoj dětské osobnosti narušit mnohem citelněji než u dospělých. Navíc tato ochrana míří *de facto* i do budoucna, neboť v době zásahů si dítě ani nemusí všechny důsledky uvědomovat, a právě až s časovým odstupem (a osobním vývojem) se všechny souvislosti takových zásahů mohou vyjevit. Proto není možné přijmout za správný závěr, že svolení rodičů k zásahům do práva na soukromí dítěte prostřednictvím veřejného šíření fotografií a dalších informací z jeho soukromého života, vylučuje protiprávnost takových zásahů. Naopak, takové jednání může mít důsledky pro úvahy o změnách rozsahu, v jakém mají rodiče napříště vykonávat rodičovskou odpovědnost.²⁶⁴

Vždy by měl být samozřejmě slyšen názor dítěte. Nebude tomu jinak ani v případech zachycování jejich podoby a následného šíření vzniklých záznamů, o to více při jejich komerčním využití. Francouzské metody ochrany nezletilých dětí prostřednictvím mj. civilního i trestního soudnictví (a také postavení tzv. dětských soudců, *juges des enfants*) popisuje D. Elischer. Tamní koncept dítěte v ohrožení (*enfant en risque*) pracuje krom dalšího také s potřebou brát v úvahu názor dítěte, *nechat jej promluvit*.²⁶⁵

Jsem toho názoru, že úskalí rozšiřování podobizen nezletilého, na kterých je zachycen v situacích soukromého života, obzvlášť těch až důvěrného rázu,²⁶⁶ nebo informací o jeho soukromí, spočívá právě v časovém hledisku. Následky zásahů do svého soukromí nebo do práva na podobu jinými osobami si mohou nezletilí uvědomit až po mnoha letech. Rodiče jsou povinni dítě chránit (srov. ust. § 858 obč. zák.), proto by měli důsledně vážit, jak s podobou a soukromím svého potomka „naloží“, a zvolit – co se šíření těchto podobizen a informací týče – spíše zdrženlivější přístup.

²⁶⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 12. 2020, sp. zn. 25 Cdo 1752/2019, jakož i rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. 12. 2012, sp. zn. 30 Cdo 3770/2011.

²⁶⁵ ELISCHER, D. *Systém sociálněprávní ochrany dětí ve Francii*. Právní fórum č. 11/2010. Str. 548. Dostupné také v ASPI.

²⁶⁶ Podle citovaného výzkumu sdílelo 6,7 % rodičů veřejně fotografie svého částečně obnaženého dítěte s rozpoznatelným obličejem. Viz Výzkumná zpráva Sharenting u českých rodičů, 2022.

6.2 Budoucnost práva na podobu a práva na soukromí – úvahy *de lege ferenda*

Ve světle výše uvedeného jsou tak podle mě vhodné snahy francouzského zákonodárce upravit komerční využití podoby nezletilých. Řešení, jak naložit s příjmy pocházejícími ze specifické činnosti natáčení videí nebo dalšího obsahu na internet, spočívající v povinném depozitu u peněžního ústavu, může napomoci překlenout časový úsek mezi finančním ziskem a nabytím plné svéprávnosti nezletilého.

S takto precizní úpravou týkající se „dětských youtuberů“ (*enfants youtubeurs, enfants influenceurs*) kontrastuje skutečnost, že, jak bylo výše uvedeno, právo na podobu se až dodnes dovozuje ve Francii pouze na základě judikatury. Domnívám se, že by pro přehlednost i jednotnost nebylo od věci upravit ji na zákonné úrovni. Rovněž na ústavní úrovni ve Francii dodnes nenajdeme uznání práva na respektování soukromého života ani práva na informační sebeurčení, jak plyne z textu výše.

Přesně opačný je stav ohledně práva na odpověď. Zatímco ohledně internetového zpravodajství platí závěry Ústavního soudu o tom, že i zde lze uplatnit právo na odpověď, francouzský zákon pro důvěru v digitální ekonomiku (doplňený stejnojmenným dekretem jakožto podzákonným právním předpisem)²⁶⁷ podmínky pro uplatnění práva na odpověď v online prostředí předešal. Avšak, jak jsem již vyjádřil výše, okruh osob povinných k uveřejnění odpovědi je dosti neostře definován a nereflektuje rozličné podoby aktérů vystupujících na síti. Proto se mi jeví jako praktičtější německá úprava, již taktéž Ústavní soud zmínil jako potenciální zdroj inspirace. Vystihuje přesněji subjekty, vůči nimž uplatněné právo na odpověď může směřovat. Legislativní zakotvení práva na odpověď v oblasti internetu by přineslo další stupeň ochrany osobnostního práva.

V analyzované právní úpravě obsažené v ust. § 84 a násl. obč. zák. se prolínají podoba člověka a jeho soukromí, ne zcela přehledně se v ní spojují projev osobní povahy a stránka osobnosti člověka. Důvodem pro to může být význam, jaký má podoba člověka v běžném životě, vždyť podoba každého má na další členy společnosti v mnoha ohledech určující vliv.²⁶⁸ Přesto se domnívám, že by přehlednosti zákona prospělo, kdyby se jak ochraně projevů osobní povahy, tak i soukromí dostalo oběma komplexnějšího

²⁶⁷ Décret n° 2022-727 du 28 avril 2022 relatif à l'encadrement de l'exploitation commerciale de l'image d'enfants de moins de seize ans sur les plateformes en ligne.

²⁶⁸ Výlučná podrobná úprava podoby a současně nezahnutí jiných projevů osobní povahy může působit poněkud „*matoučím dojmem*“. Ani podoba ale není upravena komplexně, protože obč. zák. se nevyjadřuje např. k právu si podobu osobovat. Srov. TŮMA, P. in LAVICKÝ, P. *Občanský zákoník I. Obecná část* (§ 1–654). *Komentář*... § 84. Marg. č. 5.

legislativního pojetí. Tak, aby byly některé jejich vzájemné souvislosti i rozdíly zdůrazněny a byly srozumitelnější také člověku bez právnického vzdělání. Pak by je lépe mohl v praxi použít, což je podle mého názoru žádoucí, neboť se jedná o oblast práva přítomnou zcela jistě v každodenním životě.

Závěr

Co spojuje českou a francouzskou právní úpravu podoby a soukromí člověka a čím se od sebe naopak liší? Tak zněla výzkumná otázka, kterou jsem si v úvodu práce položil, abych následně právní úpravy obou zemí (s ohledem na možný rozsah práce) blíže popsal a vybrané problémy analyzoval. Společný je oběma státům předně fakt, že každý z nich právo na podobu i právo na soukromí nějak reflektuje, byť konkrétní forma úpravy je odlišná. Jelikož jsou oba státy členy Rady Evropy, Evropské unie i signatáři Mezinárodního protokolu o občanských a politických právech, z nich vyvěrající prameny mezinárodního (unijního) práva se uplatní v obou z nich. Co se soukromí týče, je právní úprava velmi podobná, což je zřejmě způsobeno propracovanou judikaturou ESLP, na niž navazují vnitrostátní soudy a z níž také vycházejí normotvůrci. U podoby člověka je situace na první pohled jiná. Diametrální rozdíly ale ani u ní nenajdeme, definice i pravidla nakládání s podobou jsou obdobné. Detailní pohled však ukazuje na mnoho rozdílů.

Odlišnosti spočívají kromě vyšší ústavní ochrany práva na ochranu osobnosti (práva na soukromí, práva na informační sebeurčení) a kromě níže popsaných pramenů práva, které v České republice a Francii upravují podobu člověka, rovněž v existenci zvláštní právní úpravy věnující se komerčnímu využití podoby. Francie má speciální pravidla ve směru ke sportovcům i k nezletilým mladší 16 let. Absentují ale ta v zákoně psaná obecná. Rozdílná je úprava práva na dodatečné sdělení v oblasti internetu, kde naopak platí, že Francie v takovém případě akcentuje úlohu soudce. Největším rozdílem týkajícím se celé oblasti práva na ochranu osobnosti je ale určitě jeho pojetí. V České republice není pochyb o jeho monistickém charakteru. Avšak francouzská doktrína ohledně monistické, nebo pluralitní povaze osobnostního práva jednotná není.

Je potřeba také vyhodnotit výše specifikované hypotézy.

Formulace první byla: *Způsoby ochrany a prostředky právní obrany fyzických osob se v Česku i Francii liší podle typu média, v němž byly informace publikovány.* Bylo ukázáno, že ano, byť obsahově nijak extrémně. Formou však výrazně, zatímco právo na odpověď nevyplývá z českých zákonů pro oblast internetu, judikaturou bylo dovozeno i pro ni. Oproti tomu francouzský zákon se věnuje i odpovědi v online prostředí. Jistá oprávnění trochu podobná českému právu na dodatečné sdělení Code civil poskytuje, jak praví kap. 5.2.2.

Francouzská zákonná úprava stanovuje podmínky zachycení a šíření podoby detailněji než ta česká. Druhá hypotéza je s ohledem na skutečnosti uvedené zejména v kap. 3.2 evidentně nepravdivá. Naopak, český občanský zákoník úpravě podoby člověka a s ní těsně spjaté problematice věnoval ust. § 84 až § 90 v rámci výseku věnujícího se osobnosti člověka. Naproti tomu Code civil se podobě explicitně nevěnuje a pro příklad vybraná navrhovaná novela tohoto kodexu, jež měla úpravu podoby přinést, nebyla přijata. Nezastupitelnou roli tak hraje judikatura a dle svých možností doktrína. Jak je výše uvedeno, pro některé skupiny osob zákonná úprava rozšiřování podoby existuje, týká se však jen využití komerčního využití a nepostihuje obecnosti.

Český zákonodárce nezavádí v reakci na rozvoj tzv. nových médií rozsáhlejší změny v právní úpravě. Účinný občanský zákoník rozšířil oproti obč. zák. 1964 okruh médií, která mohou profitovat ze zpravodajské licence (kap. 3.3), a je tak možné ji uplatnit i pro zpravodajství provozované prostřednictvím internetu. Jedná se však spíše o výjimku v reflexi nových médií. Totiž u práva na odpověď je stěžejní nálezn Ústavního soudu, samotný tiskový zákon se odpovědí na internetu nezabývá. Ohledně komerčního využití podoby v nových médiích (na sociálních sítích) klade francouzské právo podstatně vyšší požadavky zejména na rodiče nezletilých. Poslední hypotézu hodnotím tedy jako nepotvrzenou, nicméně nelze ani říci, že nová média se v právním řádu neodráží vůbec.²⁶⁹

Závěrem lze ze shora uvedeného také vyjít při formulování odpovědi na jakousi podotázku z úvodu práce, jež zněla: *Má se český zákonodárce čím inspirovat u svého francouzského protějšku?*

Stručně shrnuto: zatímco české objektivní právo obsahuje ohledně zejména podoby, ale i soukromí člověka, úpravu obecnou, s ústavní i zákonnou právní silou, a s menší intenzitou se věnuje specifitějším případům (komerční využití některých skupin), francouzské právo vykazuje mnohdy opak.

Detailněji: ve Francii chybí například (obecná) legální definice podoby člověka, stát ale v reakci kupř. právě na trend spočívající v jejím komerčním využití, stanovuje jeho meze. Ve Francii už reagoval zákonodárce na potřebu poskytnout lidem prostředky obrany proti např. zavádějícím nebo zkratkovitým online sdělením. V Česku je dovodil Ústavní soud, což ale problém zcela neřeší, jak bylo výše ukázáno. Vhodná by byla

²⁶⁹ K problematice povahy nových médií a k aplikaci dosavadních právních pravidel na nová média SVOBODA, T. *Objektivní a vyvážené informace ve vysílání – racionální požadavek, či iluze?* Právník, č. 5/2023. Str. 393-414. Také srov. tam cit. literaturu MORAVEC, O. *Mediální právo v informační společnosti*. Praha: Leges, 2013.

srozumitelná pravidla vymezená formou právního předpisu. V případě sharentingu se podle mého názoru dobrým směrem vydávají prostředky, které umožňují vyrovnat se s tím, že zásahy do soukromí dětem mnohdy působí i jejich vlastní rodiče (právo na výmaz osobních údajů, být zapomenut a jeho uplatnění bez rodičů).

Oba státy (a jejich obyvatelé) mají před sebou, co se podoby a soukromí člověka týče, jistě mnoho dalších událostí. Ať už to bude přijetí některých nových právních pravidel nebo další vydaná soudní rozhodnutí, s bezpochyby rychlým vývojem médií se budou muset snažit držet krok.

Seznam použitých zkratek

obč. zák. 1964	zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník
VDLP	Všeobecná deklarace lidských práv
EÚLP	Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod (Evropská úmluva o lidských právech)
ABGB	Všeobecný zákoník občanský z r. 1811 (Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch)
LZPS, Listina	Listina základních práv a svobod (ve znění usnesení č. 2/1993 Sb., o vyhlášení LZPS jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů)
DPČO	Deklarace práv člověka a občana
tiskový zákon	zákon č. 46/2000 Sb., o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů
vysílací zákon	zákon č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů
GDPR	Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES (obecné nařízení o ochraně osobních údajů)
ČSÚ	Český statistický úřad
ESLP	Evropský soud pro lidská práva
MPOPP	Mezinárodní pakt o občanských a politických právech
LZPEU	Listina základních práv Evropské unie

Je-li v textu práce dále užitá zkratka „obč. zák.“ nebo sousloví „občanský zákoník“ a nevyplývá-li z kontextu něco jiného, jedná se o označení zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

Seznam použitých zdrojů

Odborná literatura

CÍSAŘ, J. in SELTENREICH, R. a kol. *Dějiny evropského kontinentálního práva*. 3. vydání. Praha: Leges, 2010.

DOLEŽAL, T. § 84 in MELZER, F.; TÉGL, P. a kol. *Občanský zákoník § 1-117. Velký komentář*. Praha: Leges, 2013.

DVOŘÁK, J.; ŠVESTKA, J.; ZUKLÍNOVÁ, M. a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek 1. 2.*, aktualizované a doplněné vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016.

HANYCH, M. *Svoboda projevu a nenávistné projevy v online prostoru* in KONŮPKA, P. a kol. *Evropská úmluva o lidských právech. Praktický průvodce*. Praha: Právnická fakulta UK, 2022. Str. 86.

CHALOUPKOVÁ, H.; HOLÝ, P.; URBÁNEK, J. *Mediální právo*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018. § 10.

JELÍNEK, J. a kol. *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část*. 7. akt. a dopl. vyd. Praha: Leges, 2019. Str. 28.

KAYSER, P. *La protection de la vie privée par le droit*. Paříž: Economica, 1995.

KINCL, J. in KINCL, J.; URFUS, V.; SKŘEJPEK, M. *Římské právo*. Praha: C. H. Beck, 1995. Str. 264–265.

KINDLOVÁ, M. *Lidská práva a jejich ochrana* in RESCHOVÁ, J.; KINDLOVÁ, M.; GRINC, J. a kol. *Státověda. Stát. Jednotlivec. Konstitucionalismus*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019.

KNAP, K.; ŠVESTKA, J. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 4., podstatně přepracované a doplněné vydání. Praha: Linde, 2004.

KOKEŠ, M. in HUSSEINI, F.; BARTOŇ, M.; KOPA, M. a kol. *Listina základních práv a svobod. Komentář*. 1. vydání (1. aktualizace). Čl. 10. Praha: C. H. Beck, 2021.

KOKEŠ, M. in PETROV, J.; VÝTISK, M.; BERAN, V. a kol. *Občanský zákoník*. 2. vydání (2. aktualizace). Komentář k § 19. Praha: C. H. Beck, 2023.

ONDŘEJEK, P. *Konstitucionalizace soukromého práva na příkladu limitů jednání právnických osob*. Jurisprudence, č. 4. Praha: Univerzita Karlova, 2016. Str. 32-41.

ONDŘEJOVÁ, E. *Ochrana osobnosti v common law a českém právu*. Praha: Leges, 2016.

PREUSS, O. *Podstatné náležitosti demokratického právního státu v judikatuře českého Ústavního soudu* in GERLOCH, A.; KYSELA, J. a kol. *20 let Ústavy České republiky. Ohlédnutí zpět a pohled vpřed*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013.

ROUSSILLON, H.; BIOY X. *La liberté personnelle*. Toulouse: Presses de l'Université Toulouse 1 Capitole, LGDJ - Lextenso Editions, 2006.

ROZEHNAL, A. *Mediální právo*. 2. rozš. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015.

- SIVÁK, J. *Aspekty ochrany osobnosti lékaře a pacienta*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019.
- SIVÁK, J. *Pilíře a limity ochrany osobnosti nejen ve dvacátém prvním století*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2023.
- SVOBODA, T. *Objektivní a vyvážené informace ve vysílání – racionální požadavek, či iluze?* Právník, č. 5/2023. Str. 393-414.
- ŠERÁ, H. *Podmínky zachycení a šíření podoby člověka prostřednictvím fotografie*. Praha: 2020. Bulletin advokacie č. 1-2/2020. Str. 53
- ŠIPULOVÁ, K.; HANYCH, M. *Ukradená intimita: sexuální obtěžování v online prostoru* in ŠIMÁČKOVÁ, K.; HAVELKOVÁ, B.; ŠPONDROVÁ, P. (eds.) *Mužské právo. Jsou právní pravidla neutrální?* Praha: Wolters Kluwer ČR, 2020. Str. 369-372.
- ŠKÁROVÁ, M. in ŠVESTKA, J., SPÁČIL, J., ŠKÁROVÁ, M. a kol. *Občanský zákoník I. § 1-459. Komentář. 2. vydání*. Praha: C. H. Beck, 2009.
- ŠTURMA, P. *Mezinárodní a evropské kontrolní mechanismy v oblasti lidských práv*. Praha: C. H. Beck, 2010.
- TELEC, I. in ELIÁŠ, K. a kol. *Občanský zákoník. Velký akademický komentář, 1. díl. 1. vydání*. Praha: Linde Praha, 2008.
- TEYSSIE, B. *Droit des personnes*. 24. vydání. Paříž: LexisNexis, 2022.
- VALOUŠEK, M. *Fotografie a právo*. Praha: Leges, 2022. 2. vyd. Str. 84-85.
- VENANDET, G.; ANCEL, P.; HENRY, X. a kol. *Code civil annoté (komentář). § 9*. Paříž: Dalloz, 2022.
- VOIRIN, P.; GOUBEAUX, G. *Droit civil. Tome 1. Introduction au droit. Personnes – famille. Personnes protégées. Biens – obligations. Sûretés*. Paříž: Lextenso éditions, LGDJ, 2013.
- VOSTOUPAL, J. *Lloyd vs. Google aneb spočívá v prostém zásahu do informačního soukromí člověka škodlivý následek a musí být takový zásah vždy škodlivý?* Právník, č. 6/2022. Str. 550-560.
- Webové zdroje**
- BAMDÉ, A. *De l'esprit de la loi informatique et libertés : l'article 1er*. [online] [cit. 30-03-2023] Dostupné z: <https://aurelienbamde.com/tag/autodetermination-informatique/>.
- BOKOVÁ, T. *Svoboda médií jako právní koncept: jak definuje ESLP „médium“?* Časopis pro právní vědu a praxi, roč. 30. č. 4/2022. Dostupné také online z <https://journals.muni.cz/cpvp/article/view/30887/28453>.
- BRUGUIÈRE, J.-M.; GLEIZE, B. *Droits de la personnalité*. Paříž: Ellipses, 2015. Str. 18. Částečně dostupné také online z: <https://excerpts.numilog.com/books/9782340003859.pdf>.
- DALET-VENOT, S. *Qu'est-ce que c'est le droit à l'image ?* Village de la Justice. 30. 9. 2016 [online] [cit. 18-03-2022]. Dostupné z: <https://www.village-justice.com/articles/est-que-droit-image,18187.html>.

Droit à l'image et respect de la vie privée. Le site officiel de l'administration française. République française. 6. 5. 2022 [online] [cit. 26-08-2023] Dostupné z: <https://www.service-public.fr/particuliers/vosdroits/F32103>.

Důvodová zpráva k zákonu č. 2016-1321 ze 7. října 2016 pro digitální Republiku (article 26). [online] [cit. 30-03-2023] Dostupné z: https://www.legifrance.gouv.fr/dossierlegislatif/JORFDOLE000031589829/?detailType=EXPOSE_MOTIFS&detailId=.

ELISCHER, D. *Systém sociálněprávní ochrany dětí ve Francii*. Právní fórum č. 11/2010. Str. 548. Dostupné také v ASPI.

Evropská e-justice.cz *Obecné soudy – Francie*. 14. 4. 2020 [online] [cit. 26-08-2023] Dostupné z: https://e-justice.europa.eu/content_ordinary_courts-18-fr-cs.do?member=1.

FEYDEAU, M. T.; LACABARATS, A. *Images d'actualité et protection de la personnalité : le point de la jurisprudence*. LEGICOM 1999/4, no°20. [online] [cit. 03-09-2023] Str. 77-81. Body 18-19. Dostupné z: <https://www.cairn.info/revue-legicom-1999-4-page-77.htm#no290>.

FÜHREROVÁ, J. *Ochrana osobnosti a stanovení přiměřeného zadostiučinění*. 16. 4. 2018. [online] [cit. 28-02-2022] Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/ochrana-osobnosti-a-stanoveni-primereneho-zadostiucineni>.

Guide sur l'article 8 de la Convention (Průvodce článkem 8 EÚLP). 31. 8. 2022 [online] [cit. 24-08-2023] Dostupné z: https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/Guide_Art_8_FRA#page26. Str. 26-30.

Chart of signatures and ratifications [online] [cit. 17-03-2022] Dostupné z: <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list?module=signatures-by-treaty&treatynum=005>.

KOPECKÝ, K. *K problematice prenatálních profilů v rámci sociální sítě Facebook*. Centrum prevence rizikové virtuální komunikace. Pedagogická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci [online] [cit. 31-08-2023] Dostupné z: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/rizikove-jev-y-spojene-s-online-komunikaci/dalsi-temata/454-prenatalni>.

Loi du 19 octobre 2020 visant à encadrer l'exploitation commerciale de l'image d'enfants de moins de seize ans sur les plateformes en ligne [online]. Vie publique. 20. 10. 2020 [cit. 28-02-2022] Dostupné z: <https://www.vie-publique.fr/loi/273385-loi-19-octobre-2020-travail-enfants-youtubeurs-influenceurs-sur-internet>.

LEPAGE, A. *Répertoire de droit civil. Droits de la personnalité* [online] [cit. 04-08-2023] Dostupné z: <https://www-dalloz-fr.budistant.univ-nantes.fr/documentation/Document?id=ENCY/CIV/RUB000206/2022-07/PLAN/0095>.

MALIŠOVÁ, T. *K podmínkám porízení a šíření obrazového záznamu člověka*. 18. 3. 2020. [online] [cit. 11-03-2022] Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2020/03/18/k-podminkam-porizeni-a-sireni-obrazoveho-zaznamu-cloveka/>.

MATEJKA, J. in FIALA, J. KINDL, M. a kol. *Občanský zákoník: Komentář*. Wolters Kluwer. § 81 [online] [cit. 19-03-2022]. Dostupné v ASPI.

MAZEAUD, V. *La constitutionnalisation du droit au respect de la vie privée*. Nouveaux cahiers du Conseil constitutionnel N° 48 (Dossier : Vie privée). Paříž, 2015. Str. 7–20. Dostupné také

z: <https://www.conseil-constitutionnel.fr/nouveaux-cahiers-du-conseil-constitutionnel/la-constitutionnalisation-du-droit-au-respect-de-la-vie-privee>.

Návrh zákona č. 1029 z 16. 7. 2003, kterým se mění Code civil. [online] [cit. 14-08-2023] Dostupné z: <https://www.assemblee-nationale.fr/12/propositions/pion1029.asp>.

PAVLÍK, P. in ŠVESTKA, J.; DVOŘÁK, J.; FIALA, J. a kol. *Občanský zákoník: Komentář. Svazek I (§ 1 – § 654)*. § 81. Wolters Kluwer [cit. 05-03-2022]. Dostupné v ASPI.

PĚNKAVA, J. *Limity presumpce souhlasu s rozšiřováním podoby člověka v médiích*. Ius Focus č. 5/2021. Dostupné v beck-online.cz.

Rada Evropy. *Right to privacy* [online] [cit. 07-03-2023] Dostupné z: <https://www.coe.int/en/web/impact-convention-human-rights/right-to-privacy>.

Rezoluce Parlamentního shromáždění Rady Evropy č. 1165 (1998) ze dne 26. 6. 1998, bod 7 [online] [cit. 18-08-2023]. Dostupné z: <https://pace.coe.int/fr/files/16641/html>.

Rezoluce Výboru ministrů Rady Evropy č. (74) 26 ze dne 2. 7. 1974 *k právu na odpověď – situace jednotlivce z hlediska tisku* [online] [cit. 30-08-2023] Dostupné z: <https://rm.coe.int/090000168050537a>.

ROZEHNAL, A. *Tiskový zákon: Komentář*. § 10. K odst. 5 [online] [cit. 28-08-2023]. Dostupné v ASPI.

TŮMA, P. in LAVICKÝ, P. a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654)*. Komentář. § 81 [online]. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022.

TÜRK, P. *L'autodétermination informationnelle : un droit fondamental émergent ?* Dalloz IP/IT 2020 [online] [cit. 31-03-2023]. Dostupné z: <https://www-dalloz-fr.budistant.univ-nantes.fr/documentation/Document?id=DIPIT/CHRON/2020/0652>.

United Nations. *Yearbook of the United Nations 1948-49* [online] [cit. 17-03-2022] Str. 535. Dostupné z: <https://www.ohchr.org/sites/default/files/Documents/Issues/Education/UNYearbook.pdf>.

Vláda Republiky Francie (Le Gouvernement). *Zrození Code civil, jedné z napoleonských „žulových mas“ moderní Francie*. [online] [cit. 16-03-2022] Dostupné z: <https://www.gouvernement.fr/partage/9056-naissance-du-code-civil-des-francais>.

WAGNEROVÁ, E. in BAŇOUC, H.; BAROŠ, J.; BOBEK, M. a kol. *Listina základních práv a svobod: Komentář*. Čl. 10. Wolters Kluwer [cit. 07-03-2023]. Dostupné v ASPI.

Právní předpisy

Code civil, ve znění pozdějších předpisů.

Code du sport, ve znění pozdějších předpisů.

Décret n° 2022-727 du 28 avril 2022 relatif à l'encadrement de l'exploitation commerciale de l'image d'enfants de moins de seize ans sur les plateformes en ligne.

Deklarace práv člověka a občana.

Listina základních práv a svobod (ve znění usnesení č. 2/1993 Sb., o vyhlášení LZPS jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů).

Loi du 29 juillet 1881 sur la liberté de la presse.

Loi n° 78-17 du 6 janvier 1978 relative à l'informatique, aux fichiers et aux libertés.

Loi n° 82-652 du 29 juillet 1982 sur la communication audiovisuelle.

Loi n° 2004-575 du 21 juin 2004 pour la confiance dans l'économie numérique.

Loi n° 2020-1266 du 19 octobre 2020 visant à encadrer l'exploitation commerciale de l'image d'enfants de moins de seize ans sur les plateformes en ligne.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES (obecné nařízení o ochraně osobních údajů).

Sdělení č. 209/1992 Sb., o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokolů na tuto Úmluvu navazujících.

Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod [online]. [cit 14-03-2022] V českém znění dostupné z: https://www.echr.coe.int/documents/convention_ces.pdf.

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky.

Všeobecná deklarace lidských práv [online] [cit. 14-03-2022] V českém znění dostupné z: <https://www.osn.cz/wp-content/uploads/vseobecna-deklarace-lidskych-prav.pdf>.

Všeobecný zákoník občanský z r. 1811 (Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch).

Vyhláška č. 120/1976 Sb., o Mezinárodním paktu o občanských a politických právech a Mezinárodním paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech.

Zákon č. 141/1950 Sb., občanský zákoník.

Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník.

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.

Zákon č. 46/2000 Sb., o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Judikatura

ESLP

Rozhodnutí ESLP ze dne 7. 12. 1976 ve věci č. 5493/72, *Handyside v. Spojené království*.

Rozhodnutí ESLP ze dne 28. 1. 2003 ve věci č. 44647/98.

Rozhodnutí ESLP ze dne 24. 6. 2004 ve věci č. 59320/00, *von Hannover v. Německo*.

Rozhodnutí ESLP ze dne 13. 12. 2005 ve věci č. 66298/01, *Wirtschafts-Trend Zeitschriften-Verlagsgesellschaft m. b. H. v. Rakousko*.

Rozhodnutí ESLP ze dne 4. 12. 2008 ve věci č. 30562/04 a 30566/04.

Rozhodnutí ESLP ze dne 15. 1. 2009 ve věci č. 1234/05, *Reklos a Davourlis v. Řecko*.

Rozhodnutí ESLP ze dne 7. 2. 2012 ve věci č. 39954/08, *Axel Springer v. Německo*.

Rozhodnutí Velkého senátu ESLP ze dne 10. 11. 2015 ve věci č. 40454/07, *Couderc et Hachette Filipacchi associés v. Francie*.

Rozhodnutí ESLP ze dne 8. 4. 2021 ve věci č. 47621/13, *Vavříčka a další v. Česká republika*.

Ústavní soud ČR

Nález ze dne 9. 10. 1996, sp. zn. Pl. ÚS 15/96.

Nález ze dne 9. 2. 1998, sp. zn. IV. ÚS 154/97.

Nález ze dne 1. 3. 2000, sp. zn. II. ÚS 517/99.

Nález ze dne 25. 6. 2002, sp. zn. Pl. ÚS 36/01.

Nález ze dne 15. 3. 2005, sp. zn. I. ÚS 367/03.

Nález ze dne 11. 11. 2005, sp. zn. I. ÚS 453/03.

Nález ze dne 7. 12. 2005, sp. zn. IV. ÚS 412/04.

Nález ze dne 17. 7. 2007, sp. zn. IV. ÚS 23/05.

Nález ze dne 29. 2. 2008, sp. zn. II. ÚS 2268/07.

Nález ze dne 23. 3. 2010, sp. zn. I. ÚS 1990/08.

Nález ze dne 22. 3. 2011, sp. zn. Pl. ÚS 24/10.

Nález ze dne 6. 3. 2012, sp. zn. I. ÚS 823/11.

Nález ze dne 3. 2. 2015, sp. zn. II. ÚS 2051/14.

Nález ze dne 19. 1. 2016, sp. zn. I. ÚS 750/15.

Nález ze dne 11. 6. 2018, sp. zn. I. ÚS 4022/17.

Nález ze dne 23. 6. 2020, sp. zn. IV. ÚS 2257/18.

Nález ze dne 11. 10. 2021, sp. zn. II. ÚS 1022/21.

Nejvyšší soud ČR

Rozsudek ze dne 26. 7. 2000, sp. zn. 30 Cdo 2304/99.

Rozsudek ze dne 19. 2. 2003, sp. zn. 28 Cdo 1969/2002.

Rozsudek ze dne 29. 6. 2006, sp. zn. 30 Cdo 1437/2005.

Rozsudek ze dne 21. 12. 2006, sp. zn. 30 Cdo 2636/2006.

Rozsudek ze dne 27. 3. 2008, sp. zn. 30 Cdo 4629/2007.

Rozsudek ze dne 29. 1. 2009, sp. zn. 30 Cdo 2925/2006.

Rozsudek ze dne 16. 12. 2009, sp. zn. 30 Cdo 2159/2008.

Rozsudek ze dne 23. 6. 2011, sp. zn. 30 Cdo 3063/2009.

Rozsudek ze dne 20. 7. 2011, sp. zn. 28 Cdo 4755/2009.

Rozsudek ze dne 12. 12. 2012, sp. zn. 30 Cdo 3770/2011.

Rozsudek ze dne 18. 1. 2017, sp. zn. 30 Cdo 3312/2016.

Rozsudek ze dne 21. 3. 2018, sp. zn. 30 Cdo 1870/2017.

Rozsudek ze dne 15. 10. 2019, sp. zn. 25 Cdo 1778/2019.

Rozsudek ze dne 25. 6. 2020, sp. zn. 25 Cdo 1304/2019.

Rozsudek ze dne 17. 12. 2020, sp. zn. 25 Cdo 1752/2019.

Rozsudek ze dne 11. 2. 2021, sp. zn. 25 Cdo 801/2020.

Rozsudek ze dne 30. 11. 2021, sp. zn. 25 Cdo 4322/2019.

Rozsudek ze dne 14. 12. 2021, sp. zn. 25 Cdo 19/2020.

Rozsudek ze dne 14. 2. 2022, sp. zn. 25 Cdo 231/2021.

Rozsudek ze dne 20. 10. 2022, sp. zn. 25 Cdo 2849/2020.

Ústavní rada Francie

Rozhodnutí ze dne 12. 1. 1977, n° 76-75 DC.

Rozhodnutí ze dne 30. 10. 1981, n° 81-130 DC.

Rozhodnutí ze dne 18. 1. 1995, n° 94-352 DC.

Rozhodnutí ze dne 22. 1. 1999, n° 98-408 DC.

Rozhodnutí ze dne 23. 7. 1999, n° 99-416 DC.

Cour de cassation (Kasační soud Francie)

Rozhodnutí ze dne 12. 12. 2000, n°98-21.311.

Rozhodnutí ze dne 3. 4. 2002, sp. zn. n° 99-19.852.

Rozhodnutí ze dne 15. 1. 2015, n°13-25.634.

Rozhodnutí ze dne 21. 3. 2018, Civ. 1re, n° 16-28.741.

Rozhodnutí ze dne 11. 7. 2018, n° 17-22.381.

Rozhodnutí ze dne 19. 6. 2018, n° 17-80.527.

Rozhodnutí ze dne 3. 11. 2020, sp. zn. n° 19-85.276.

Rozhodnutí soudu ve Versailles ze 30. 11. 2011, RG n° 10/06742, CCE 2012.

Rozhodnutí soudu ve Versailles ze dne 25. 6. 2015, sp. zn. RG n° 13/08349.

Rozhodnutí soudu v Paříži ze dne 17. 5. 2023, sp. zn. RG n°19/09470.

Rozhodnutí soudu v Aix-en-Provence ze dne 28. 7. 2023, sp. zn. RG n° 19/18185.

Ostatní zdroje

Informační společnost v číslech – 2023. Kapitola B: Domácnosti a digitální technologie a Kapitola C: Osoby a digitální technologie. Český statistický úřad. 22. 3. 2023. [online] [cit. 01-06-2023] Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/informacni-spolecnost-v-cislech-2023>.

MELZER, F.; RONOVSÁ, K.; ŠLAJS, J. *Úvod do soukromého práva* (podcast Katedry občanského práva Masarykovy univerzity) #3 Osoby v právním smyslu. 13. 1. 2022 [online] [cit. 17-08-2023].

Metodika k náhradě nemajetkové újmy na zdraví, vydaná Nejvyšším soudem pod sp. zn. Cpjn 14/2014.

Organizace spojených národů. Úřad vysokého komisaře pro lidská práva. Status ratifikací [online] [cit. 02-09-2023] Dostupné z: <https://indicators.ohchr.org>.

Pořad #ČT24 vydávaný na profilu zpravodajského kanálu veřejnoprávní televize dvakrát denně: za všechny ten z 6. 9. 2023 [online] [cit. 07-09-2023] Dostupné z: <https://www.facebook.com/CT24.cz/videos/171803072606534>.

Slovní komentář k výzkumné zprávě Sharenting u českých rodičů. 23. 10. 2022 [online] [cit. 24-08-2023] Dostupný z: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/pohledem-vedy/2841-sharenting-u-ceskych-rodicu-2022>.

Ústav pro jazyk český. *Slovník spisovného jazyka českého*. [online] [cit. 09-03-2022] Dostupné z: <https://ssjc.ujc.cas.cz/search.php?hledej=Hledat&heslo=gener%C3%A1ln%C3%AD&sti=EMPTY&where=hesla&hsubstr=no>.

Ústav pro jazyk český. *Slovník spisovného jazyka českého*. [online] [cit. 07-03-2023] Dostupné z: <https://ssjc.ujc.cas.cz/search.php?hledej=Hledat&heslo=sociáln%C3%AD&sti=EMPTY&where=hesla&hsubstr=no>.

Využívání informačních a komunikačních technologií v domácnostech a mezi osobami – 2022. Tab. 6.1. Český statistický úřad. 22. 11. 2022. [online] [cit. 03-06-2023] Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/164606768/0620042206t.pdf/50b326a9-3f13-47e5-8f94-3251c4aade18?version=1.1>.

Výzkumná zpráva Sharenting u českých rodičů, 2022. Centrum prevence rizikové virtuální komunikace. Pedagogická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci [online] [cit. 31-08-2023].

Dostupné z: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/ke-stazeni/vyzkumne-zpravy/158-sharenting-u-ceskych-rodicu-2022/file>.

30 let internetu v Česku. „Že budeme mít internet doma, nás ani nenapadlo,“ vzpomíná otec českého internetu 14. 2. 2022. [online] [cit. 03-03-2022]

Dostupné z: <https://radiozurnal.rozhlas.cz/30-let-internetu-v-cesku-ze-budeme-mit-internet-doma-nas-ani-nenapadlo-vzpomina-8681220>.

Podoba a soukromí člověka v médiích

Abstrakt

„*Co spojuje českou a francouzskou právní úpravu podoby a soukromí člověka a čím se od sebe naopak liší?*“ Tak zní výzkumná otázka, kterou se zabývá tato diplomová práce. Vycházejíc z odpovědi na ni práce dále popisuje, *zda (a popř. čím) se může český zákonodárce v uvedené oblasti něčím inspirovat u svého francouzského protějšku*. Kromě toho je cílem práce také vyhodnotit správnost, či nesprávnost tří hypotéz. Ty jsou formulovány následovně. Zprvové: způsoby ochrany a prostředky právní obrany fyzických osob se v Česku i Francii liší podle typu média, v němž byly informace publikovány. Zadruhé: francouzská zákonná úprava stanovuje podmínky zachycení a šíření podoby detailněji než ta česká. Zatřetí: český zákonodárce nezavádí v reakci na rozvoj tzv. nových médií rozsáhlejší změny v právní úpravě.

Práce v úvodních kapitolách připomíná významné historické milníky ochrany osobnosti člověka, po nichž následuje zasazení problematiky do mezinárodněprávního a ústavního rámce. Není opomenut ani rozdíl mezi monistickým a pluralistickým pojetím práva na ochranu osobnosti. Práce se věnuje vztahu podoby člověka a jeho soukromí, vyplývajícímu ze současných právních předpisů, ale i odborné literatury a soudních rozhodnutí. Ukazuje, že doktrína nepřijala formulaci příslušných ustanovení občanského zákoníku zcela bez výhrad.

Předmětem dalších kapitol jsou konkrétní právní úpravy dvou vybraných dílčích předmětů osobnostního práva: podoby a soukromí. S ohledem na téma práce je zvláštní prostor věnován tzv. zpravodajské licenci a osobám veřejného zájmu. V práci je reflektována také aktuální problematika tzv. *sharentingu*, tj. sdílení fotek nezletilých dětí rodiči. Pozornost je zaměřena i na zákon o komerčním využití podoby nezletilých, který ilustruje francouzské snahy o regulaci využití podoby pro komerční účely a zároveň jednu z mnoha odlišností mezi českým a francouzským právem.

Práce uzavírá, že možnosti právní obrany fyzických osob proti zásahům do jejich podoby či soukromí se skutečně částečně liší v závislosti na tom, kde k zásahu došlo. Česká zákonná úprava je ohledně podoby člověka konkrétnější a detailnější. Aktuálně účinný občanský zákoník rozšířil možnosti uplatnění tzv. zpravodajské licence, ale další reflexe nových médií v právním řádu by byly příhodné.

Klíčová slova

Podoba člověka, soukromí člověka, ochrana osobnosti v médiích

Human's image and privacy in the media

Abstract

"What unites the Czech and French legal regulation of the image and privacy of the human being and how do they differ from each other?" This is the research question of this thesis. Based on the answer to this question, the thesis further describes whether the Czech legislator can draw inspiration from its French counterpart in this area. In addition, the aim of the thesis is also to evaluate the correctness or incorrectness of the three hypotheses. These are formulated as follows. First, the methods of protection and means of legal defence of natural persons differ in the Czech Republic and France according to the type of media in which the information was published. Second, the French legal regulation sets out the conditions for the capture and sharing of image in greater detail than the Czech one. Thirdly, the Czech legislature has not introduced extensive changes to the legislation in response to the development of the so-called new media.

In the initial chapters, the thesis recalls important historical milestones in the protection of the personality rights, followed by the setting of the issue in the international legal and constitutional framework. The distinction between monistic and pluralistic conceptions of personality right(s) is not omitted. The thesis focuses on the relationship between one's image and their privacy, resulting from the current legislation, as well as the literature and court decisions. It shows that the doctrine has not accepted the formulation (wording) of the relevant provisions of the Civil Code entirely without reservation.

The subject of the following chapters are specific legal regulations of image and privacy. With regard to the topic of the thesis, special space is devoted to the so-called news service licence (media licence) and public figures. The thesis is also interested in the current issue of so-called sharenting, i.e. the sharing of photos of minors by parents. It also deals with the law on commercial use of the likeness of minors, which illustrates the French efforts to regulate the use of one's image for commercial purposes and one of the many differences between Czech and French law.

The thesis concludes that the options of legal defence of individuals against interference with their image or privacy do indeed differ, depending on where the interference took place. The Czech legal regulation is more specific and detailed with regard to a human's image. The currently effective Civil Code has expanded the

possibilities of applying the so-called news service (media) licence, but further reflection on new media in the legal system would be appropriate.

Keywords

Human's image, natural person's privacy, personality rights in the media